

~~Ino. 1006~~

~~Ino. 4868.~~

~~Ino. 89209.~~

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

POEZII

VOLUMUL III

PASTELURÎ ŞI LEGENDE

BIBLIOTECA

J. AL. CANTACUZ

BUCOURESCÎ

Editura Librăriei SOCECŪ & Comp.

7, Calea Mogoşoiei, 7

1875

7520.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
București

Cota

4268

Inventar

7520

Butt-Hor

Stabil. Litho-Typografic: SOCECŪ, SANDER & TECLU.
[4203].

B.C.U. Bucuresti

C7520

CUPRINDEREA

VOLUMUL III

PASTELURI

	Pag.
I — Serile la Mircesci	3
II — Sfîrșit de toamnă	7
III — Earna	9
IV — Gerul	11
V — Viscolul	13
VI — Sania	15
VII — Međul ernei	17
VIII — La gura șobei	19
IX — Bradul	21
X — Sfîrșitul ernei	24
XI — Oaspeții primăverei	26
XII — Cucoarele	28
XIII — Noaptea	30
XIV — Dimineata	32
XV — Tunetul	34
XVI — Floriile	36
XVII — Pascele	39

	Pag
XVIII — Plugurile	41
XIX — Sămănătorii	43
XX — Rodica	45
XXI — Lunca din Mircesci	47
XXII — Malul Siretului	50
XXIII — Flori de nufăr	52
XXIV — Concertul în luncă	54
XXV — Vânătorul	58
XXVI — Puntea	60
XXVII — Balta	62
XXVIII — Fântâna	64
XXIX — Săcerişul	66
XXX — Cositul	68
XXXI — Portret dedicat doamnei X... Y... Z...	70
XXXII — Portret dedicat princesei Natalia Ghica	72
XXXIII — Pe coastele Calabrei	74
XXXIV — Linda Raia	76
XXXV — Calea robilor	78
XXXVI — Buchet, calul favorit a d-rei Maria Docan . .	80
XXXVII — Mandarinul	83
XXXVIII — Pastel chinez	86
XXXIX — Baraganul	89
XL — Valul lui Traian	92

~ ~ ~ ~ ~

V A R I A

I — Marea Mediterană	97
II — Tânăra Creolă	104
III — Strofe scrise pe un părete	108
IV — Imn religios	110
V — Imn lui Stefan cel Mare	112

	Pag.
VI — Glas din stele	115
VII — Îeri și astăzi	119
VIII — Amicului A. Donici	121
IX — Moara de vânt	122
X — Lupul și momița	124
XI — Bucovina	126
XII — Visul ferice	128
XIII — Cântic sicilian	130
XIV — Serenadă	132
XV — Căderea Rinului	134
XVI — Vânători și vânătoare	138
XVII — Soarele, gerul și vântul	141
XVIII — Scrânciobul	143
XIX — Vântul	145
XX — Stelele	147
XXI — Două suflete	149
XXII — Omul singuratic	151
XXIII — Mărgărinta din Muncel	155
XXIV — Stefan vodă și codrul	157
XXV — Stefan și Dunărea	159
XXVI — Pungulița	163
XXVII — Pe albumul princesei Aglae Rosetti	165
XXVIII — » » d-rei Maria Docan	167
XXIX — » » » A. Jora	170
XXX — » » d-relor Maria și Lisa Florescu	172
XXXI — » » d-nei Z.	174
XXXII — » » unei copilițe parisiane	178
XXXIII — » » d-nei X.	180
XXXIV — Strofe despărechete	184
Note	189

CUPRINDEREA

LEGENDE

	Pag.
I — Dumbrava reșie	1
II — Resbunarea lui Statu-Palmă	41
III — Ana Doamna	47
IV — Calul Cardinalului Bathori	51
V — Tudora de la Târșor	55
VI — Odă Statuei lui Mihai Viteazul	57
VII — Legendă de la Dorna	62
VIII — Toamna țesetoare	65
IX — Palatul Loredano	69
X — Pohod na Sybir	74
XI — Legenda rîndunicăi	79
XII — Dan, Capitan de plai	86
XIII — Gruî-Sânger.	103
XIV — Legenda Ciocărliei	115
XV — Vlad Țepeș și Stejarul	130
XVI — Legenda Lăcrimioarei	134
XVII — Cuza-Vodă	137
Note.	139

PASTELURI

1862—187...

I

SERILE LA MIRCESCÎ

Perdelele'su lăsate și lampele aprinse;
In sobă arde focul, tovarăș mîngăios,
Și cadrele-aurite ce de păreți sîntu prinse
Sub palidă lumină apară misterios.

Afară plouă, ninge! afară'î vijelie,
Și crivățul aleargă pe câmpul negrit;
Ear eă, retras in pace, aștept din cer să vie
O zină drăgălașă cu glasul aurit.

Pe jiltu-mî, lângă masă, avînd condeiu 'n mîină,
Cînd scriu o strofă dulce pe care-o prind din sbor,
Cînd ochiu-mî întîlnește ș'admira o kadină
Ce 'n cadrul ei se 'ntinde alene pe covor.

Frumoasă, albă, jună, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sinul, dulce val,
Ea pare Dea Venus cînd a eșit din unde
Ca să arate lumii frumosul ideal.

Alături apare un câmp de aspră luptă,
Pătat cu sânge negru, acoperit cu morți.
Un june 'n floarea vîeteii stringînd o spadă ruptă
Țintese ochii vesteđi pe-a vecîniciei porți.

Apoi a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se opresce pe un oraș tăcut,
Venetia, regină ce 'n marea se ogîndă
Făr' a videa pe frunte'î splendoarea din trecut.

O lacrimă... dar eată plutind pe-a mării spume
O sprintenă corvetă, un rapide-Alcyon;
Și eată colo 'n ceruri pribejile din lume,
Cucoarele în șiruri sburînd spre orizon.

O ! farmec, dulce farmec a vieții călătoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer !
Dor gingaș de lumină, amor de dulce soare,
Voi me răpiți când vine în țeară asprul ger !...

Afară ninge, ninge, și apriga furtună
Prin neagra 'ntunecime răspânde reci flori,
Ea eu visez de plăcuri pe care alba lună
Revarsă-un val de aur ce curge pîntre flori.

Ved insule frumoase și mări necunoscute,
Și splendide orașe și lacuri de smarald,
Și cete de sălbatici prin codri deși perdute
Și zine ce se scaldă în faptul dîlei, cald.

Prin fumul țigăretei ce sboară în spirale
Ved eroi prinși la luptă pe câmpul de onor,
Și 'n tașnice sarașuri minuni orientale
Ce 'n suflete deșteaptă dulci visuri de amor.

Apoi inchipuirea își strînge-a sa aripă ;
Tablourile toate se șterg, dispar, încet,
Și miș de suvenire me 'ncungîură 'ntr'o clipă
În fața unui tăinic și drăgălaș portret.

Atunci inima'mî sboară la răul vieții mele,
La timpul mult ferice în care-am suferit,
Ș'atunci păduri și lacuri, și mări, și flori, și stele
Întoamnă pentru mine un imn nemărginit.

Așa 'n singurătate, pe când afară ninge,
Gândirea mea se primblă pe mîndri curcubeî,
Pîn' ce se stinge focul, și lampa 'n glob se stinge,
Și saltă cățelușu'mî de pe genunchii mei.

Mircescî, 1867.

II

SFÎRȘIT DE TOAMNĂ

Oaspeții caselor noastre, coccostirci și rondunele
Părăsit-au a lor cuiburi ș'au fugit de dîile rele;
Cîrdurile de cucoare, înșirîndu-se 'n lung sbor,
Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu'î tristă, vesteșită,
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frundele'î cadu, sborū in aer, și de crengi se deslipescu
Ca frumoasele iluzii d'intr'un suflet omenesc.

Din tuspătru părți a lumei se ridică 'nalt pe ceruri,
Ca balauri din poveste, nourî negri plini de geruri.
Soarele iubit s'ascunde, ear pe sub grozaviî nori
Trece-un cârd de corbi ernatici prin vîzduh croncănitori.

Diîua scade; earna vine, vine pe crivîț cîlare!
Vîntul șueră prin hornuri respîndind infiorare.
Boiî ragû, caiî renchîază, câniî latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gînduri și s'aproprie de foc.

Mircescî 1867.

III

E A R N A

Din văzduh cumplita eamnă cerne norii de zăpadă,
Lungii troene călătoare adunate 'n cer grămadă;
Fulgiu sborū, plutescū in aer ca un roiū de fluturi albi,
Respândind fiori de ghiată pe ai țerii umeri dalbi.

Diūa ninge, noaptea ninge, dimineața ninge eară!
Cu o zale argintie se imbracă mîndra țeară;
Soarele rotund și palid se prevede pintre nori
Ca un vis de tinerețe pintre anii trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, impregiur, in depărtare
Ca fantasme albe plopîi inşiraţi se perdû in zare,
Şi pe 'ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se vedû satele perdute sub clăbucî albiî de fum.

Dar ninsoarea incetează, noriî fugû, doritul soare
Strelucesce şi dismîeardă oceanul de ninsoare.
Eată-o sanie uşoară care trece peste vâî...
In vîzduh voîos resună clinchete de zurgalâî.

IV

GERUL

Gerul aspru și sălbatic stringe 'n brațe'î cu jălire
Neagra luncă de pe vale care zace 'n amortire;
El ca pe-o mireasă moartă o 'ncunună despre ȕiori
Cu 'n vël alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se opresce,
Și, privind la focul vesel care 'n sobe strelucesce,
El depune flori de eamnă pe cristalul înghețat,
Crini și roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de ghiță între maluri,
Pune streșinelor casei o ghirlandă de cristaluri,
Ear pe fețe de copile înfloresce trandafiri
Să ne-aducă viū aminte de-ale veriī înfloriri.

Gerul dă aripī de vultur cailor în spumegare
Ce se 'ntrecū pe câmpul luciū, scoțēnd aburi lungi pe nare.
O! tu, gerule nēprasnic, vin' indeamnă calul meu
Să me poarte ca săgeata unde el scie și eū!

V

VISCOLUL

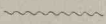
Crivățul din Meadă-noapte vijie prin vijelie
Spulberând zăpada 'n ceruri de pe deal, de pe câmpie.
Valuri albe trecu în zare, se așează 'n lung troean
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frământă lumea!..Lupiî surî esu după pradă,
Alergând, urlând în urmă'î prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură; corbiî sboru vârtej, răpiți de vânt,
Și răchităle se 'ndoe lovindu-se de pământ.

Sberăt, raget, țipet, vaet, miș de glasuri spăimântate
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,
Și 'n departe se aude un nechez resunător...

Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal și călător!

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude 'n câmp latrare și zăresce cu uimire
O căsuță drăgălașă cu ferestrele lucind
Unde dulcea ospetie îl întâmpină zimbând!

VI

SANIA

Di cu soare, ger cu stele!.. Haï, iubită, la primblare.
Caiï mușcă-a lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuța, cuib de earnă, e cam strimtă pentru doi...
Tu zimbesci?.. Zimbirea'ți dice că e bună pentru noi.

Caiï scutură prin aer sunătoarele lor salbe
Răpind sania ușoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuesce; caiï sboară ca doi zmei
Prin o pulbere de rađe, prin un nour de scînteï.

Pe câmpia înălbită, netedă, strelucitoare
Se vedă insule de codri, s'audă câni la vânătoare,
Ear in lunca pudruită cu mênunt mărgăritar
Saltă-o veveriță mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poene, acum trecem prin zevoae;
Crengile-aninate 'n cale ningă stelute și se 'ndoe.
Eată-o gingașă mlădiță cu șirag de mărtisorî...
Tu o rupi?... Ea te stropesce cu fulgi albi recoritori.

VII

MEȚUL ERNEI

~~~~~

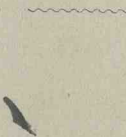
În păduri trăsnescu stejarii! E un ger amar, cumplit!
Stelele pară înghețate, cerul pare oțelit,
Ear zăpada cristalină pe câmpii strelucitoare
Pare-un lan de diamanturi ce scârție sub picioare.

Fumuri albe se ridică în văzduhul scânteiș
Ca înaltele coloane unui templu măiestos,
Și pe ele se așează bolta cerului senină
Unde luna își aprinde farul tăinic de lumină.

O! tabloù măreț, fantastic!.. Miî de stele argintii
În nemărginitul templu ardù ca vecinice făclii.
Munții sîntù a lui altare, codrii organe sonoare
Unde crivățul pătrunde scoțînd note 'ngrozitoare.

Totul e în neclintire, fără vîeață, fără glas;
Nici un sbor în atmosferă, pe zăpadă nici un pas;
Dar ce vîd?... în rața luneî o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada'î spăimîntată!

VIII

LA GURA SOBEI

Aședat la gura sobei noaptea pe când viscolesce,
Privesc focul, scump tovarăș, care vesel pălpăesce
Și prin flacăra albastră vreascurilor de alună
Ved trecând în sbor fantastic a poveștilor minuni.

Eată-o pasere măeastră prinsă 'n luptă cu 'n balaur;
Eată cerbi cu stele 'n frunte cari trecu pe punți de aur;
Eată cai ce fugu ca gândul; eată zmei inaripați
Care-ascundă în mari palaturi mindre fete de 'mpărați.

*

Eată pajuri năsdărvane care vină din neagra lume
Aducând pe lumea albă Feți-frumoși cu falnic nume;
Eată 'n lacul cel de lapte toate zinele din raiu...
Nu departe stă Pepelea tupilat in flori de maiu.

Dar pe mine ce m'atrage, dar pe mine ce me 'ncântă
E Ileana Cosinzeana!.. in cosiță floarea'i cântă.
Până 'n diuă staă pe gânduri și la ea privesc uimit
Că 'mă aduce viu aminte de-o minune ce-am iubit!

IX

BRADUL

Sus pe culme bradul verde
Sub zăpada albicioasă
Pintre negură se perde
Ca o fantasmă geroasă,

Și privesce cu 'ntristare
Cum se primblă prin răstoace
Earna pe un urs călare,
Earna cu șapte cojoace.

El se scutură și dice:

„În zădar tu, vrăjitoare,

„Aduci viforul pe-aice,

„Aduci ȃile fără soare.

„În zădar îngheți pământul,

„Uciți florile și stupii

„Și trimiți moartea cu vântul

„Și trimiți foamea cu lupii.

„În zădar a ta suflare

„Apa 'n riuri o închiagă,

„Șterge urma pe cărare,

„Și de mine ȃrțuri leagă.

„În zădar aduci cu tine

„Corbul negru și prădalnic,

„Și din codrii cu jivine

„Faci se easă urlet jalnic.

„În zădar, urgie crudă,

„Lungesci noaptea 'ntunecoasă

„Și, riȃnd de-a lumei trudă,

„Scurtezi ȃiua luminoasă.

„In zădar îmi pui povară
„De zăpadă și de ghiță.
„Fie eamnă, fie vară,
„Eă păstrez a mea verdeață!

X

SFÎRȘITUL ERNEI

S'a dus zăpada albă de pe intinsul țerii
S'aû dus dîilele Babei și nopțile vegherii.
Cămpia scoate aburi; pe umedul pămînt
Se 'ntindă cărări uscate de-al primăverii vînt.

Lumina e mai caldă și 'n inimă pătrunde;
Prin ripi adînci zăpada de soare se ascunde.
Pîraele umflate curgă iute șopotind
Și muguriî pe creangă se vedă imbobocind.

O Doamne! eată-un flutur ce prin văzduh se perde!
In câmpul veșted eată un fir de earbă verde
Pe care 'ncet se urcă un galbin gândăcel
Și sub a lui povară îl pleacă 'ncetinel.

Un fir de earbă verde, o rață 'ncălditoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoțel in floare,
După o earnă lungă ș'un dor nemărginit
Aprindă un soare dulce in sufletul uimit!

XI

OASPEȚII PRIMĂVERII

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s'arată!
E cocostircul tăinic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalță, în cercuri line sboară,
Și, rapide ca gândul, la cuibu'î se coboară;
Ear copilașii veseli, cu peptul desgolit,
Aleargă, sară în cale'î și'î dică: Bine-ai sosit!

În aer ciocărlia, pe casă rîndunele,
Pe crengile pădurii un roi de păsărele
Cu-o lungă ciripire la soare se 'ncăldesc
Și pe de-asupra bălții nagății se 'nvîrtesc.

Ah! eată primăvara cu sinu'i de verdeață!
În lume'i veselie, amor, sperare, vîeață,
Și cerul și pămîntul preschimbă sărutări
Prin rațe aurite și vesele cîntări!

XII

CUCOARELE

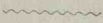
Din cea zare luminoasă vine-un lung şir de cucoare
Aducând pe-aripi întinse calde raţe de la soare;
Eată-le de-asupra noastră, eată-le colo sub nor,
In văzduh călăuzite de-un pilot, bătrân cocor.

Ele vină din fundul lumii, de prin clime infocate,
De la India Brahmină unde fearele 'ncruntate,
Pardoşi, tigri, serpi gigantici stau în jugli tupilaţi
Pândind noaptea elefanţii cu lungi trombe inarmaţi.

Fericite călătoare! sburând iute pe sub ceruri,
Aă vădut in răpigiune ale Africeî misterurî,
Lacul Cead și munții Lunii cu Pustiu 'ngrozitor,
Nilul alb cărui se 'nchină un cumplit negru popor.

Călătoare scumpe mie!... Aă lăsat in a lor cale
Asia cu-a sale riuri, Cașemirul cu-a sa vale,
Aă lăsat chiar Ceylanul, mîndra insula din raiu,
Și revină cu fericire pe al țerii dulce plaiu!

XIII

NOAPTEA

Noaptea 'i dulce 'n primăvară, liniștită, răcoroasă
Ca 'ntr'un suflet cu durere o gândire mîngăioasă.
Ici, colo, cerul dispare sub mari insule de nori
Scuturând din a lui poale lungi și rapîdi meteori.

Pe un deal in depărtare un foc tăinic strelucesce
Ca un ochi roș de balaur care-adoarme și clipește.
Sintu păstori in ședătoare, saū vr'o ceată de voînici?
E vr'o tabără de carre, saū un rond de Tricolici?

Cătră munți pin întuneric un lung buciūm se aude.
El aminte suvenirul celor timpuri negre, crude
Când din culme 'n culme noaptea buciūmele resunaū
Și la lupte sângeroase pe Români îi deșteptaū.

Acum însă vieața'i lină; țeara doarme 'n nepăsare!
Când și când un câne latră la o umbră ce'i apare,
Și 'ntr'o baltă miī de broasce in lung hor orăcăescū
Holbind ochii cu țintire la luceafărul ceresc!

XIV

DIMINEAȚA

Dîori de ziua se revarsă peste veselanatură
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură.
În curînd și el apare pe-orizonul aurit
Sorbînd roua dimineții de pe câmpul înverdit.

El se 'naltă de trei sulii pe cereasca mîndră scară
Și cu rațe vii sărută june flori de primăvară,
Dediței și viorele, brebenei și toporași
Ce rășbată prin frunzi uscate și s'arată drăgălași.

Muncitoriî pe-alor prispe dregû uneltele de muncă.
Păserelele 'și dregû glasul prin luceagul de sub luncă.
In grădină, in câmpî, pe dealurî, prin poene și prin vii
Ardû movilî buruenoase scotënd fumurî cenușilî.

Caiî sburdă prin ceairurî; turma sbeară la pășune;
Mieilî sprintenî pe colnice fugû grămadă 'n răpigîune,
Și o blândă copiliță, torcënd lâna din fuilor,
Pasce boboceî de aur lâng'un limpede isvor.

XV

TUNETUL

Pe lanul lung și verde cu grâul resărit
O umbră călătoare se 'ntinde 'ncet și trece
Precum un riū de munte când ghița s'a topit
Se varsă peste maluri, câmpiile se 'nece.

E umbra unor nourī albiī, ușorī, mēnunți
Ce lunecă sub soare, clădiind un lanț de munți;
Ei vinū in međul dīlei c'un surd și taīnic sunet
Și, ca semnal de vīeață, aprindū in cer un tunet.

Văzduhul bubuesce!... pământul desmorțit
Cu miș și miș de glasuri semnalului răspunde,
Și de asprimea ernei simțindu-se ferit,
De-o nouă 'ntinerire ferică se pătrunde.

La resărit urare! urare la apus!
Un cărd de vultură ageră, rotindu-se pe sus,
Se 'naltă ca s'asculte mult vesela fanfară
Ce buciună prin nouri frumoasa primăvară.

XVI

FLORIILE

Țată dîle 'ncălditoare
După aspre vijeliî!
Vină Floriile cu soare
Și soarele cu Floriî.

Primavara 'ncântătoare
Scoate earba pe câmpîi.
Vină Floriile cu soare
Și soarele cu Floriî.

Lumea'î toată 'n serbătoare,
Ceru'î plin de ciocârlii.
Vină Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Pecat, deă, de cine moare,
Şi ferice de cei vii!
Vină Floriile cu soare
Şi soarele cu Florii.

Copiliţă, nu vreî oare,
Nu vreî cu mine să vii,
Când Floriile 'să cu soare
Şi soarele cu Florii?

Să culegem la răcoare
Vioarele albastrii?
Haî! Floriile 'să cu soare
Şi soarele cu Florii.

Eă ţi-oiu da de ori ce floare
Miî de sărutări şi miî.
Haî! Floriile 'să cu soare
Şi soarele cu Florii.

Ear tu, dulce zimbitoare,
Te'î face că te mănii...
Ha! Floriile 'să cu soare
Și soarele cu Florii.

XVII

PASCELE

De Pasci in satul vesel căsuțele 'nălbite
Lucescă sub a lor malduri de trestii aurite
Pe care cocostîrcii, infipți într'un picior
Daă gâtul peste aripă tocând din cîocul lor.

Un scrâncîob mai la vale pe lângă el adună
Flăcăi și fete mîndre ce ridă cu voie bună;
Și 'n sunet de vioare, de cobze și de naiu
Se 'ntoarce hora lină, călcând pe verde plaiu.

Bătrâni cu fețe stinse, Români cu fețe dalbe,
Românce cu ochi negri și cu ștergare albe
Pe earba resărită facă praznic la un loc,
Ear pe 'mpregiur copiii se prindă la luptă 'n joc.

Și scrâncăobul se 'ntoarce purtând in legănare
Părechii inbrățișate cu dulce infocare,
Ochiri scinteitoare și gingașe zimbiri
Ce viu răspândă in aer electrice luciri.

XVIII

PLUGURILE

Noroc bun!...pe câmpul neted esă Româniî cu-a lor pluguri!
Boi plăvanî in câte şese tragû, se opintescû in juguri.
Braţul gol apasă 'n coarne; ferul taie brazde lungi
Ce se 'nşiră 'n bătătură ca lucioase negre dungî.

Treptat câmpul se umbresce sub a brazdelor desime;
El resună 'n mare sgomot de voioasa argătime,
Ear pe lanul ce in soare se svêntează fumegând
Cocostircii cu largi pasuri calcă rar şi meditând.

Acum soarele'î l'ameađi; la pămênt omul se 'ntinde;
Cârd de fete și neveste de la sat aducă merinde;
Plugul zace'n lan pe coaste, ear un mîndru flăcăoaș
Mână boiî la isvoare și îi pasce la imaș.

Sfîntă muncă de la țeară, isvor sacru de rodire
Tu legi omul cu pămêntul in o dulce infrățire!..
Dar lumina amurgesce, și plugariî cătră sat
Haulind pe lângă jugurî se intorcă de la arat.

XIX

SĂMĂNĂTORII

Sămănătorii harnici cu sacul sub suoară
Pășescu 'n lungul brazdei pe fragedul pământ ;
Pe culme, pe vâlcele se sue și coboară
Svêrlind in a lor cale semința după vânt.

- „O mie!“ ȋdice unul menind cu veselie.
- „Noroc și roadă bună!“ adaoge un alt.
- „Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
- „Ca trestia cea naltă să fie paiful nalt!

„Din zori și până 'n noapte tot grâul se resară;
„In el se se ascundă porumbii osteniți,
„Și când flăcăi și fete vor secera la vară
„In valuri mari de aur se 'ncaie rătăciți!“

Sămănatorii veselă spre fund înaintează,
De-a curmezișul brazdei boroanele pornescă,
Și grapele spinoase de-aproape le urmează,
Ingroapă 'ncet semința și câmpul netedescă.

XX

RODICA

Purtând cofiță cu apă rece
Pe ai sei umeri albi, rotundori,
Juna Rodică voioasă trece
Pe lângă junii sămanători.

Ei cu grăbire îi sară în cale
Dicând: „Rodică, floare de crin,
„In plin să 'ți meargă vrerile tale
„Precum tu, dragă, ne eși cu plin!

„S'ajungi mireasă, s'ajungi craiasă !
„Calea să 'ți fie numai cu flori,
„Și casa casă, și masa masă
„Și sinul leagăn de pruncușori!“

Cu grâu de aur ei o presoară,
Apoi cofița întreagă-o beu.
Copila ride și 'n cale'i sboară,
Scuturând grâul din perul seû.

XXI

LUNCA DIN MIRCESCÎ

Bate vânt de primavară și pe muguri îi deschide;
Vântul bate, frunța crește, și voioasă lunca ride.
Sub verdeța dragalașă dispară crengile pe rînd
Și sub crengile umbroase mîerla sare șuerînd.

O! minune, farmec dulce! O! putere creatoare!
În orî care ȃi pe lume ese cîte-o nouă floare,
Ș'un noŭ glas de armonie completează imnul sfînt
Ce se 'naltă cîtră cerurî de pe veselul pămînt.

Tot ce simte și viează, feară, pasere sau plântă
În căldura primaverii nasce, saltă, sboară, cântă.
Omul își îndreaptă pasul către desul stejăriș
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunziș.

El se duce după visuri; inima lui crește plină
De o sacră melodie, melanholică, divină,
De o tăinică vibrație, de-un avânt inspirător
Ce-i aducă în pept suspinuri și 'n ochi lacrimi de amor.

Este timpul re'nvierii, este timpul re'noirei,
Ș'a sperărei zimbitoare, ș'a plăcerei, ș'a iubirei.
Paserea 'și gătesce cuibul, floarea mîndrele'i colorî,
Cîmpul via sa verdeață, lanul scumpele'i comori.

Sus, paingul pe un frasin urzind pânza'i diafană
Cu-al seû fir de-argint subțire face-o punte-aeriană,
Ea în leagăn de matasă gangurul misterios
Cu privighitoarea dulce se îngână-armonios.

Jos pe la tulpini la umbră fluturii, flori sburătoare
Se 'ndrăgesc în părechere pe sin alb de lacrimioare,
Și, ca roiă de petre scumpe, gândăcei smăltuiți
Strelucesc, vie comoară, pe sub erburî tăinuți.

O pătrundătoare șoaptă umple lunca, se ridică.
Ascultați!... stejarul mare grăesce cu earba mică,
Vulturul cu ciocărliea, soarele cu albul nor,
Fluturul cu plânta, riul cu limpidele isvor.

Și stejarul dice erbei: Mult ești vie și gingașă!
Fluturașul dice floarei: Mult ești mie dragălașă!
Vulturul uimit ascultă ciocărlia ciripind;
Rîu, izvoare, nourî, rađe se împreună iubind.

Luncă, luncă, dragă luncă! raiu frumos al țerii mele,
Mîndră 'n soare, dulce 'n umbră, tainică la foc de stele!
Ca grădinele Armidei ai un farmec răpitor
Și Siretul te incinge cu-al seŭ braț dismierdător.

Umbra ta recoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poene tupilată.
Ca o nimfă pânditoare de sub arbori înfloriți
Ea la sinul ei atrage călătorii fericiți.

Și 'î incântă, și 'î imbată, și 'î aduce la uitare
Prin o magică plăcere de parfum și de cîntare,
Căci in tine, luncă dragă, tot ce are suflet, graiŭ,
Tot șoptesce de iubire in frumoasa luna Maiŭ!

XXII

MALUL SIRETULUI

Aburiî ușori a nopții ca fantasme se ridică
Și, plutind de-asupra lunciî, pîntre ramuri se despică.
Riul luciû se 'ncovoaie sub copaci ca un balaur
Ce în rađa dimineții mișcă soldii lui de aur.

Eû me duc în faptul ȝilei, me așed pe malu'î verde
Și privesc cum apa curge și la cotirî ea se perde,
Cum se schimbă 'n vâlurele pe prundișul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpând malul năsipos.

Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Când o mreană saltă 'n aer după-o viespe sprintioară,
Când selbaticele rațe se abată din sborul lor,
Bătând apa 'ntunecată de un nour trecător.

Și gândirea mea furată se tot duce 'ncet la vale
Cu cel riș care 'n veci curge, făr'a se opri din cale.
Lunca 'n giuru-mă clocotesce; o șopîrlă de smarald
Cată țintă, lung la mine, părăsind năsipul cald.

XXIII

FLORÎ DE NUFĂR

Prin trestiea din baltă ce 'n aer se mlădie
Resună 'n dimineață o tainică-armonie.
Sîntu ține ce se scaldă in fragedele țăiori?
Nu'su ține dar copile, a ținelor surorî.

Verginile in apă intrat-au cu sfieală
Ș'acum se joacă vesel in dulcea'î recoreală,
Șoptind, privind in undă albastrul cer senin,
Umplând cu florî de nufăr cămeșa de la sin.

O rață aurie prin stuhul des pătrunde
Și gingaș luminează în cuibul ce le-ascunde
Comori de tinerețe, comori de fericiri
Incântătoare forme de albe năluciri.

Priviți! cetatea verde se mișcă, se deschide.
O mândră copiliță apare, ese, ride
Și lunecă . . . de-odată, rotunzi și albiori
Apară la foc de soare doi nufări plutitori.

XXIV

CONCERTUL IN LUNCĂ

În poeana tainuită unde sborū lucirī de lună
Floarea oaspeților Lunciī cu grăbire se adună
Ca s'asculte-o cântăreață revenită 'n primăvară
Din străinătatea neagră unde'ī vîeăța mult amară.

Roiū de flacări ușurele, Lucioli scînteitoare
Trecū in aer, staū lipite de ⁽¹⁾luminărele 'n floare
Respândind prin crengi, prin tufe o vāpae albăstrie
Ce măresce 'n medul nopții dalba lunciī feerie.

Eată vinu pe rînd, păreche, și pētrundū cole 'n poeană

(1) *Bujorelul* vioiu, rumen, cu năltuța *odoleană*, (2)

(3) *Frățiori și romănițe*⁽⁴⁾ care se ațin la drumuri,

(5) Clopoteș și măzerele îmbătate de parfumuri.

Eată frageda ⁽⁷⁾ *sulcînă*, ⁽⁸⁾ *stelişoare*, ⁽⁹⁾ *blânde nalbe*

Urmărind pe ⁽¹⁰⁾ *busuioacă* iubită de sinuri albe.

(¹²) *Deditei și garofițe* părguite 'n foc de soare.

(13) *Toporași* ce se închină gingașelor ⁽¹⁴⁾*Lăcrimioare*

Vine ⁽¹⁵⁾ *Cimbrul* de la câmpuri cu ⁽¹⁶⁾ *fetica* de la vie,

(17) Nufărul din baltă vine întristat, fără soție,

Și cât el apare galbin, oacheșele ⁽¹⁴⁾ viorele

Se retragă de el departe, ridând vesel între ele.

In poeană mai vină încă elegante floricele,

Unele 'n ⁽¹⁹⁾condurii Doamnei și 'n rochiți ⁽²⁰⁾de rondunele

Altele purtând în frunte, înșirate pe o rață (20) la Căminari

Picături de rouă dulce care 'n umbră scînteiază.

Ele mergă, s'adună 'n grupe, se feresc de buruene

Și privesc sosind prin aer sburător cu mîndre pene,

Dumbrăvenci, ganguri de aur ce aŭ cuiburî de matasă,

Țiocărlui, oaspeți de soare, rondunele-oaspeți de casă.

21) le volier.

2) le bariat

3) alouette

and the

mierle (2) le concu (3) le geai (4) le charbonneret
(2)

(1) Mierle vii șuerătoare, Căcul plin de îngămfare,
(2) Gaița ce imitează ori ce sunete bizare,
(4) Stigleți, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Și duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Eată vinu și gândăceii în blamide smălțuite;
Eată grieri, eată fluturi cu-aripioare pudruite,
Și culbeci care facu coarne purtându-si casa 'n spinare...
La ivirea lor poeana clocotesc 'n hohot mare.

Eată 'n urmă și albine aducând în gură miere...
Sburătorii gustă 'n grabă dulcele rod cu plăcere
Apoi sorbă limpidă rouă din a florilor potire
Șoptind florilor în taină blânde șoapte de iubire.

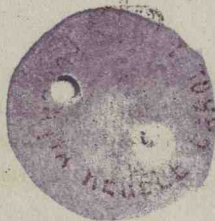
Dar, tăcere!... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude!...
Toți rămân în așteptare. Cântăreața 'ncet prelude.
Vântul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

În a nopții liniștire o divină melodie
Ca suflarea unui geniu pînă frunzi alin adie
Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă
Pîn' ce umple 'ntreaga luncă de-o vibrație-armonioasă.

Gânditoare și tăcută luna 'n cale'î se opresce.
Sufletul cu voluptate in estaz adânc plutesce
Și se pare că s' aude prin a raiului cântare
Pe-ale ângerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighitoarea dulce care spune cu uîmire
Taînele inimei sale, visul ei de fericire...
Lumea 'ntreagă stă pîtrunsă de-al ei cântic fără nume...
Macul singur, roș la față, doarme dus pe ceea lume!

coquelicot

XXV

VÎNĂTORUL

Vînătorul pleacă grabnic la a ȃiorilor ivire
Și pe soare, falnic oaspe, îl salută cu iubire.
Lumea veselă tresare, miî de glasuri sunătoare
Celebrează însoțirea natureî cu mîndrul soare.

Valuri limpide de aer, ca o mare nevădută,
Trecû alin pe fața lumii și din treacăt o sărută.
Pe câmpia rourată pasul lasă urmă verde
Ce 'n curînd sub raȃa caldă se usucă și se perde.

Vânătorul soarbe 'n cale'i recoreala dimineții
Admirând jocul luminei pe splendoarele verdeții,
Admirând in umbra caldă florile de prin poene,
Și pîrae cristaline, și vultani cu mîndre pene.

Pe colnic, in zarea luncii, un plop mare se ridică
Cu-a lui frunză argintie făcînd umbră pe vâlcică.
Vânătorul la tulpină'i cade 'n visuri iubitoare...
Doă veveriți pe-o creangă ridă de arma'i lucitoare.

XXVI

PUNTEA

Soapta nopții se aude suspinând incetisor;
Arborii prin intuneric dau un freamăt sunător
Și de-odată Aurora se ivesce radioasă
Ca un ochi ce se deschide sub o geană luminoasă.

Dulce, veselă, rozie, scumpă ca un vis iubit
Ea 'și ăea sborul peste lume de la mîndrul resărit
Și 'ntîlnesce 'n a sa cale o copilă cosinzeană
Ce 'i scaldată în năvalnic și 'n sin poartă odoleană.

S'a oprit copila tristă pe o punte de stejar,
Plânsul lin pe sin îi cade ca un scump mărgăritar;
Ear pîrâul de la maluri smulgînd floare după floare,
Le depune cu șoptire lângă albele'i picioare.

„De ce plîngi?.. îi dice-o rădă pe-a ei frunte strelucind.
„Tu ești jună, ești menită să trăești, să mori iubind;
„Pentru tine-orî ce durere trebuie ca să se curme...
„Nouri sîntă ce nu facă umbră și dureri ce nu lasă-urme.“

XXVII

B A L T A

Aerul e viu și proaspăt!. el trezesce și invie
Peptul, inima și ochii peste cariî lin adie.
Balta 'n aburi se ascunde sub un vël misterios
Așteptând voiosul soare ca pe-un mire luminos.

Ceru 'n zare se roșesce; miî de vrăbiî deșteptate
Ciripescă și se alungă pe ciređi netrierate.
Balta vesel clocotesce de-un concert asurđitor,
Și din ochiuri se înalță cârd de rațe ca un nor.

Pintre stuhul ce se mișcă eată-o luntre vânătoare!
Șerpii lungi se 'ncolăcează sub a nufărilor floare;
Rațele prin moșunoe după trestii se ascundă,
Și pe sus nagății țipă, lișițele dau in fund.

Respândind fiori de moarte luntrea cea de arme plină
Când la umbră se dosesce, când s'arată la lumină;
Ear pe mal in liniștire un bătlan, pășind incet,
Dice: „Nu'î peirea lumei... vânătorul e poet!“

XXVIII

F Î N T Â N A

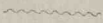

Pe cărarea înflorită care duce la fântână
În ștergar și în catrință merge-o sprintenă română;
Ea la brâu 'î poartă furcă și la sin un pruncușor
Cu gurița lui lipită de al laptelui isvor.

Nevăstuica trece iute torcând lâna din fuioare
Și sucind fusul vâtelnic ce-o atinge la picioare.
Păserelele 'mpregiuru'î sboru voioase și cântând,
Ea zimbesce și tot merge, pruncușoru'î sărutând.

Eată-ajunge la fântână ș'acolo se întîlnesce
C'un drumeț din lumea 'ntreagă care lung la ea privesce,
Apoi cumpăna o pleacă, apoi scoate la lumină
Și vecinei sale 'ntinde o cofiță, albă, plină.

Romăncuța mulțemesce, suflă 'ncet peste cofiță
Și cu apa ne 'ncepută udă rumena'i guriță;
Ear drumețul după dînsa bea, fugarul își adapă
Și se jură că pe lume nu'i așa de dulce apă.

XXIX

SE CER IȘ UL

Ciocărlia ciripie, fâlfăind din aripioare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.
Aerul e 'n neclintire, el devine ardător;
Prepelița cântă 'n grăe, grierul cântă 'n mohor.

În cel lan cu spicuri nalte aū intratū secerătorii,
Pe când era încă umed de resuflul aurorii.
Toți, privindu-î de departe, parū că 'noată 'n galbin riū,
Fetele fără ștergare și flecâii fără briū.

Secerea, craiū nou de moarte, mereū taie, spicul cade.
Prepelița își ȳea puii și se duce; lanul scade,
Ear in urmă holda mîndră, resturnată prin bucăți
Se ridică 'n snopī de aur, se clădesce 'n jumătăți.

Maī departe, lucrând ȳute, un flecău ș'o fată mare
De tot snopul își dau gingaș o furișă sărutare,
Când o pasere măeastră, peste lan trecēnd ușor,
ȳice: „Dulce-a maī fi pānea de la snopurile lor!“

XXX

COSITUL

Faptul dîlei se aprinde pe a dealurilor frunte,
Ș'un riū falnic de lumină se revarsă peste munte.
Earba coaptă strelucesce, ea se clatină la vînt,
Ș'a ei umbră lin se mișcă in dungî negre pe pămînt.

Eată vinū cogașii veselî, se punū rînd. Sub a lor coasă
Cîmpul ras remîne verde ca o apă luminoasă.
Unii brazdele restoarnă, in căpiți alții le-adună,
Le clădescū apoi in stoguri și cu stuh le incunună.

Maî de vale 'n cea dumbravă cu poeana tainuită,
Unde umbra pare verde și de flori e 'mbalsămită,
Coasele sub teaca udă zinghenescă resunător.
Din căpiță în căpiță Dumbrăveanca saltă 'n sbor.

Un flecău, cosind de-o parte lângă-o tufă de sulcină,
Vede earba încălцитă, frântă pe la rădăcină.
„Ce să fie?.. Cuib de feară?.. O! minune!“ dice el,
Și, zimbînd, se pleacă iute de culege... un cercel!

XXXI

PORTRET

dedicat doamnei X... Y... Z...

Superbă, măiestoasă, te simți că ești regină,
Căci fruntea-ți se înalță când lumea se inclină,
Și imnul omenirei, un imn de adorare,
Ajunge pân' la tine în slabă suspinare.

Ai ochi ca doi luceferi din aspra meadă-noapte,
Ce 'nghiață de departe a inimilor șoapte.
Privirea ta măreață de-abia se rătăcesce
Pe turma 'ngenunchiată ce 'n tăină te slăvesce.

Chiar soarele ferbinte, de-ar vrea cu fericire
Să 'și schimbe nemurirea pe-o vîeață de iubire,
Ar stinge-a sale rațe pe inima-ți de ghiță,
Și lumea tristă-ar zace sub o eternă ceață.

Nici o mîndrie mare nu 'ntrece a ta mîndrire!
Nici spada nu intrece cumplita-ți nesimțire!
Nici marmura cioplită albimea ta nu 'ntrece...
Ca luna 'n meșul ernei frumoasă ești și... rece!

XXXII

PORTRET

dedicat princesei Natalia Ghica

Plăcută, simțitoare, în toate grațioasă,
Ești dulce ca seninul de zi primavaroasă,
Și ochiul ce ogindă cu drag ființa ta,
Nimic în astă lume nu 'l poate întrista.

Tot sufletul ferice s'apropie de tine,
Ca de-o sperare vie, ca de un ceresc bine,
Și nu vrea să mai sboare, simțind că a găsit
În sufletul tău gingaș un frățior iubit.

Ai farmecul puternic ce-aprinde 'n omenire
Avântul de mari fapte, dorinți de nemurire.
Tu poți să dai c'un zimbet, c'un singur sărutat
O patrie iubită la tristul ecsilat.

Orî cine te zăresce e mulțemit de vîeață,
Că 'ți ride veselia ș'amorul dulce 'n față.
Ești cea mai dragalașă minune cu ochi vii,
Ești cea mai adorată... și numai tu n'o scii!

XXXIII

PE COASTELE CALABREI

Pe coastele Calabrei vaporu 'naintează
In unda luminoasă ce noaptea fosforează;
El taie-o brazdă lungă pe-al mării plaiu senin,
Și luna, vas de aur, plutesce 'n ceruri lin.

In dreapta, pe 'ntuneric, se 'naltă-un negru munte,
Vulcanul bătrân Etna cu lava stinsă 'n frunte;
Sehastru ce cunoasce al globului mister,
El pare că din sinu-î asvêrle stele 'n cer.

În stînga e Carybda selbatică, stîncie.
Din zare se întinde o punte argintie
Pe care se îndreaptă vaporul legănat,
Ce calcă orizontul cu stele semănat.

Dormă valurile mării sub atmosfera caldă.
În baie azurie Sicilia se scaldă;
Și 'n umbră călătorul, țintind ochii spre mal,
Aspiră-al Syracusei parfum oriental.

XXXIV

LINDA RAÎA

Pe zidul din Alhambra lucește 'n resărit
Un kîosc in filigrană de marmură-aurie
Cu stâlpi și arabescuri de jur impodobit,
Prin care se 'ntrevede nălțimea azurie.

Acolo se arată, când ziua 'î spre apus,
Frumoasa Linda Raia, regina de Grenada;
Și Maurii din Vega se jură că pe sus
Se primblă o hurie lucindă ca zăpada.

Minune admirată de Mauri și Creștini,
Ea vine 'n kiosk alene, privesce prin zebrele,
Și 'i place să arunce a rodiei rubini
Pe care 'i prindă in spațiu voioase păserele.

Dar eată că șiragul de alb mărgăritar
Alunecă pe brațu'i și cade 'n fund devale.
Don Pedro de Castilia, trecând, îl ăea in dar,
Zimbesce la regină și pasă mîndru 'n cale!

XXXV

CALEA ROBILOR

Pe cerul 'nalt lucește un riș albiș de stele,
Ce curge spre Moldova din tăinicul noean ;
Ca flotă luminoasă, luceferiș prin ele
Cutrieră in umbră cerescul Ocean.

Din când in când desprinsă din bolta cea profundă
O stea albastră cade și 'n spațiu s' acufundă,
Trăgând pe plaiul negru o brazdă argintie,
Ce 'n clipă 'i trecătoare ca vîeața 'n vecinicie !

Sub cerul fără margini, spre mîndrul Resărit
Se 'ntinde 'n umbra nopții un câmp nemărginit,
Pustiū și trist ca golul ce lasă 'n urma lor
In inimă iubitoare iubiții cari mor.

Și riul cel de stele e călăuzul tăinic
Ce duce la Moldova pe rătăcitul căinic;
Și câmpul e Bugeacul cu orizonuri mari
Bătut de oameni searbedi ce fugă de la Tataři.

XXXVI

B U C H E T

Calul favorit a D-rai Maria Docan

În poveștile frumoase ce se spun la ședetoare,
Sintă cai ageri, iuți ca gândul și cu darul de cuvânt,
Unul galbin ca porumbul aurit la foc de soare,
Altul negru ca păcatul,.. amândoi copii de vânt!

Ei intrecă în răpegiune rondunica spărieată:
Peste noură, peste mare ducă vitejii Feți-frumoși.
Ochiul lor aruncă fulgeri cari fearele săgeată,
Și copita lor ucide mari balauri fioroși.

Maî sîntu cai traşi prin verigă şi cu mintea nădrăvană,
Mîndri ca o nălucire şi ca fluturi de uşori.
Ei cînd poartă 'n lumea albă pe Ileana Cosinzană,
Fără ca să le indoe calcă gingaşele flori.

Eû credeam pe Vîntes, Graur, că 'sû inchipuirî visate
In geroase nopţi de earnă lângă focul de stejar;
Am vîdut insă cu ochii in a mea vecinatate
Cal mai mîndru decăt visul, alb ca un mîrgăritar.

Şoimul tău, Miţică dragă, poartă-o zale ninsorie
Ce luceşte de departe sub seninul luminos.
Tu 'l iubeşti, el o cunoaşte; e frumos, el încă-o scie,
Şi ca lebăda pe apă se alintă graţios.

Cînd te vede, el te-admiră; cînd te-aude, el nechează
Şi te chîamă, şi îi place să 'l dismierdî incetinel.
Glasul tău îl imblîndeşte, mîna ta îl incordează;
El trăeşte pentru tine şi tu, dragă, pentru el.

Amîndoi aveţi un suflet, sburînd vesel pe câmpie,
Dulce, falnică păreche! tablou viu, incîntător!
El pe tine te 'mprumută cu 'n avînt de bărbăţie,
Tu îl împrumuţi pe dînsul cu-al tău farmec răpitor.

Și ori cine ve zăresce, ȃice 'n sine cu-admirare:
„Așa cal, așa copilă!... Ea frumoasă, el frumos!
„Pare dulcea primavară lin primblată 'n legănare
„Pe un snop de crini ce sboară pe sub soarele voios.

XXXVII

MANDARINUL

Mandarinu 'n haine scumpe de matasă vișinie,
Cu frumoase flori de aur și cu nasturi de opal,
Peste coada-î de păr negru poartă-o vînetă chitie
Care 'n vîrf e 'mpodobită c' un bumb galbin de cristal.

Fericit, el locuesce un măreț palat de vară
Plin de monstri albi de fildeș și de jaduri prețioși.
Mari lanterne transparente de o formă mult bizară
Respîndu noaptea rațe blânde pe balauri feroși.

O deschisă galerie unde-a soarelui lumină
Se strecoară 'n arabescuri prin părății finii de lak,
Prelungesce colonada-î pe-o fantastică grădină
Ce mirează flori de Lotus in oglinda unui lac.

Ochiul vesel întâlnește pe colnice 'nverđitoare,
Turnuri nalte și pagode unde cântă vechiul Bonz,
Și auzul se resimte de vibrări asurđitoare,
De resunetul metalic al Tam-tamului de bronz.

Eată-o joncă aurită pe albastrul apei line,
Cu vântreli de rogojină și cu vėsle de sandal.
In lăuntru ride visul fericirilor divine,
Mandarina cu ochi galiși și cu sinul virginal.

Ea 'n grădină se coboară și 'n palat apoi dispare,
Pe nisip călcând alene cu-ale ei picioare mici.
Nor de fluturi zboară 'n cale-î și cu-alor aripi se pare
C'ar voi s'o mai oprească pîntre arborii pitici.

Ea se duce 'n galerie s'o dismierde Mandarinul!..
Gratioasă, pânditoare sub cortelu-î de atlas,
Îl invită cu ochirea, cu surisul, cu suspinul
Ca să guste voluptatea amorosului estaz.

Dar el stă în trândăvie pe-un dragon de porcelană.
La minunile frumoase ce 'î zimbescă, nesimțitor,
Soarbe ceaful aromatic din o tasă diafană
Și cu drag se uită 'n aer la un zmeu sbîrniitor.

XXXVIII

PASTEL CHINEZ

dedicat d-lui I. A. C.

Pe-un canal îngust ce curge ca un șerpe cristalin
Se înșiră kioskuri albe cu lak luciu smălțuite.
Tot ce'î nobil, avut, mare și puternic la Pekin
În recoarea lor plăcută duce ȝile fericite.

Pe sub nalte coperișuri care 'n margini s' albiescŭ,
Galerii cu mari lanterne și cu sprintene coloane
Aŭ comori de plŃnte rare ce la umbră înflorescŭ
Și 'n ghirlande parfumate se revarsă pe balcoane.

Papagalii verzi, roși și galbini, iubitori de dismădări,
Prin zebrele aurite sborū chîemați de glasuri dalbe,
Și pe buze rumeoare, cuib voios de sărutări,
Ei culegū zimbiri divine, ei culegū migdale albe.

Apoi veseli, cu-a lor pradă, se punū hoții sburători
Când pe mindre paravane de matasă diafană,
Când pe crengi, când pe basinuri de albastră porcelană
Unde viu se joacă 'n fața pesci cu solzii lucitori.

Ș'o momită strimbătoare, sārind iute 'n urma lor
De pe umerii de fildeș unui deū grotesc de China,
Cade 'n șahul de pe masă și restoarnă pe covor
Doi nebuni peste un Rege și un turn peste Regina...

Pe canal trei poduri strimte ca trei arcuri se întind;
A lor margini ciselate în șiraguri de inele
Poartă zmei cu ochi fantastici cari noaptea se aprind,
Și catarguri poleite cu lungi flamuri ușurele.

Ear în fund, peste desimea de pagode azurii,
Ca un bloc de porcelană, falnic, sprinten se ridică
Un turn nalt cu șapte rînduri și cu șapte galerii
Unde ard în casonete flori de plantă-aromatică.

Pe un pod pășesce-alene fiica unui Mandarin,
Sub cortelul de crep galbin care 'l pleacă despre soare
Ferind pelița-î de aur și rotundu-î pept de crin,
Și gurița-î cu benghiu negru ca un gândăcel pe-o floare.

Umbra ei pe fața apei, de pe pod ușor plutind,
Cu-o mișcare voluptoasă trece lin și se opresce
Pe o joncă unde șede un om tânăr pescuind...
El tresare, nălță ochii și cu dragoste zimbesce.

Ear colo 'n vecinătate, sus în turn, ca un hurez
Un bătrân, pândind cu ochiul, taîna dulce o surprinde...
El desemnă 'ncet tabloul pe hârtie de orez,
Și se pare că hărtia sub peniță-î se aprinde!

XXXIX

BARAGANUL

dedicat Măriei Sale Domnitorului

Pe cea câmpie lungă a cărei tristă zare
Sub cer, în fund, departe misterios dispăre,
Nici casă, nici pădure, nici riș recoritor,
Nimic nu 'nveselește pe bietul călător.

Pustietatea goală sub arșița de soare
În patru părți a lumii se 'ntinde 'ngrozitoare
Cu earbă mohorită, cu negrul ei pământ,
Cu-a sale mari vârtejuri de colb ce zboară în vânt.

De miî de anî in sinu-î dormind, zace ascunsă
Singuratatea mută, sterilă, nepătrunsă
Ce-adoarme 'n focul veriî l' al grierilor hor
Şi earna se deşteaptă sub criveţ in fior.

Acolo floarea nasce şi moare 'n primavară,
Acolo pere umbra in dîilele de vară,
Şi toamna 'î fîără roadă, ş'a erniî vijeliî
Cutrieră cu sgomot pustiele câmpiî.

Pe cea savană 'ntinsă şi cu selbatic nume,
Lung Ocean de earbă, necunoscut in lume,
O cumpănă se 'nalţă aproape de un puţ,
Şi 'n orizon se 'ndoe ca gâtul unui struţ.

Un car cu bivoli negri a stat lângă fîntână.
Vr' o doî români in soare ş'o sprintenă română
Incungîură ceaunul ce ferbe fumegos
Pe foc, şi mai departe un căne roade-un os.

Pe car un copilandru privesce 'n departare...
Zadarnic ochi 'î zboară din zare 'n altă zare!
Nici casă, nici pădure, nici riî recoritor,
Nimic nu se arată pe câmpul de mohor!

Din vreme 'n vreme numai lungi șiruri de cocoare
Sub bolta albastrie sborū taĭnic călătoare,
Și vulturī mari, prădalnici, cu gheare inarmați
S' adună, lăsând puii pe vîrfuri de Carpați.

Ah! dulce, glorioasă și mult strelucitoare
Va fi diua de vîeață cînd, pe sub mîndrul soare
Trecînd in răpegîune un zmeū cu-aripi de foc,
Goni-va trista moarte ce zace 'n acest loc!

Mult vesel va fi câmpul cînd vecînica-î tăcere
Va dispărea de-o dată la glasul de 'nviere
Ce scoate zmeul falnic din gura lui de fer
Vestind noua răpire a focului din cer!

Cannes, 20 Marte 1870.

XL

VALUL LUI TRAIAN

~~~~~
Pe câmpia Dunăreană care fuge 'n departare,
Unde ochii se afundă dintr'o zare 'n altă zare
Ca pe sinul fără margini și pustiū de Ocean,
Unind două orizonuri, eată valul lui Traian!

El se 'ntinde ca o brazdă ce pe urma-î colosală
A sapat, in primul secul, o triremă ideală,
Său ca frânghia destinsă a giganticului arc
Ce 'l purta, luptând cu Roma Decebal, falnic monarc.

O! miragiū sublim, fantastic!... prin o pulbere de aur
Gândul meu răpit in spaciū ca pe aripī de balaur
Intreveade legioane deșteptate din mormint
Călcând, val de năvălire, peste valul de pământ.

Torent lung de umbre-antice, in lumină el apare
Strelucind sub arme scumpe, sub hlamide consulare,
Și trezind cu al seū vuet de ostași invingători
Earba câmpului și codrii munților apărători.

Eată 'n frunte *Sagitarii* și *Velitii*, limbī străine,
Inarmați cu proasce, scuturi și cu șapte *javeline*,
Ferentarii ce, ca dênșii, aū pe capetele lor
Pei de feare 'ngrozitoare și *calige* la picior.

Apoi Galii bravī și veselī ce glumescū pe *Celtiberii*,
Și Romanii in cohorte urmăriți de *Cavalerii*
Ce se 'mpartū in dece *turme*, purtând coiful de oțel
Cu o *cristă* de lungi pene care filfie pe el.

Legioanele conduse pe a Daciei câmpie
De *tribunū* și de *centurii* inarmați cu vergi de vie,
Sintū urmate de trofee, de sclavi mulți, de șefii Daci
Și de carre mari cu aur ce 'sū mănate de *saracī*.

Cornuri, buciume și tube sună falnice fanfare!
Lungul val de năvălire pe-ale Daciei hotare
E menit să se iezească contra altor năvăliri...
Dar ce vis! in care timpuri se perdă tristețe-mă gândiri?

Pe colnicul rotund, verde, la al vânturilor șuer
Cântă 'n umbra lui Murgilă un păstor din al sevă fluer.
Lângă dânsul doarme-un câine; pe sus zboară un vultan
Și o turmă de oi blânde pască pe valul lui Traian!

1874.

VARIA

I

MAREA MEDITERANĂ

I

Întindere-albăstrie,
Nemărginit safir,
O! mare, scumpă mie,
Eu vecinic te admir!

„Ești vastă, triumfală,
Te mîscî măreț la vînt
Ca mantie regală
Lipită de pămînt,

Și vântul care suflă
Adoarme pe-al teă sin
Ce saltă, se resuflă
Și nasce florî de crin.

Și luna, zină dulce,
Când aerul e cald,
Îi place să se culce
In cuibu-ți de smarald.

Tu ești atrăgătoare
Ca visul început
Și nu 'i leagăn sub soare
Ca tine de plăcut.

Nimic nu poate 'n lume
S' absoarbă gândul meă
Ca taina fără nume
Ascunsă 'n sinul teă.

Nici un spectacul mare
Nu poate-a me 'ncânta
Ca neagra-ți tulburare,
Său liniștirea ta...

Când fața ta 'î senină
Chiar cerul înălțat
Spre tine se inclină
Să 'ți dea un sărutat.

Când plău-ți clocotesc
In munți spumegători,
Vēzduhul se 'negresce
Pētruns de reci fiorī,

Și lumea spaîmăntată
De cruntele-ți mugiri,
Tresare cufundată
In triste presimțiri;

Ear sufletu-mă in sboru-î
S' avēntă fericit
Și scaldă vesel doru-î
In sinu-ți resvrătit.

II

Scumpă Mediterană!
Lac limpide și lin!
Oglindă diafană
A cerului senin!

Mî-e drag pe-a tale maluri
Visând se vîetuesc
Și, dus pe-a tale valuri,
Plutind se rătăcesc.

Mî-e drag să ved la soare,
In orizon albind
Corăbii călătoare
Ca paseri pîrîbegind.

Atunci se 'naripează
Ne-impăcatu-mî dor
Și taînic le urmează
Sburînd pe calea lor.

Atunci, frumoasă Mare,
Al teî farmec îubit
M' atrage 'n departare
Ca glasu-î imblîndit,

Și lin, pe nesimțite,
Cu gîndul vizitez
Acele lumî dorite
La care-ades visez :

Atlantica fîroasă
Cu-a sale mari furtuni
Și Asia frumoasă
Ș' a Indiei minuni.

Atunci pe lângă mine
Aud un freamet blând
De strofe dulci, divine,
Ce me uimesc pe rînd.

Și sufletu-mî s'aprinde
Ca vesel vînător,
Cercînd de a le prinde
Din veselul lor sbor.

III

Feerică plăcere,
Poetic, dulce traiu!
Cerească re'nviere
Intr' al magiei raiu!

Ferice care poate,
Lăsînd a lumei mal,
Cu geniul s'noate
Prin naltul ideal!...

Eă simt un ceresc bine
Când pot să ăic voăos
L' a stelelor lumine
Un imn armonios.

Prin sferile 'nstelate
Pătrund și vėd uămit
Fiinăele-adorate
Ce trist m'ăă părăsit.

Și 'mă pare că spre mine
Un ânger alb și sânt
Zimbind pășesce, vine
De 'mă ăice ca să cânt...

Ah! in a mea junie
Neconținut cântam;
De dulce armonie
Ferice me 'mbătam.

Căntat-am mântuirea
Poporului strivit;
Căntat-am fericirea
Ăubind de-a fi ăubit.

Cântat-am, plin de vîeață,
Al vîeții dar plăcut
Și gloria măreață
Mărețului trecut...

Acum junia 'î dusă
In sin la Dumne-deu!
Steluța mea 'î apusă
Din orizonul meu!..

Dar când, o! scumpă Mare
In cale-mî te zăresc
Tresar, inviiu și 'mî pare
Că ear intineresc,

Ș' atuncî din, amorțire
Trezindu-me incet,
Simțesc cu fericire
Că sînt încă poet!

II

TÎNERA CREOLĂ

I

În balconul de pe Mare
Rita, gingaș adormind,
Pintre gene 'n departare
Vede luna resărind.

Ochiî galiș ea deschide
Spre al cerului senin
Și ferice blând suride
La al luneî zimbet lin.

Marea 'n spume scinteează,
Cerul e strelucitor,
Ear prin stele acordează
Ângerii harpele lor,

Și copila serafie,
Zărind sus pe frații sei,
Cântă-o dulce melodie
Dulce ca sufletul ei.

Ceru 'i dice: „Vină, vină
„Intre stele, fiica mea,
„Pentru fruntea ta divină
„Să 'ți alegi o mîndră stea.“

Marea 'i dice: „Vină 'n zare
„Să te-adorm pe-al meu talaz
„Și s' anin mărgăritare
„Pe-ai tei umeri de atlaz.“

Eată Rita se gătesce
Ca să sboare 'n orizon
Dar, uimită, se opresce
Și se pleacă pe balcon...

Sub balcon în meş de noapte,
Sub balcon, lângă isvor,
Sub balcon cu blânde şoapte
Suspina blândul amor!

II

Rita, jună călătoare,
Cu ochi vii răpiţi din soare
Şi cu glasul argintiu
Ride, vesel resfătată,
Privind numai câte-odată
Orizontul albastriu.

Buza ei trandafirie
Ca garofa ce învie
Respândind dulce parfum,
Se deschide zimbitoare
Desvelind albe comoare
Prin al ţigaretelor fum.

Un mic flutur din grădină
Uşor vine de s' anină
Pe-al ei negru păr şi fin;
O suflare de pe mare
Vine şi cu-o dismierdare
Recoresce albu-î sin.

Rita, leneșă Creolă,
Cu o mîndră-aureolă
Se 'ncunună grațios;
Ea își pune flori de laur,
Cere cupa sa de aur
Apoi cântă-armonios :

„Salte valurile mării!
„Eû in lumea desfătarei
„Trec ca paserea sburînd.
„Sufle vîntul, cerul cadă
„Eû me dau iubirei pradă
„Și 'mî trec dîilele cîntînd.

„Sînt frumoasă, sînt iubită,
„Și me legîn fericită
„Pe-a juniei val senin.
„Vivat! soarta e divină
„Cînd de spume 'î cupa plină
„Și de-amor sufletul plin!“

III

STROFE SCRISE PE UN PĂRETE

Suflat-a vântul morții pe dulcea-mă primăvară
Și floarea vieții mele curând s'a vestejit!
Durerea e mai crudă și jalea mai amară
Când simți că mori departe de tot ce ai iubit!

Incet, incet simțirea în mine amortește.
Un negru nor de-asupra-mă tot vine și ear trece.
Se tulbură-a mea minte, suflarea mea slăbește,
Pe inimă-mă se pune o greutate rece.

O! suvenir al țerii! cerească mîngăere!
Alungă 'n departare cumplitul negru nor,
Să vîd lumina earăși, să simt reînviere,
Să cînt iubită țeară, apoi voios să mor!

Insula Prinkipo, 1845.

IV

IMN RELIGIOS

cântat la serbarea junimei academice române, dată în memoria acestui Domn
la mănăstirea Putna, în 15/27 August 1871.

~~~~~  
Etern, A-tot-puternic, o! Creator sublim,  
Tu ce dai lumii viață și omului cuvânt,  
În tine crede, speră întreaga Românie...  
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Sub ochii tei în lume lungi valuri de-omenire  
Pe marea vecinicii dispară ca nori în vânt,  
Și 'n clipa lor de viață trecând strigă 'n uimire:  
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Tu din sămința mică înalți stejarul mare,  
Tu junelor popoare dai un măreț avânt,  
Tu 'n inimile noastre ai sacre, vii altare.  
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

În tine 'i viitorul, trecutul și prezentul!  
Tu duci la nemurire prin tăinicul mormînt  
Și numele-ți cu stele luminează firmamentul.  
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Etern, A-tot-puternic, o! Creator sublim,  
Tu care ții la dreapta pe Ștefan, erou sfînt,  
Fă 'n lume să streluce iubită-î Romînia...  
Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!



V

IMN LUI ȘTEFAN CEL MARE

cântat de serbarea junimei academice, dată în memoria acestui Domn  
la mănăstirea Putna în 15/27 August 1871.

~~~~~  
La poalele Carpaților
Sub vechiul tău mormînt,
Dormi, erou al Românilor,
O! Ștefan, erou sfînt!
Ca sentinele falnice
Carpații te păzesc
Și de sublima-ți glorie
Cu seculii șoptesc.

Când tremuraî popoarele
Sub aprigii păgâni
Tu le-apăraî cu brațele
Vitejilor Români.
Cu drag privindu-ți patria
Și moartea cu dispreț,
Măreț în sinul luptelor
Și 'n pace-ai fost măreț.

În cer apune soarele
Stingînd razele lui,
Dar într' a noastre suflete
În veci tu nu apui!
Prin negura trecutului
O! soare 'nvingător,
Lumină cu raze splendide
Present și viitor.

În timpul vitejiilor,
Cuprins de-un sacru dor
Visai Unirea Daciei
Cu-o turmă ș'un păstor;
O! mare umbră-eroică,
Privesce visul teu:
Uniți sîntem în cugete,
Uniți în Dumnezeu.

În poalele Carpaților
La vechiul tău mormînt
Toți în genunchi, o! Ștefane,
Depunem jurămînt :
„Un gând s'avem în numele
„Românului popor,
„Aprinși de-amorul gloriei
„Ș'al patriei amor !

VI

GLAS DIN STELE

(la moartea princesei Maria)

~~~~~

În jalea care te cuprinde,
In doliu-ți amar,
Când noaptea candelă aprinde
Pe-al cerului altar,
O! mamă scumpă 'ți adă-aminte
Cum îți ceream cu rugămintă
Să 'mă dai stelutele din cer
Clipinde prin eter.

Ades pe când eram cu tine,
Culcată pe-al teŭ sin,
Priviam acele focuri line
Din spațiul senin.
Steluță vie ca și ele,
In nostalgia mea de stele
Simțiam un dor nemărginit
De sbor, de pribegit.

Sburat-am din brațele tale
C'un zimbet virginal,
Lăsând pe-a vecinicieii cale
O radă de opal,
Lăsând pe marmură-al meŭ nume,
Și 'n inimă lacrimi, și in lume
Ca un parfum de trandafir,
Un dulce souvenir.

O! dragi părinți, iubită țară,
Voi cariî me jăliți
Gândiți-ve că 'n primavară,
Când pomi 'să înfloriți,
Cerul atrage și repune
De pre pământ orî ce minune :
Arôm de flori, dulci armonii
Și fluturi și copii!

Tot ce 'î frumos, tot ce inspiră
Un farmec răpitor
A se 'nalța la cer aspiră,
În raiu încântător.
Îubire, geniū, inocență
S'adună lângă Providență
Ca rațele care cu drag
În soare se retragū.

O! mamă, ânger de îubire
Remasă pe pămînt!
Indreaptă sus a ta privire
La stele unde sînt;
Aici cu horul blând de ângerî
A mamelor duioase plângerî
Compunū un imn dumnezeesc
Părintelui ceresc.

Ear eū în dîorî și 'n međ de noapte
Dispar misterios
Și vin cu îubitoare șoapte
Să te îngân duios.
În raiū domnesce-eternul bine;
Dar raiul meū e lângă tine
Și lângă tine, scump odor,
Ferice me coher.

Copilul ce se stinge 'n floare
E mistic curcubeu
Ce leagă strins pământ cu soare
Și om cu Dumnezeu.
Ah! fericirea mea e mare
Căci am acum spre adorare,
Un Dumnezeu în cerul sfânt
Și altul pe pământ!

VII

ÎERÎ ȘI ASTĂDÎ

Îerî pământul era verde,
Ađî pământul e 'nălbit,
Și prin negură se perde
Soarele îngălbinit.

Îerî căldură, ađî zapadă,
Și din codrii pudruiți
Esă in grabă, după pradă
Uli și urși flămânzi.

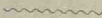
Îeri voioasa ciocărlie
Sbura 'n soare ciripind;
Ađi pe vesteda câmpie
S' audă corbiî croncăind.

Îeri natura 'n tinereță
Era dulce la privit;
Ađi urita bătrăneță
Peste frunte-î s' a lățit!

Ce durere vie, cruntă,
A șters mîndrele-î colorî
Ș' a făcut a fi cărunță
Din amurgul până 'n dîorî?

O natură! ca și tine
Omul verde și 'nflorit
Intr' o clipă, vai! devine
O ruină de jălit,

Și el nici că mai zăresce
După timpul de ninsorî
Primavara ce zimbesce
Intre soare și 'ntre florî!

VIII

AMICULUI A. DONICI

Eu ce sînt un biet morar
Fără nici un pic de carte,
Me 'nchin ție de departe
Măi, vestite fabular,
Și 'ți trimit voios din moară
Un poclon neașteptat,
Chiar o fabulă ușoară
Care ađi am măcinat.
Cerne-o bine tu pe dînsa,
Și, de vreî sê 'mî faci pe plac,
Alege făina 'ntrînsa
De fâ lumeî un colac.

1863.

Vlad morarul.

IX

MOARA DE VÎNT

fabulă

dedicată lui A. Donici

Pe-un deal oare-care
Cu renume sfînt
Făcea sgomot mare
O moară de vînt;
Dar biata morișcă
De și-avea un pic
De porunb și hrișcă,
Nu lucra nimic,
Ci 'n vîzduh pornită
Se 'nvîrtia mereu;

Părea că 'î vrăjită
De Duhul cel reu!
— „Ce mai vijelie,
(Cugeta ades)
„Trebuie să fie
„De vale, pe șes,
„Când ești în furtună
„Me lupt și vuesc
„Și ca o nebună
„În loc me 'nvărtesc!“
Însă pe câmpie
Liniște era.
Earba cea verzie
Nici se clătina,
Și la foc de soare
Bietul muncitor
Stropia cu sudoare
Micul sevă ogor.
— „Ce de mai făină
„O fi măcinând!“
Dise o găină
La moară sburând.
— „Te 'nșeli sorioară!
(Spuse-un șoim din munți)
„Vânt e mult la moară
„Da 'î lipsescă grăunți!“

X

LUPUL ȘI MOMIȚA

fabulă

Un vulpoiū cu plete sure
Intēlnind intr'o pădure
O momiță mititică,
Sprintenică, frumușică,
Se opri, se neteși,
Glasul dulce 'și imblândi
Și, cu drag la ea privind,
Îi grăi așa, zimbînd :
— „Ce păcat, o! momițică
„Să trăesci tu singurică!
„Nu 'i mai bine
„Tu cu mine

„Să te prindîi tovărășie
„De traiă bun cu veselie?“
— „Nu... me tem!“ Răspunse 'ndată
Momițica alintată;
Și sări cu răpegiune
Sus pe-o creangă de alune.
— „Ah! de ce sē 'ți fie frică
„Dragă, dragă momițică?
„Eū sînt lup civilizat
„Și 'mă e cugetul curat
„Ca un miel nevinovat...“
— „Cum e bun de ospetăt?“
— „Aleî! sorioară dragă,
„Nu e timp acum de șagă
„Căci decând eū te-am zărit
„Chîiar de-un farmec sînt răpit,
„Și me jur pe orî ce 'î vrea
„Sē 'ți daū toată-inima mea!“
— „Me tem, deū, sē te ascult
„Căci in lume de demult
„Este-o vorbă cam ciudată
„Inșă plină de-adevăr:
„Lupul schimbă al seū pēr
„Dar naravul nici odată!“

. . . . .

XI

BUCOVINA

~~~~~  
Dulce Bucovină,
Veselă grădină
Cu pomi roditori
Și mindri feciori!
Cuib de păserele
Albe, sprintinele
Care 'n ochii lor
Aū foc răpitor.

Tu cè eşti o floare
Cădută din soare
Cu trei alte flori,
A tale surori!
Ele câtră tine
Privescū cu suspine
Şi tu le zimbesci
Cu zimbirī ceresci.

Dulce Bucovină!
Vântul ce inclină
Cu aripa lui
Earba câmpului,
Nasce prin şoptire
Scumpa amintire
De-un trecut frumos,
Mare, glorios.

Fii in veci voioasă
Precât eşti frumoasă!
Fie traiful teū
După gândul meu!
Ah! cine te vede
Chiar in raiū se crede,
Cine 'i trecător
Te plânge cu dor!



XII

VISUL FERICE

ROMANȚĂ

De este-un vis amorul, un vis amăgitor,
Ferice de acela ce doarme ne 'ncetat
Și 'n visuri drăgălașe plutind ca pe un nor
Trăesce 'n nălucire, de lume departat!

Pe-a tale scumpe brațe, pe sinul teă frumos
Când sint legănat dulce, și 'n ochii tei privesc,
Ah! lumea 'i pentru mine un raiū armonios
Ș' amorul îmi apare un vis dumnezeesc!

De 'î vis acea simțire, incântător mister
Ce-aprinde 'n doă inimă acelaș foc iubit,
Tu, fiică a luminei sosită de la cer,
Ah! vină de visează pe sinu-mă fericit!

1866.

XIII

CÂNTIC SICILIAN

La Palerma 'n Monreale
Sintă păduri de portocale,
Ce s'acopără viă cu flori
Intr' un an de două ori.

Jos cadă florile, pe drumuri,
Ear plăcutele parfumuri
Sboră pe vânt în depărtări
Peste văi și peste mări.

Contadina 'n Monreale
Svêrle vesel portocale
In voîosul contadin,
Care 'î svêrle florî in sin.

Ş' amêndoî junî, plinî de vîeaţă,
Pintre arborî, pe verdeaţă
Ridû şi cântă-armonios
Şi disparû misterios...

Călëtorî pe mări, pe drumurî,
Imbataţi de dulci parfumurî
Mergû voîos in calea lor
Făcênd visurî de amor.

Zan-Zanetă, fulg de soare,
Adevêr sê fie oare
Că tu aî, cole, sub salbe
Doă portocale albe?

Parte dreaptă : una mie,
Zan-Zanetă. una ţie!
Şi 'ţi mai daû in Monreale
Treî pădurî de portocale.



XIV

SERENADĂ

~~~~~

Tu din cer venită-aice
Ca să faci lumea ferice,
Dă-mi o di din vîcea ta;
Dă-mi o di dumnezească
Sufletul să 'mî fericească
Și cî sufletul ți-oiu da.

Fie 'n lume reu sau bine,
Lumea 'ntreagă pentru mine
Stă cuprinsă 'n umbra ta.
Dă-mi o di dumnedeească
Sufletul să 'mi ferească
Și eu sufletul ți-oii da.

Tu dai vîeață cu-o zimbire,
Moarte cu-a ta nesimțire,
Raiul cu iubirea ta.
Dă-mi o di dumnedeească
Sufletul să 'mi ferească
Și eu sufletul ți-oii da.

XV

CĂDEREA RINULUI

Măreț, adânc și luciū călătorește Rinul
Prin munți cu fruntea albă, prin văi cu lunci frumoase.
Nepăsător gigantic de timpuri furtunoase,
El curge 'n liniștire, nesocotind Destinul!

Ca un balaur verde ce mișcă-a sale noduri
Trecut-aū prin orașe cu mîndre catedrale,
Prin sate care poartă stigmatuři feodale,
Pe lângă vechi casteluri, pe sub boltite poduri.

Și vecinic el vădut-aū sermana omenire
Luptându-se cu moartea in vîcata-î trecătoare.
Vădut-aū cădënd tronuri și dispărënd popoare
Ce se credeaū eterne pe culmea de mărire.

„O! lume schimbătoare! O! tristă vanitate!
„Se darmă munți, cetatea se darmă, omul pere!
„Eū singur, martur pacînic de-a globului mistere,
„Curg mîndru 'n nepăsare cu-o lină maîestate!

„Nimic nu me opresce in calea-mî triumfală,
„Și timpul adormit-aū de seculi lîngă mine!“
Astfel voios și falnic șoptesce Rinu 'n sine,
Dar eată sub picîoare-î prăpastia 'nfernală!

El cade!... din nălțime in fund se prebușesce
C'un muget lung, selbatic, grozav, resunător.
Din stînci in stînci el saltă sdrobit; se risipesce
Precum o 'mpărație de glorios popor.

Frumoasa-î limpedime in clipă turburată
Se schimbă 'n largi troene de spume argintii
Ce valmeș se restoarnă cu-o furie turbată
Formând o avalanșă de cataracte miî.

Și valuri peste valuri s'asvêrlu spumegătoare,
Se spargu țîșnind în aer, și ferbû scotînd scinteî,
Și pulberea de apă, alin plutind la soare,
Se 'ncinge, ca o nimfă, cu brêu de curcubeî.

O aspră clocotire, o cruntă detunare
Anunță catastrofa și 'nsuflă reci fiori.
Ear munții de zapadă treziți în departare,
Privind acea cădere, își punu un vîl de nori...

Sublim, sublim spectacol! Bêtrânul fluviu pare
C' a să dispară vecinic în haos sgomotos;
Dar Rinul e puternic! dar Rinul nu dispare,
El a umplut abisul și trece măiestos!

Luându-și cursul pacinic, din nou se 'ndreaptă Rinul
Prin sate și orașe, prin munți și văi frumoase.
Nepăsător gigantic de timpuri furtunoase
El pasă cu mîndrie, căci a invins Destinul!

. . . . .

Așa și tu, la culme, o! Francie iubită
Avut-ai o 'ncercare de moarte!.. dar măreață
Trecut-ai peste ripa de dușmani pregătită
Pe-un pod imens de aur pășind spre-o nouă vîeață.

O lume 'nfiorată de soarta-ți mult fatală
Credu 'n a ta peire!.. dar tu, ca Rinul mare,
Urmeză, victimă sacră și demuă de-admirare,
Menirea ta sublimă și providențială.

Neuhausen, 1873.

XVI

VÂNĂTORI ȘI VÂNĂTOARE

Pe geana câmpului albiu
Se vede-un codru mare
Lucind sub soarele gălbui,
Ș' un sat perdut în zare.

Resună codrul de 'mpușcări,
De chiote voioase,
De urlete și de lătrări
Pe culmele ripoase

Căci e vânatul cel domnesc
La urși cu negre blane,
La lupi ce 'n fugă clănțenesc,
La vulpele codane...

Sub crengile ce se întind
De țătură încărcate
Hațășii mare foc aprind
Cu vreascuri înghețate.

Și vânătorii osteniți
S' așază 'n gîur gramadă,
Unii pe trunchi, alții lungiți
Pe perne de zapadă.

Și toți pe Domnul fericesc
De mîndra-î vânătoare,
Căci a ucis un cerb codresc
Și patru căprioare.

Ear colo 'n satul departat,
Intr'o căsuță mică,
Lângă horn toarce ne 'ncetat
O sprintenă fetică,

Și dice-așa în gândul ei :

„De-aș vrea, într'o clipală

„Cum v' aș vena cu ochii mei,

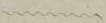
„O! vânători de fală!

„Și cum v' aș face chiar pe drum

„Cărările-a ve perde,

„Ș' a ve jura că voi acum

„Venați în codru verde!“

XVII

SOARELE, VÎNTUL ȘI GERUL

Trei călători fantastici cutrieră pământul :
Soarele splendid, gerul îngrozitor și vântul.

Unul dă vîcăță, altul dă moarte, apărînd,
Al treile mîngăie cu aripa-î, sburînd.

Ei întîlnesc o fată, voioasă căprioară
Ca soarele de vie, ca vîntul de ușoară.

Și 'î dică : „Copilă dragă, alege din noi trei,
„De vrei să fii mireasă, pe care tu îl vrei!“

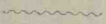
Românca le răspunde cu-o veselă zimbire :
„Sînt sprintenă ca vîntul, pe dînsu'l vreî de mire!“

— Cum ? eî, lumina lumeî ! pe mine m' aî respins ?
„Am să 'mî resbun la vară cu focul meî nestins.

— Cum ? dîce gerul aspru, m' aî departat pe mine ?
„Am să ingheţ la eara şi inima din tine.“

— Nu 'mî pasă, mindre soare, de focu-ţî ardător
„Cât mî-a sufla in faţă un vînt recoritor.

„Nici de-al teî frig nu 'mî pasă, o ! gerule de ghiăţă,
„Cât vîntu 'n meîul erniî nu mî-a sufla in faţă.

XVIII

SCRÂNCÎOBUL

În scrâncîobul din culme se dau flăcăi și fete,
Copile, flori de aur, voinică cu negre plete.

— „Îubito, dice unul, pe față 'ngălbinesci,
„Și ochii tei în zare cu dor îi ațintesci?“

— „O! dar, privesc, iubite, colo în departare
La cele dealuri nalte, la cea câmpie mare
Cum se 'nvărtesc de iute și cum se limpedesc
Unind a lor verdeață albastrului ceresc!

- „Privirea ta, iubito, se 'ndreaptă către soare?”
— „Dar; urmăresc cu ochii cei vulturi și cucoare
„Cum se intrecă cu norii, cum se 'nvărtesc în zbor
„Sub cerul ce se 'ntoarce roțiș de-asupra lor.”

- „In ochii tei, iubito, o flacăra s' aprinde?”
— „Dar; simt că al meu suflet aripele 'și întinde...
„Eă sbor... ah! sbor...” De-odată copila sare 'n vânt,
Și vrând la cer să sboare, ea cade în mormînt!

XIX

V Ê N T U L

Vântul e copil sburdalnic fără milă, nici mustrare,
Care 'mpinge 'n rea furtună toate vasele pe mare,
Și, ca lupul după turme, se alungă după nori,
Și doboară stejari falnici și desfoae blânde flori.

Vântul fură o scîntee și 'n ciredi el o aruncă,
Privind cum se perde rodul unui an intreg de muncă,
Apoi merge la copile ce culegă latur de in
Și ridînd le despletește dismierdând albul lor sin.

In traspatru părții a lumei turbat vîntul se tot duce,
Ca pagânul pe morminturi resturnând creștina cruce,
Și de-a morților blăstemuri alungat, fuge nebun
Pintre tufe 'nțepătoare și nuele de alun.

Ear când el se 'ntoarce 'n codri, mama lui ce 'l tot bocesc
Dile 'ntregi îl scaldă 'n lapte și de rănii îl lecuiesc...
„Nu măi plînge, măicuțică! dice el, așa cum sînt
„Când sărut ochii lor veseli, se dau fetele in vînt!

XX

STELELE

Pe a cerului câmpie cu flori luciî sămănată
Noaptea vine pe furiş
Şi cu-o seceră de aur de la lună 'mprumutată
Face-un stelnice seceriş.

Ear când soarele apare, vede cerul gol de stele
Şi întreabă intristat:
— „Unde 'să ochii de lumină, unde sîntă fiicele mele,
„Pe ce plaiū s'aū ecsilat!“

— „Mulți ochi mîndri de pin cîruri strelucesc pe-a mele pene!“

Lui, păunul a răspuns;

„Dar luceferii se află la Românce, pe sub gene

„Unde noaptea s'a ascuns.“

De-atunci fete și neveste se feresc, se tem de soare

Și coborî genele lor,

Căci ades le fură ochii ș'a lor inimi iubitoare

Soarele înșelător.

XXI

DOUĂ SUFLETE

Două suflete amice de copile pământene
Se 'ntălesc în steua lunii, se privesc dușos prin gene,
Apoi stau într' o uimire, una alteia zimbînd,
Și împreună își iau șorul, prin senin călătorind.

— „Tu ești, dulce surioară? dăce una cu mirare,
„Tu, regina frumuseții, tu, altar de închinare!
„Pe pământ, de-abia în floare, cum se face de-ai murit?“
Ceea-l-altă, vîrsînd lacrimi, îi răspunde: „Am iubit!“

— Aî iubit!.. aî trecut răul!.. aî simţit în primăvară
„Acea flacăra cerească dulce mult şi mult amară!
„Aî iubit!. şi tu din vîeaţă aî putut, aî vrut să sborî!.
„Unde, unde 'ţi sîntă remase virginalele comori?“

— Am lasat glasul meu dulce unei dulci privighitoare;
„Ochiî, murelor din codri; părul, falnicului soare;
„Sinul, unui crin vĕratic; gura, unui trandafir,
„Şi pămîntului în jale, al meu vecînic suvenir!“

XXII

OMUL SINGURATIC

Căleretul tiner, singur pe-astă lume,
Își indeamnă calul inundat de spume.
Ei de mult pe cale pasă rătăcind!
Calul suflă, omul cântă haulind :

„Trec prin luncă, lunca 'mă dice :
„Singur tu ce cați pe-aice?
„Vestea 'mă spuse c' ai găsit
„Sorioară de iubit.

„Unde 'ți este sorioara
„Ca să 'i farmec inimioara
„Cu parfumuri și cântări,
„Cu-ale umbrei desfătări?“

Călerețu 'n sinul luncei umbritoare
Simte-o mângăere dulce-alinătoare,
Dar curând el trece câmpul de mohor.
Calul geme, omul cântă plin de dor :

„Trec pe câmp, câmpia 'mă dice :
„Singur tu ce cați pe-aice?
„Pentru scumpul tei odor
„Am intins verde covor,
„Ș' am pus floare lângă floare
„Pentru albele-î picioare,
„Ș' am pus rouă dulce 'n flori
„Pentru blândi-î ochișori.

Călerețu 'n zare trist se adîncesce,
Și pustiul lumii impregiuru-î cresce.
Paseri cobitoare trecu sub cer sburînd,
Calul cade, omul cântă suspinînd :

„Astfel lumea 'ntreagă 'mî dice :
„Singur tu ce caîi pe-aice ?
„Vieața fuge ! nu jălescî
„Singurel se pătimescî ?
„Doă aripî sorioare
„Se înalță pân' la soare,
„Doă inimî mergû in sbor
„Pân' la raiû 'ncântător !

Căleretûl jalnic e perdut in noapte
Pintre reci morminte cu fîoroase soapte.
O fantasmă albă trece lunecând,
Calul moare ! omul aude dicînd :

„Nemernic este omul ce n' a 'ntêlnit pe cale
„O gingașă păreche in cursul vieții sale !
„Pe inima lui, seacă, ruină părăsită,
„Paingănul urzesce o pânză încălcită
„Prin care nu resbate nici o simțire bună...
„Ca racla ce 'i deșartă, lăuntrul ei resună !

Căleretûl plînge, se înfiorează,
Glasul cel din umbră lînced, trist, urmează :

„In groapa ce 'l ascunde e mort de două ori
„Acel ce 'i dat uitărei de-aî lumei trecători!
„In viață a fost singur și singur după viață
„Perdut pe vecinicie in umbra ce 'l ingheață.
„Ah! el va fi, când morții eși-vor din mormint,
„Străin pe ceea lume, străin ca pe pământ!“

Tristul singuratic moare 'n jale-amară.
Lângă el suspină buhna solitară.
Ear fantasma albă pere sovăind
Prin albastre flacări care sboru lucind.

XXIII

MĂRGĂRINTA DIN MUNCCEL

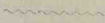

Mama pentru-a ei copil are scumpe dismierdări,
Are inimă cu ochi, are ochi cu sărutări.
Plânsul lui e plânsul ei; orî ce 'l doare pe ea doare,
Ea trăesce pentru el; când el moare și ea moare!

Mărgărinta din Muncel născu mîndru pruncușor
Ce muri pe sinul ei legănat cu mare dor.
Ea îl duse la mormînt, lângă inima-î de ghiță
Legănându 'l ne 'ncetat ca și când ar fi în vîieță.

Apoi merse la bordei de pusti de amar cuprins.
Leagănul era deșert, soarele 'n cer era stins!
Apoi puse a striga pe câmpii și di și noapte:
„Vină, dragă copilaș, vin' la mama să sugă lapte!..“

Mama fără de copil nu mai are dismărdări,
N'are inimă cu ochi, n'are ochi cu sărutări!..
A doua di, despre d'iori, pe-un mormint ea fu găsită,
Peptul gol, trupul recit, țița 'i de mormint lipită!

XXIV

STEFAN VODĂ ȘI CODRUL

BALADĂ

Stefan Vodă rătăcit
Intră 'n codrul infrunzit.
Codru 'i dice: „Domn viteaz!
„Ce 'ți curgă lacrimi pe obraz?
— „Ah! îmi plâng ostașii mei
„Morți, luptând ca niște zmei!
Codrul dice: „Dragul meu,
„Incetează plânsul teă,
„Căci din brații mei trufași
„Face-ți-oiu voinici ostași

„Ca să scapi biata moșie
„De păgâni și de urgie.
— Fâ! răspunde mult voios
Domnul mîndru, inimos.

Codrul puse a vui,
Brații a 'și insufleți,
Pe stejari a mi 'i trezi.
Ear copaci mari și mici
Se făceau ostași voînici,
Și spre Domn înaintau
Și din gură cuvîntau:
„Să trăesci, Măria ta!
„Ha! la luptă, ha!, Stefane;
„Du-ne 'n oardele dușmane!“

Stefan Vodă 'nveselia
Și la luptă purcedea
Peste munte și muncel
Cu tot codrul după el.
Vai de Ungurul semeț
Ce lupta c'un brăduț!
Vai de Leah, vai de Tatar
Ce luptau cu un stejar!

XXV

STEFAN ȘI DUNĂREA

BALADĂ

— „Dunăre! ce plângi tu oare?

— „Plâng o floare de sub soare

„Ce din sinu-mă a răpit

„Stefan Vodă cel cumplit!“

. . . . .
Pe cel țărm bătut de valuri,

Sus pe zare, sus pe maluri,

Sintă trei cete de oșteni,

Turci, Tatarî și Moldoveni.

Una 'î ceata Hanului,
Una 'î a Sultanului,
Una 'î a Ștefanului!
Ear in câmpul cel turcesc
Miî de săbiî zinghenescă;
Ear in câmpul Tătaresc
Miî de arce săgețescă;
Ear in cel Moldovenesc
Doî luceferî strelucescă:
Ștefan Vodă cel frumos
Ș' o copilă, chip duîos.

Fata plânge, fata dice:

— „Lasă-me să fug de-aice

„O! Ștefane, scumpul meu!“

Domnul dice: „Nu! nu vreî,

„Nu, pre sfintul Dumne-deî!

„Că 'mî ești dulce la privit

„Și mai dulce la iubit,

„Ca lumina soareluî

„La lupta viteazuluî.

— „De 'ți sînt dragă, de 's frumoasă,

„Îe-me, Doamne, orî me lasă.

— „Ba! de-a fi să lupt pe dată

„Chîiar cu Dunărea turbată,

„Nu te las nici chiar de-un pas,
„Nici chiar morții nu te las.“
— „Apoi dar rămăi cu bine
„Că tu n' ai parte de mine!“
Fata dice și s' aruncă
Îute 'n Dunărea adincă!

Valurile clocotescă,
Pe copilă-o 'nvăluiesc
Ș' o asvêrlă din val in val
Departând-o de la mal.

Turcii stau incremeniți,
Moldovenii impetriți
Și Tatarii inlemniți.
Stau și ulii in sburare,
Stau și cai 'n alergare,
Stă și soarele 'n mirare,

Căci de-odată ce se vede?
Cine 'n valuri se răpede?
Domnul Stefan cel vestit,
Domnul cel nebiruit!

El s' asvêrle nebunesce
Și inoată voînicesce.
Taie-o brazdă, taie noă,
Taie Dunărea in doă,
Și pe fată mî-o ajunge
Și la pept cu foc o stringe
Și se 'ntoarce fericit
Sus, pe malul inflorit.

XXVI

PUNGULIȚA

dedicată unui sgârcit

„O! punguliță dalbă
„Cu dragoste 'mpletită
„De-o mână mică, albă
„Și mie mult iubită!

„Minune drăgălașă
„Ce 'ncântă a mea privire!
„Tu care-ai fost partașă
„La taînica-î gândire.

„Fi! un isvor de bine
„Sermanilor din lume
„Ca to!i s! se inchine
„La dulcele ei nume.

„Fi!, pung! adorat!,
„O amintire vie
„De !iua neuitat!
„C!nd te-a trimis Ea mie!“

A!a !icea 'n estazu-!i
Un tiner cu iubire,
!i lacrimi pe obrazu-!
Curge! de fericire;

Dar corbul cel pr!dalnic,
Timpit de b!tr!ne!!,
Rosti: „Nebun !i jalnic
„E omu 'n tinere!!“

„!i mintea-! e c!dut!
„In grea !i trist! boal!
„Sermanul! el s!rut!
„O punguli!... goal!“

XXVII

PE ALBUMUL PRINCESEI AGLAE ROSETTI

~~~~~  
DORUL MAMEI
~~~~~

Sburat-ai între ângerî
O! copilaş iubit,
Şi m' ai lăsat în plângerî
Cu dor nemărginit.

De-atunci în florî, în stele,
În tot ce 'î luminos
Prin lacrimile mele
Ved chipul teû frumos.

De-atunci pe lângă mine
Te simt ades sburând,
Și doru-mă după tine
Aleargă suspinând.

Tu rătăcesci prin lume
Cătând neincetat
Îubirea unei mume
Ș' un dulce sărutat.

Ca tine 'n rătăcire
De când eu te-am perdut,
Te-aștept cu-a me iubire
Ca să te mai sărut.

Ah! sbori, ah! fugi, ah! vină
De lângă Dumnezeu,
Cu-a ta zimbire lină
Să 'mpaci sufletul meu,

Căci m' ai lăsat în plângeri
Cu sufletul cernit,
Sburând tu pîntre ângerî,
O! copilaș iubit!

XXVIII

PE ALBUMUL DOMNIȘOAREI MARIA DOCAN

Mițulică, dulce floare,
Vai de mine! ce-am aflat?
O albină-otrăvitoare
De guriță te-a mușcat?

Și cu boală dureroasă
Tu, drăguță, te-ai luptat,
Și din fața ta voioasă
Rozele s'aū scuturat?

Ardă-o focul de albină
Ce vîdîndu-te-a gîndit
Că se află 'ntr'o grădină
Și de tine s'a lipit!

Dar n'ai grijă, Măriucă!
Vîsnea crudă va peri,
Ear tu lîngă-a ta mămucă
Lesne vei reinflori.

Primavara nu 'i departe
Cu plăcutele-î comori;
In curînd a să ai parte
De-ale tale dulci surori.

Pe-a ta față zimbitoare,
Pe sub ochi-ți drăgălași
Resări-vor lacrimioare
Și voioși trandafirăși.

Ear de vreî să n'ai mîhnire
Și să scapi de orî ce chin,
Te lipesc cu iubire
De-al mămucăi dulce sin;

Câci in lume prunc și floare
Aă un ânger protector :
Floricelele aă soare,
Prunciă aă mame cu dor !

XXIX

PE ALBUMUL DOMNIȘOAREI A. JORA

Eram în tristă singurătate
Privind omătul cădută din nori.
Earna cu-a sale mâni înghețate
Lipă de geamuri albele-î flori;
Și eu în timpul cel de ninsoare
Sub cerul negru, plin de furtuni,
Visam la paseri veselitoare,
L' a primăverii scumpe minuni.
Visam l' acele țeri departate
Pe unde fost-am eu călător,

Termuri frumoase și neuitate
De poezie și de amor.
Un dulce oaspe veni atunce,
Un dulce, gingaș, frumos portret
Trimis de tine ca să-mi arunce
Flori de lumină, flori de poet.
El îmi aduse a ta gândire,
Dorul teă june și virginal
Care 'mi șoptiră cu 'ndușire
De-al poeziei plaiu ideal.
Atunci natura incântătoare
Undi pe buze-ți blânde zimbiri,
Și 'n ochi-ți veselă un dulce soare,
Și pe-a ta față vii trandafiri.
Ea e, ferice și 'n admirare,
Gândind la tine, am dis cu dor :
„O! tineretă! cine te are
„Are un farmec invingător!“

XXX

PE ALBUMUL DOMNIȘOARELOR FLORESCU

~~~~~

Într' o zi veselitoare
Voî, plăcute surioare,
De la raiu v'ați coborit.
La fereasta-mî luminoasă,
Florî din lumea grațioasă,
Zimbind dulce v'ați ivit.

Eram trist, în suferire,
Dar la dulcea-ve privire
S'au sters ori ce negri nori.
O! minună a primăverii!
Prin voi chiar spini durerei
Se acopere cu flori.

Bucureș, 1868, Iunie.

XXXI

PE ALBUMUL D-NEI Z.

Sîntă ore de jale fără mărginire
Cînd sufletul simte dor de pribegire

Ș' ar vrea ca să treacă de-al lumei hotar
Scuturînd din aripi al vieții amar.

Dar sîntă și pe lume ore fericite
Atît de frumoase și 'ndumneđeite

Cât ângerii însuși din cer se coboră
Și dau pentru ele nemurirea lor.

Tu, a țerii mele fiică mult iubită,
Mamă cu durere, inimă cernită!

Ah! din a mea țeară de ce vrei să sbori
Ca floarea din câmpuri, ca roșea din flori?

Sciū bine că cerul te 'ndeamnă in taină
S' anini pe-ai tei umeri albastra lui haină.

Sciū că suveniru-î dulce și senin
Nasce-ades in peptu-ți un amar suspin,

Căci el te îngână și ziua și noapte
Cu-ademeniri scumpe, cu duioase șoapte,

Și 'ți arată 'n stele, ca să sbori la ei,
Doi copilași gingași, doi albi ângerei...

Cerul n' are milă!... el in veci răpesc
Tot ce 'n viața noastră ne inveselesce,

Visuri, tinerețe, flori și copilași
Aî inimei noastre oaspeți dragălași.

Astfel te atrage acum și pe tine
Spre a sale plăurî cu cerescî lumine

Unde se înalță tot ce pre pămînt
E mai scump, mai gingaș, mai frumos, mai sfînt!..

Dar cînd te atinge negrul vînt de jale
N'audî tot odată glasul țerii tale,

Acel glas cu lacrimi ce'ți dice uîmit :
„Fiica mea aleasă, o! suflet iubit!

„Patria cerească este o minune
„Ce ochiî răpescce și mintea repune

„Prin a sale raîurî pline de 'ncântări
„Unde copilașii ridû in dismierdări.

„Nu e destul însă că î-ai dat doi ângerî?..
„Ah! n'asculta glasul nopților de plângerî;

„Căci și eu am răuri, și eu te iubesc,
„Și eu pentru tine vreă să infloresc,

„Tu să fii în sinu-mă atât de ferică,
„Dor să nu 'ți măi vie de-a sbura de-aice!

1856.

XXXII

PE ALBUMUL UNEI COPILITE PARISIANE

„Copiliță albă! este 'n lume-o țeară
Dulce și frumoasă ca o primavară.

Acolo sînt păseri, acolo sînt flori
Și copii ca tine dulci, mîngăitori.

Dar acum floarea zace la pămînt!
Paserea sburat-a și a perit în vînt.

Și văzduhul geme de un lung suspin,
Și copilul plânge pe al mamei sin,

Căci un dușman aprig, o cumplită feară
A trecut hotarul ș' a intrat în țeară!..

Tu, copilă albă, suflet ângeresc!
Pentru noi te roagă Domnului ceresc,

Și sermana țeară de-a fi ear ferice,
Inimele noastre pentru tine-or ȳice:

„Pe-ale vieții unde se plutesc ușor
„Ca o floare vie pe un lin isvor.

„Stea fericirii pe-a ta frunte albă
„Să reverse raze impletite 'n salbă!“

XXXIII

PE ALBUMUL D-REI X.

Tu ce de mine mult departe
Doresci, nerăbdătoare,
Să scrii pe-a ta frumoasă carte
O strofă 'ncântătoare,

Ființă albă, serafie,
Copilă grațioasă!
Am pentru tine-o poezie
Ca tine de frumoasă;

Dar ca s' o scriu aş vrea o pană
Din aripa-ţi divină,
S' o radă vie, diafană
Din alba ta lumină.

Cu acea radă mult iubită
Mi-aş face-un dulce soare
Ce 'n viaţa mea re 'ntinerită
Ar arde cu splendoare.

Cu pana ta din aripioară
Aş scrie că tu eşti
O Mărioară-Florioară
Din lumile ceresci...

Prin armonii duioase-aş spune
La roze şi la stele
Că eşti o gingaşă minune
Mai scumpă decât ele.

Şi inchinat la al teŭ nume
Al teŭ poet fericit
Prin visuri dulci în altă lume
S' ar înalţa de-aice.

M' aş duce 'n sferile senine
Lipit de sinul teŭ,
Şi te-aş purta voios cu mine
In veci pe sinul meŭ,

Şi de amor şi de plăcere,
De-a noastre desfătări,
Aş anima acele sfere
Cu falnice cântări!..

Dar ce dic? Unde me răpesc
Avântul poesiei?
In care plăşuri rătăcesc
Aripa fanteziei?

Uit că tu eşti in primavară,
Pe ţermuri in florite,
Ear eŭ plecat sint cătră seară
Pe câmpuri vestedite!

Tu cânti in radele de soare,
In a juniei horuri;
Eŭ cânt in umbra 'ntristătoare,
In valea cea de doruri!

Tu dăci: „Ferice 'i de-a fi jună
„Frumoasă și iubită,
„Purtând pe frunte o cunună
„Cu roze impletită!“

Eă dic, privind cu 'ndușoare
La fața ta divină:
„Ah! trist e omu 'n pribegire
„Când lumea 'i de flori plină!

„Trist e deșertul ce se 'ntinde
„Pe sub amurgul vieții
„Când veđi cum soarele s'aprinde
„In faptul tinereții!

„Amar e de-a privi in zare
„Un sbor de năluciri
„Ce fuge, fuge 'n departare
„Cu tańnice zimbiri,

„Fantasme albe, de iubire
„Care dispară in vânt,
„Lăsându-ne in părăsire
„Plecați pe un mormînt!“

XXXIV

STROFE DESPĂRECHETE

I

În pulberea dusă de vânturi
Sub pașii noștri căletori,
Câtă 'i luată de pe flori
Și câtă, vai! de pe morminturi!
Voi ce purtați cupa la gură,
Ah! deșertați cupa deplin...
A morților cenușă sură
Presară-ades dulcele vin!

II

Ânger cădut! infipt-ai piciorul tău în tină,
Mișcând din vreme 'n vreme aripele 'n lumină.
Putea-vei scăpa oare din glodul ce te-a prins?
Vai! chiar pe-a ta aripă noroiful s'a întins!

III

Privind fără 'ncetare prostia omenească,
De lung urit cuprinsă, Eternitatea cascade!

IV

Din crinul palid ce cade, moare,
Alt crin resare viu pre pământ.
Tu, copiliță, ai murit floare
Ș' ai sburat, ânger, de pe mormînt.

V

Când ochiul se deschide în faptul dimineții,
Cu rașele luminei unesce pe-ale vieții,
Și cerul și pământul în el se întîlnesc
Și 'n dulce oglindire voios se înfrățesc.

VI

Te-ai dus în rațul cu dulci lumină,
Dar nu ești moartă tu pentru mine!

Eă jumătate sînt în mormînt,
Tu jumătate ești pe pămînt!

VII

Sculptor cu mîna aspră! Acel care 'n urgie
Sculptează Libertatea în formă de sclăvie,
Ca trist fior de moarte se strecură prin lume
Și chiar mormîntul rece respinge al seă nume.

VIII

Mărețul Rege, mîndru de sceptrul seă puternic
Ce-apasă fruntea goală poporului nemernic,
Se crede de-opotrivă cu însuși Dumneđeă!
Un singur om pe lume înfruntă visul seă,
Dicîndu-î: „Tu ai sceptrul cu care sâpi pămîntul,
„Eă, cioclu, am lopata cu care 'ți sap mormîntul!

NOTE

NOTE

PASTELURI

Sania.

Eată-o gingașă mlădiță cu șirag de mărtisor.

Numele de mărtisor este dat crengilor de lozie imbobocită cu maguri argintii. Românii le culeg și le anină în casele lor ca un semn iubit de primavară, în ziua de Florii.

La gura sobei.

Omer a compus Iliada și Odisea din tradiții și poate chiar din fragmente de poeme populare. Ariosto a scris fantastica epopee Orlando de pe legendele cavaleresci răspândite în Italia și ilustrate prin imaginația poporului iubitor de minuni.

Poporul dar este izvorul celor mai poetice creații, celor mai neperitoare opere; și poeziile mari, cari apar ca nisce rare meteori, nu sînt decît revelatorii măestri a poeziei popoarelor concentrată în sinul lor.

Povestile noastre reprezintă o comoară atât de bogată în iscodiri ingenioase, în imagini feerice, în flori de grațioasă poezie, că, de s'ar nasce în România un nou Ariosto, el ar compune un poem de aceeaș valoare neprețuită ca poemul lui Orlando.

În ele găsim o limbă armonioasă și perioade întregi versificate, încât lesne s'ar putea crede că povestile ar fi poeme antice prosaite cu timpul. În ele aflăm producerile unui geniū fecund și original, precum: feți-frumoși cu părul de aur, fete de împărați atât de frumoase că parū a fi rupte din soare, cai năsdraṽani ce zboară în naltul cerului, șerpi cu solzii de aur cariī aū cuiḃuri pline de petre scumpe, cerbi cariī ducū între coarne leagān de ȃdine, paseri măestre cu graiū omenesc, pajuri ce locuescū în fundul pāmēntului, în lumea neagrā, mere de aur care se prefacū în palaturi împērătesei, furci de argint care torcū singure, poduri de oȃel, copaci cu poame de rubin și de smarald etc., etc.

În ele mai întēlnim fiinȃi fantastice care ne-aū spārieat în copilāria noastră: balauri, zmei, urieși ca Sfarmā-peatrā și ca Strimbā-lemne, cāni cu dinȃi de criȃ... etc. În ele mai găsim dei Paganismului sub figuri de sfinte creștine: sfinta Mērcure, sfinta Joe, sfinta Vinere, și pe mult frumoasa Ileana Cosinzana, imagina cea mai graȃioasă ce a eșit din inima poporului român.

Și dacā vom studia povestile noastre cu luare aminte, dacā le vom compara cu unele perioade din poemul *Orlando*, vom descoperi în cuprinsul lor diverse tablouri, scene și chiar eroi și eroine care figurează sub alte denamiri în opera lui Ariosto.

Sfirșitul ernei.

„S' aū dus ȃilele Babei și noȃtile vegheri”

Romānul caracterisează sub forme poetice saū glumeȃe toate variaȃiile timpului. Astfel iī place a numi ȃilele Babei, ȃilele cele de 'ntēi a lunei lui Mart (*giboulēes de Mars*), pretindēnd cā ele sīntū nesuferite, cā o babā care se ceartā neconținut, și plānge, se bocescē și nu lasā pe nime în pace. Însā adevērata denumire de ȃilele Babei e basatā pe serbātoarea Dokiei (baba Dokia), ce cade la începutul lui Mart. Acele ȃile sīntū urmate de ȃilele cocostri-

cului, a mieilor, a ciorcăliei, a rondunelilor, etc., care prevestescă reîntoarcerea în țeară a paserilor pribegite de cu toamnă, și epoha născerei mieilor.

Noaptea.

„*E vr'o tabără de carre saū un rond de Tricolici.*”

Tricolicii facū parte din lumea fantastică a strigoilor, a mo-roilor, a vêrcolacilor (vêrcolici), a sburătorilor, etc. cari aparū în basmele și în superstițiile poporale.

Rodica.

A eși cu plin d' inaintea unui călător sêu muncitor, este un semn de bun ogur. (tradiție poporală).

Concertul în lună.

Luminările 'n floare, sîntū florile numite: Luminărica Domnului.

Puntea.

„*Ce'i scaldată în navalnic și 'n sin poartă odoleană*”.

Fetele de la țeară își facū scăldătoare de năvalnic (Pteris) și poartă pe ele flori de odoleană (valeriana), pentru ca să devie mai atrăgătoare.

Linda Raia.

Fîica celui de pe urmă rege arab, Boabdil, care a stăpănit Grenada.

Și toți Maurii din Vega... etc.

Vega e câmpia mănoasă ce se întinde sub zidurile Grenadei.

Calea robilor.

Românii dau nume de Calea robilor acelei aglomerări de stele care formează pe fața cerului un soi de riș luminos... (*voie lactée*). Pe timpul năvălirii Tatarilor, robii cari scăpa din mânele lor, se întorceau la Moldova, luându-se pe direcția acelui fenomen ceresc.

Buchet.

Venteș - Graur.

Nume de cai din povești.

Mandarinul.

„Care 'n vîrf e 'mpodobită e' un bumb galbin de cristal.“

Bumbii de cristal, prin diversele lor colorii, desemnă rangurile Mandarinilor. Coloarea galbină e cea mai distinsă.

Plin de monstri albi de fildes și de jaduri prețioși.

Jadul e o piatră foarte scumpă și apretuită de Chinezii.

Turnuri nalte și pagode unde cântă vechiul Bonz.

Bonz, e preot chinez.

„De resunetul metalic al Tam-tamului de bronz.“

Instrument de metal în formă rotundă, care produce un sunet prelungit când e lovit, și care servă la ceremoniile religioase.

„*Eată-o joncă aurită pe albastrul apei line*“.

Joncă, e corabie chineză de o formă bizară.

„*C' ar voi s' o măi oprească pintre arborii pitici*“.

Una din cele măi straniu fantezii a Chinezilor consistă a reduce toți arborii la proporții de copăcei pitici, in grădinele lor.

Valul lui Traian.

La început Romaniî nu se serviau decât de *lintres* (luntre) formate din copaci scobiți; in urmă ei se dedară la navigație, și avură vase de resboi, numite: *naves longae*, *bireme*, *trireme*, etc., care toate purtau nume inscise pe *proră*, erau mișcate de vâsle și de suflarea vântului in *vela* (veluri), și aveau un lest de nisip, *saburra* (savură).

Armata romană era compusă de legioane; fiecare din aceste cuprindea zece *cohorte* sau șese-deci de *centurii*, in total 6000 de ostași. De toată legioana erau lipiți 300 de cavaleri divisați in zece scadroane numite *turma*, ear fiecare scadron in trei *decurii*.

O legioană se compunea de trei soiuri de fantasină: *hastati*, *principes* și *triarii*; ear cu timpul se măi adăogi un al patrule corp format de *veliti*, *sagitari* și *ferentari*, carii fiind ușor inarmați, luptau afară din ranguri. Ceî măi mulți erau străini și fiecare soldat avea șapte *javeline* (lânci) de aruncat in dușman.

Armele Romanilor erau: *javelina*, *arcul*, *scutul*, *coiful*, *zalea* (*lorica*), *caliga*, un soi de încălțăminte ținută care aeoperia piciorul drept. Oastea se găsea sub comanda tribunilor și a centuriilor, carii purtau vergi de vie ca semne de rangul și atribuțiile lor. După centurii veniau alți șefi numiți *optiones* și *signiferii*, purtători de stindarde. Comanda supremă aparținea *Consulului* care își alegea locotenenții sei generali (*legati*).

Generalul purta o manta, *paludamentul* sau *chlamys*, roșie

cu o bordură purpurie. Ofițerii și soldații purtau în timp de război o haină numită *sagum*, soiul de manta deschisă; iar *toga* era haina lor în timp de pace.

~~~~~  
V a r i a

Moara de vânt

*Cu renume sfânt*

Dealul Mitropoliei din București unde e camera Deputaților.

~~~~~

LEGENDE

I

DUMBRAVA ROȘIE

POEM ISTORIC

(1497)

dedicat amicului meu C. Negre

I

VISUL LUI ALBERT

Albert, craiul Lehieș, făcut-aŭ un vis mare,
Un vis de năvălire, de 'nvingeri glorioase!
El se vëdu puternic, pe-un armasar calare,
Infiorind cu spada-î popoare numeroase.

Din Meadă-đi ferbinte in recea Meadă-noapte,
Din Resăritul mîndru l' Apusul lucitor
El aŭdi prin visu-î miș, miș de miș de șoapte
Crescënd in sgomot falnic, gigantic, imnător,

Un uragan de glasuri ce clocotea prin lume
Purtând, nălțând cu fală un nume... al seǔ nume!

Albert, craiul Lehieǔ, trufaș, semeț, ușor,
Adimenit, se crede stăpân pe viitor,
Ș'aruncă ochi de pradă pe țerile vecine :
„Care din ele, dice, mi-ar cuveni mai bine?“
El stă puțin pe gânduri, apoi cu mare glas :
„Moldova este pragul ănteiului meu pas!
„In țeara acea mică, neincetat lovită
18 De dușmani fără număr și 'n veci nebiruită,
„In care toți barbații sîntă zmei ce s'aǔ luptat
„Cu Leahul, cu Maghiarul, cu Turcul incrunat,
„Și unde pe sub earbă câmpiile frumoase 2,
„Ascundă troene albe de-a dușmanilor oase,
„Un Domn viteaz, un Stefan, adună de mulți ani
„O glorie ce 'i demnă de-aǔ lumei suveranǔ.
„Voiǔ merge la Moldova, la Stefan drept voiǔ merge
20 „Și luciul de pe frunte-ǔ cu spada mea voiǔ șterge,
„Ear lumea ingrozită, privind spre Resărit,
„Vede-va 'n loc de soare al meu chip strelucit!“

Aǔ dis, și 'n nerăbdare-ǔ pe lângă el in grabă
Adună-a lui armată deprinsă la omor,
Urdie numeroasă de feare ce se 'ntreabă :
„Spre care orizonuri sălta-vom noi in sbor?“

„In care parte 'î hoitul promis l' a noastre ghiare
 „Să 'l rupem intr' o clipă, să 'l roadem, inghițim?
 „In care țeri: teütone, române saü maghiare 34
 „Vrea Albert, Craiul nostru, pustiul să 'l lățim?“

Așa dicea cu fală a lui Albert oștime

37 In cete adunată pe câmpul din Dombrova,
 Când, prin vëzduh de-odată, o gură din mulțime
 Rosti cu glas de taur selbatic: la Moldova!
 Ura! strigă Lehimea intocmai ca un tunet,
 Și vâi și munți și codri respunseră 'n resunet
 Ura!.. și 'n dor de sânge armata crunt aprinsă 42
 Ca un șioiü de toamnă pe drumuri se intinsă
 44 Cu tunuri largi și grele, cu flinte lungi, cu spade
 Ce viü luciaü la șolduri și 'n teacă zingheniaü,
 Cu armasari sburdalnici ce vesel necheziaü,
 Mergënd toți, cai și oameni, să calce și să prade.

In fruntea lor magnațiü mîndri, bętrâni și tineri: 48
 Toporski veteranul ce poartă barbă albă,
 Incungîurat de neamuri: feciori, nepoți și gineri
 Formându-ï o vitează și glorioasă salbă.

Grodeck, dis *falcă-tare*, ce 'n gândul lui se jură
 Atăți Români să darme câți are dinți in gură.

Zciusko neimpăcatul cu brațe lungi și tari
 Care 'n Bugeac ucis-aü trei sute de Tatarü.

Bîela cel nalt, subțire ca trestia de baltă,
 Ce 'n lupte sângeroase ca dînsa se mlădie
 Cu sabia-î turcească tăind in carne vie
 Pe cînd fugariu-î sprinten nechează, mușcă, saltă.

Gorow și Zablotowski, amici jurați pe moarte
 61 Să 'mpartă soarta bună, să 'nvingă rele soarte,
 Și care in trei rînduri scăpat-au din robie
 Prin degitele morții trecînd cu viteză.
 Ei sboru pe doi cai gemini, ridînd in hohot mare 64
 Cu alți ca dînsii tineri, baroni, comți Palatini:
 Glence din Pocuția, Zbalos Litfan ce are
 Un cîrd pletos de zimbri in codri de arini.
 Gavril de Mōravița, frații Grotov, Huminski,
 Mardela Veneticul, Tecelski și Pruhniński, 69
 Iarmeric Mazovitul și Kozjatic Ucraniul
 Ce cresce cai selbatici și 'i prinde cu arcanul.

Ei mergu, bătînd din pinteni!... Sburdalnica lor ceată
 Streluce de departe in haîne poleite:
 Dulămi cu flori de aur la pept impodobite
 Și 'ncinse cu pafale de peatră nestimată.
 Cîapce purtînd un Vultur și pene la mijloc,
 70 Încălțăminte roșii de pele de Maroc,
 Și frêe țintuite, și argintate șele
 Și armorii cusute pe colțuri de harșele.

Ei mergu jucîndu-și caii, și vesel intre ei
 Vorbind de cai, de lupte, de-amor și de femei,

Tot ce 'î mai scump in lume și dă un farmec vîetii
Pe timpul mult ferice și viû al tinereții.

Eî mergû precum ar merge la simplă vînătoare
Glumind in nepăsare de moartea ce-aû s'î nfrunte,
Urmați de steaguri multe, urmând in foc de soare
Pe Hatmanî, capi de oaste, cu Albert Craiu 'n frunte...

Și astfel in Moldova eî daû cu toți navală!
Dar, când trecu hotarul, al Regelui cal tare 90
Se poticni... O buhnă țipă in ȕiua mare
Și moartea 'și găti coasa in acea ȕi fatală!

II

ȚEARA IN PICÎOARE

Ce vuet lung de care, ce tropot surd de vite,
Ce freamăt de suspinuri, de glasuri nădușite 94
S'audû in sinul nopții prin neagra 'ntunecime
Și câtră munți se 'ndreaptă l' a codrilor desime?
Din când in când sub nourî, trecend ca o săgeată,
Clipesce o lumină, și ca prin vis arată
Bêtrâni cu fruntea goală plecată spre pămînt,
Femei cu prunci in brațe și pletele in vînt,
Copile spaimăntate mănând turme de oi
Și flăcăoași in fugă mănând cîrduri de boi.

Pe jos, pe cai, în grabă toți părăsindu-și satul,
Fugind cu vaet, lacrimi, căci 'i-au ajuns păcatul,
Se ducă pribegii și palidii se cate-adăpostiri
În fund de codri 'n peșteri, în sin de monăstiri.

Dar unde sîntu bărbații, voinicii, junii, tarii,
Să-și apere părinții, nevestele și pruncii?

109 Când suflă grea furtună pe ramurile luncii
Ș'o sgudue ș'o darmă, ah! unde sîntu stejarii?
Stejarii sîntu la locul lor, față cu furtuna!

.
Acum de dece zile și dece nopți tot-una
Din munți și pân' la Nistru, pe culme și pe dealuri
Lungă buciume resună dând taînice semnaluri;
Și călărași din fugă prin sate, prin orașe
Craînescu: Săriți cu toții pe Litfele trufase! 16
„Viteazul Stefan Vodă ve chîamă 'n vitejie.
„Cine 'i mișel se fugă, cine 'i Român se vie!“
Toți au respuns: „trăească Moldova!“ și s'au dus.

Pe loc tot omul verde ce poartă capul sus 120
'Și-au sărutat odorii, 'și-au ascuțit toporul,
'Și-au prins din câmp fugarul ce 'i sprinten ca o ciută,
Apoi, făcendu-și cruce, dicînd un: Doamne-ajută!
Ca șoimul de la cuibu-i voios 'și-au luat șborul.

Astfel din țeara 'ntreagă plecă cete înmiite
Cu arce, barde, coase și ghioage țintuite,

Purtând căciuli de oae, mintene 'n flori cusute
Și barbe neatinse, al bărbăției semn.
Ei mergu de-adrept prin codri, pe lungi cărări perdute,
Călări pe șele goale cu scările de lemn, 30
Și trecu in sbor prin arbori ca demoni de urgie,
Și umbra scănteiază de-ai ochilor mănie.
13 Tot astfel și boerii, stăpâni de moșii,
Incungiturați de gloate, din casele lor pleacă
Privind cu mulțemire sburdalnicii lor fi
Cum sciū sē 'și poarte caii, și 'n fugă sē se 'ntreacă.
Soții, surori și mame suspină 'n urma lor;
Dar ei alergu ferice la câmpul de omor.

Coman de la Comana, un urieș de munte
Ce intră prin bërloage și prinde urșii vii,
Aduce după dēnsul mulți vânători de frunte
Născuți pe plațuri nalte, trăiți in vijelii.
Balaur de la Galu, Ciolpan din Pipirig,
Ridū și de frigul morții cum ridū de-al ernei frig;
Și mulți coborū din munte ca lava din volcan,
De soțul lui Balaur, de soțul lui Ciolpan.

Velcea, bastard lui Șerpe, ca șerpele pe apă
Alunecă prin dușmanī și mult cumplit îi mușcă.
In luptă, când 'i-e sete, cu sânge se adapă
Și drept potir el are o țevie de pușcă. 10
El vine din Hertoape cu Purice-Movilă
Și cu Roman-Priveagul ce nu mai sciū de milă.

Skeeanul și Mircescul, vecini de pe Siret,
Invingători de Unguri, s'aû prins cu jurământ
Nici chiar sub brațul morții se nu dea înderet
Pân' n'or intra cu Leahul pe-al Leahului pământ,
Și Zimbrul de la Skee și Zimbrul din Mircesci
Se ducă să ȋea in coarne pe vulturii Leșesci.

Bătrânul Matei Cârjă are 'mpregiurul lui
Cinci sute de năprasnici ce vină despre Vaslui,
Toți Racoveni!.. ear Cârjă, om înțelept și harnic,
E 'n floare când se simte calare pe Șargan.
Glumeț, ȋi place-a dice lui Negrea, viteaz darnic :
„Am să me fac, nepoate, din Cârjă buzdugan!“
Negrea zimbînd, răspunde : „Aî cârja bătrâneții
„La sfaturi, ear in luptă aî brațul tinereții.“
Și, ajungînd cu toții la Racova de vale,
O cruce luminoasă le se-arăta in cale.

Așa, cu mic, cu mare, apărătorii țerii,
Eșiți ca frunza 'n codri la vîntul primăverii,
Din vâi adînci se urcă, din piscuri se coborî,
Trecî ripile in salturi, trecî riurile 'n not
Ș' aleargă 'n neodihnă, voînicii, cât ce pot
La glasul țerii scumpe ce 'i chîamă 'n ajutor.
Mergî uniî cu grăbire spre codrii Bucovinei
Ș' acolo se adună la strimtele potici,
Păndind, ca vînătorii mișcările jivinei,
Și tot rugînd : „Fă Doamne, să treacă pe aici!“

Mergu alții la Suceava să facă pe Albert
A perde oaste multă și mult timp in deșert;
Ear alții la Cotnarul iubit și podgoriū
Pe unde staū cu oastea, Bogdan, domnescul fiū,
Tăutu cu mintea coaptă, Costea cu ochiū semeț,
Și Trotușan și Boldur cu suflet indrăzneț,
Și unde Stefan Vodă infipt-au steagul seū
Strigând la cer: „Ajută 'mī, o! Sfinte Dumneđeū!

III

TABĂRA LEȘEASCĂ

Pe-o culme prelungită ardū miī și miī de focuri
Ca stele sēmēnate in numeroase locuri.
Se pare că tot cerul cădūt e pre pāmēnt
Și c'aū remas in urmă-ī un haos, un mormēnt,
Atâta intristare, ș' atâta 'ntunecime
Imprăștie pe boltă-ī a norilor desime. 95

Un sgomot lung se 'naltă din culmea luminată
Unindu-se in aer cu tunete ceresci.
E sgomotul orgiei!.. ear zarea depărtată
Roșesce 'n foc de codri și sate romănesci.

Aici beții și danțuri și chiote voioase,
 În fund suspinuri, vaet și plângeri dureroase!
 Aici de poște rele sîntu ochii toți aprinși,
 Acolo curge sânge, acolo 'să ochii stinși,
 Căci astăzi celebrează Lehimea 'n serbătoare
 Victoria dorită a Țilei viitoare!

Ostașii pretutindenți formați în dese grupe
 Frigū boi întregi, rupū cārnuri ca lupii flāmandiți,
 Desfundă largi antale, beū lacom fără cupe,
 Se ceartă, ridū în hohot și urlă regușiți.
 Ca dēnșii, cāni de lagăr la praznic luānd parte,
 Schelălălescū selbatic, rodū oasele de-oparte
 În mijlocul orgiei turbate ce tot cresce;
 Ear pintre cāni și oameni pe earbă staū cădute
 Femei, prada orgiei, cu mințile pierdute...

Și însă vântul nopții prin lagăr vijiesce
 S' un glas din umbra neagră la toți strigă de-arēndul:
 „Orbi! orbi! la masa morții voi ve măncați comāndul!”

Magnații junī, sub corturi, pe perne de matasă
 Deșartă cupe pline cu vin de la Cotnar,
 Căntānd cu fericire: „De viață rea nu 'mī pasă!”
 „Iubita-mī e pe brațe, în viață nu 'i amar!”

Și fie-care stringe la peptu-î cu 'nfocare 18
 O fiică de-a Podoliî frumoasă și balae, 19
 Cu buze părguite la foc de sărutare, 20
 Și ochi ce 'noată-albastri in galișă vâpae. 21
 Și fie-care simte că mintea-î se desfrână, 22
 Având lângă-a sa gură o gură voluptoasă, 23
 Și 'n brațe-î o copilă ce ride amoroasă, 24
 Ș' un sin rotund ce saltă vioiū sub a sa mână. 25
 Ferice mult ferice de dênșii!... fața ride, 26
 Inima sboară, raîul in cale-î se deschide. 27

Și insă vântul noptiî prin corturi vîjiesce, 28
 De tunete cumplite vîzduhul clocotesce 29
 Ș' un glas perdut in umbră tot strigă ne'ncetat : 30
 „Orbî! orbî! moartea v'asteaptă c' un ultim sărutat! 31

Cortul regal e splendid! Duzini de candelabre 32
 Reversă-a lor lumină pe-o masă ce se 'ntinde 33
 Sub table incarcate de scule și merinde 34
 Și sticle largi cu vinuri Spaniole și Calabre. 35
 In mijloc stă 'n iveală un cerb de patru ani 36
 Incins pe-a sale laturî cu șirurî de fazanî, 37
 Și doă piramide de fructe mai alese, 38
 In Asia 'nflorită crescute și culese. 39

Albert în fruntea mesei lucește ca un soare
Încungîurat de oaspeți în haine de splendoare.
La dreapta-î, al său frate mai june, Sigismund
Apare 'ntr' o dulamă de roș postav de Lund.
La stînga-al Cameniței episcop vechiu, Lonzinski,
Ș' alături cu dînșii se vedu: Sbignew Tenczynski,
Cu Herbor Lucasievitz, Padlowski Castelanul
Radomieî, și Creslau Roza, numit Decanul,
Și graf Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei
Care-au adus la luptă cinci sute de Cruciați,
Și falnicii Toporski, vechi neaoși de-ai Lehieî,
Și alți de frunte nobili, din cei mai însemnați.
Toți gustă din merinde, deșartă largi pahare
În sunetul metalic de vesele fanfare;
Și sângele prin vine se scurge mai ferbinte,
Ș' avîntul crește 'n suflet și nebunia 'n minte...
Cînd regele ridică o cupă de vin plină
Și glasul său puternic acest toast închină :
„Eû Albert, Domnul vostru, și al Lehieî Rege
„Întrat-am în Moldova ca leu învingător!
„Mîni este ziua luptei... Nimic nu s'a alege
„De Stefan al Moldovei și de al său popor,
„Cum beu această cupă, așa mîndra Lehie
„Să 'nghită-această țeară! Așa să fie!“
„Fie!“
„Vivat! Ura! trăească Albert mult glorios!“
Răspundă mesenii aprigi c'un răcnet sgomotos

Și lagărul resună în lungă depărtare...

Dar eată că la ușă un om străin apare
Cu peptul gol, cu părul în vânt, cu ochiul focos ;
El spre Albert țintesce privirea-î rătăcită,
Face doi pași și strigă : „Deșartă-ți cupa gîos,
„Albert! de soarte rele 'ți-e cupa otrăvită.“

Toți se repedă c'un urlet și mîna pe el pună.
„Lăsați 'l, dice craiul; e Sropski cel nebun!“
Și ear înalță cupa rîdînd de-o așa larmă...
Dar cupa lângă buze-î în mîna lui se sfarmă,
Ș' un trăsnet lung de-odată în ceruri bubuesce,
Și 'n cortul plin de umbră furtuna năvălesce,
Și masa se restoarnă, și cortul se urducă...
Ear pe câmpii, sub fulgeri, aleargă o nălucă.

IV

TABĂRA ROMÂNĂ

O tîneră pădure de ulmi și de stejari
Ascunde-oastea română prin junii sei tufari.
Misterul și tăcerea în sinul ei domnescă,
Dar marginile sale sînt palid luminate
De flăcările triste ce pîlpăe în sate
Și veselele focuri din lagărul Leșesc.

Prin arbori și prin ramuri, din vîrfuri pîn' în poal
Din când în când lucește oțel de săbiî goale
Și ochi de lei, de vulturi, de leopardi selbatici,
Ce ardî sub vîlul nopții ca nisce roși jaratici,
Căci ei s' ațintî cu jale și se oprescî cu ură
Din zarea 'nflăcărată pe lagărul vecin,
Și tot Românul 'n suflet pe sufletu-î se jură
Cu-al dușmanilor sânge să stingă-al țerii chin.
Dor crunt de resbunare! greî, aspru jurămînt
Ce sapă 'n întuneric un larg, profund mormînt!

Iei, colo, prin poene staî pîlcuri de oșteni:
Arcași de la Soroca, năprasnici Orheiîni,
Aprodi, Copii din casă, Curteni și Lefeciî,
Toți, oameni tari de vîenă și oțeliți în foc,
Deprinși a-și trăi traiul în timpî de voiniciî
Ș' a da mîna cu moartea făr' a mișca din loc.
Ei poartă pe-a lor frunte, pe brațele lor groase
Și 'n pepturi brazde multe, hieroglifice sfinte
Cu paloșul sapate, ce spunî ș' aducî aminte
De lupte urieșe, de fapte glorioase!
Și 'n vîeată-î fiecare și-aî cîștigat un nume,
O falnică poreclă, un titlu de stremos:
Mihul, Păun de codru, Balaur, Alimoș,
Ursul și Pală-dalbă, Grozan și Sparge-lume!
Eroi de vechi balade ce s' aî păstrat în minți
Trecînd în moștenire la fiî de la părinți.

Lungiți pe mușchiul verde și domolind fugari
 Ce sburdă pe 'ntunerice și desfrundesc tufari,
 Voinicii buni de luptă și bucuroși de glumă,
 Astfel grăesc:

— „Grozane! ce-o fi ȃiua de mână?”

— „O fi la uniă mumă, o fi la alțiă ciumă,

„Amară pentru Litfe, și dulce la Români.

— „Amin! sã dee Domnul!”

— „Va da, mări Pală-dalbă!

„Ș'o fi precum la Baea, n'o fi ca 'n Valea-albă

„Unde-am vȃdut pe Ursul gonit de șese Turci.”

— „Gonitu-m'aũ pe mine, dar 'i-am urcat in furci!”

— „Va fi precum la Scheie unde-ați vȃdut in silă

„Maghiari schimbați in iepuri, ș' un Purice 'n Movilă.

„Va fi precum la Lipneț cu dumbravioara verde,

„La Racova pe unde și aȃi Turcul se perde,

„La Grumăzesci, pe maluri, undeC azacul Jură

„Pe mine, chȃr pe mine m'aũ increstat la gură!”

— „Te-aũ increstat pȃgânul, dar când el vru de viũ

„In not sã treacă Nistrul, o pȃti reũ, fȃrtate,

„Cȃci de pe mal in fugă tu 'i-aĩ sȃrit pe spate

„Și 'l-aĩ trimis sub Nistru sã 'și cate un secriũ.”

— „Bine 'i fȃcuși, Grozane! E scris in cele sfinte:

„Chȃr apele sã fie vrȃjmașilor, morminte!”

— „Așa e țeara noastră!.. e bună pentru vii,

„Și pentru morți e bună.”

— „De-aceea 'n astă țeară

„Vecinii dau navală cu sutele de miș.
„Urînd vîeața la dînșii, le place-aici să peară!“
— „Le place dar, Păune, și noi le facem placul.“
„Ei credă că-aici e rațul, ș' aici găsescă pe dracul.“
— „Și cum se nu 'l găsească urdiile nebune
„Cînd Stefan e 'n picioare, cînd versul lui ne spune :

Stefan, Stefan Domn cel Mare
Seamăn pe lume nu are
Decît numai mîndrul Soare!

Din Suceava cînd el sare,
Pune peptul la hotare
Ca un zid de apărare!

Brațul lui făr' incetare,
Bate ordele Tatare,
Bate cetele Maghiare,

Bate Leși din fuga mare,
Bate Turci pe zmei calare
Și 'i scutesce de 'ngropare!

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare!
 Țeara 'i mică, țeara 'i tare
 Și vrăjmașul spor nu are!

— „Trăească Stefan Vodă!.. Mulți dușmani vină la noi,
 „Dar cât vină de năprasnic, puțin fugă inapoî.“

— „Pecatul lor îi mână, sermanii, ca pe-o turmă,
 „Și moartea le stă 'n cale, și moartea le stă 'n urmă.“

— „De-aceea la Moldova vezi floare lângă floare.

„E ingrășat pământul cu sânge.“

— „Așa 'i, frățioare;

„Dar crescă bujoriî mindri din sânge de Român

„Și pălămida neagră din sânge de păgân!“

Sub cerul ce s'aprinde și 'n clipă ear se stinge
 Vărsând pe a lor fețe lumini fulgerătoare,
 Așa grăescă barbații ce somnul nu 'i atinge
 În așteptarea vie a ȱilei viitoare.

Și poalele pădurii sîntă palid luminate
 De flăcările roșii ce pîlpăe in sate,
 Și 'n tabăra vecină orgia cea nebună,
 Ca marea departată vuesce sub furtună;
 Ear in frunziș Româniî topoarele 'și descântă
 Și caii lor dismiardă, și 'n umbră vesel cântă :

„Sînt Român cu patru mîni,
„Și am leacuri de pagîni :
„De Tatarî am o săgeată,
„De Turci pala mea cea lată,
„De Litfenî un buzdugan
„Și de Unguri un arcan!“

V

STEFAN CEL MARE

In mijlocul păduriî este-o poeană lungă
Și largă, ce foesce de oameni ca un roiă.
La capetu-î din dreapta se prelungește-o strungă
Prin care ostășimea curge ca un șioiă.
Ea intră in poeană și se așează 'n rînduri,
Privind la o colibă de ramuri de stejar
In care-o umbră mare de om plecat sub gînduri
Stă pe genunchi, se 'nchină in față c' un altar.

De-odată o lumină fantastic izbucnesce
Din dece naltî mesteacăni cu fruntea 'nflacarată.
Coliba se deschide, umbra se scoală, crește
Și splendid maîestoasă la oaste se arată!

Un lung fior pătrunde mulțimea 'n admirare.

Toți dicu: „E Stefan! Stefan!“

Dar! Stefan e cel Mare!

Eată 'l cărunt, dar încă barbat între barbați

Ca muntele Ceahlău prin munții din Carpați!

El intrunescă 'n sine o triplă maiestate :

Acea care-o dau anii la conștiinți curate,

Acea care resfrânge a tronului splendoare,

Ș'acea intipărită de faima 'nvingătoare.

Timpul 'i-au pus coronă de-argint, țeara, de aur,

Și gloria măreață 'i-au pus cunună de laur.

Pe falnicii sei umeri, cu anii, sîntu clădite

Neperitoare sarcini de fapte strelucite,

Dar, anii și fapte, Stefan nu simte-a lor povară

Căci dragostea moșiei, ca sfîntă primăvară,

În sinu-i înflorește și îl întineresc.

Pentru salvarea țerii, când țeara pățimesce.

Erou plin de lumină, el e merit în lume

Pe seculul ce 'l vede să sape al său nume

Și să răspîndă rațe pe seculi viitori

Precum un soare splendid ce sparge deșii nori.

Ființă de-o natură gigantică, divină,

El e de-acei la cari istoria se 'nchină,

De-acei cari prin lume, sub pașii lor, cât mergă

Las' urme urieșe ce 'n veci nu se mai ștergă,

A cărora legendă departe mult se 'ntinde

Și 'nchipuirea lumii fantastic o aprinde.

Măreț, în a sa umbră un timp întreg dispăre
Căci Dumnezeu pe frunte-î aș scris: *Tu vei fi mare!*

În mijlocul poenei el se înaintează,
Se urcă pe-o movilă și astfel cuvintează:

„Români din toată țeara! Boeri, vechi Căpitani,
„Și voi, feciori de oaste!... Sîntu patru-deci de ani,
„Moldova, la *Dreptate*, pe soarta ei stăpînă,
„Mi-aș pus pe cap corona și buzduganu 'n mînă.
„Prin cel A-tot-puternic ce apele incheagă
„Păstrat-am până astăzi corona mea întreagă
„Și buzduganul teafăr, de și pe mulți dușmani
„Î-aș doborît, lovindu-î, în patru-deci de ani!
„Dușmani din fundul lumei, păgîni, dușmani vecini,
„Și, cine-ar putea crede!.. chiar dușmani frați, creștini!
„Trufași cu toți, selbatici, lacomi, vicleni și orbi,
„Care 'mpregiurul țerei, precum un cîrd de corbi,
„Șta gata s'o sfășie... dar n'aș vrut Dumnezeu,
„N'aș vrut Moldova, țeara vitează, n'am vrut eu!..

„Pe Radu, Aron Petru, și Țepeluș hainul
„Î-am frînt!.. Maniac Tatarul și Matias Corvinul
„Î-am frînt!.. chiar pe sultanul Mehmet-Fatih 'l-am frînt!
„Ș' alți mulți carii perit-aș ca pulberea în vînt.

„Voî îi cunoașteți bine, vitejii mei oșteni,
„Voî, pardoși de la Lipneț, Vultanî din Resboeni,
„Zimbri fioroși din codrii Racoviî, aprigi Zmei
„Din Socî, din Catlabuga, din Baia, de la Șchei.
„Apărători a Crucei, voî îi cunoașteți bine
„Căci pentru-a lor risipă ați resboit cu mine.
„Prin șesuri, munți și codri, pe earnă, toamnă, vară,
„Făcând din peptul vostru un zid, hotar de țară,
„Roșind cu-a vostru sânge ferbinte, plin de vîeață,
„Siretul, Prutul, Nistrul și Dunărea măreață;
„Stînd vecinic în picioare, în veci neodihniți,
„De arma, sora voastră, în veci nedeslipiți,
„Fără copii, soție, o! dragii mei vultanî,
„Și 'n luptă, tot în luptă, de patru-deci de ani!
„Ș' acum cînd armasarii Osmanului mărit
„Aruncă largi nechezuri din mîndrul Resărit,
„Cînd Mohamed pe ceruri și-au asvêrlit hîmgerul
„Ce, ca o semi-lună, cutrieră tot cerul;
„Cînd noi oprim cu peptul furtuna păgăneasă
„Ferind de-a sale valuri amvona creștinească;
„Acum cînd toți Creștinii, Regi, domnitori, popoare,
„Ar fi, ca frați de cruce, să 'mpartă-acelaș soare,
„Priviți!.. Pe cerul negru se 'ntinde-un roș de sânge,
„Din departare suflă un vînt ce geme, plînge
„Și spune că în zare ard sate și orașe,
„Că feare fără nume ucidă copii în fașe,

„Că țeara e 'n nevoe, că morū Românī sub chinurī, 3
„Că fete morū sub silă, că prunciī morū in sinurī!..

„Și cine oare face această făr'-de-lege?
„Un Domn vecin, prietin, un Domn Creștin, un Rege!
„Albert, Craiul Lehieī!..

„Albert, de cap ușor,
„Făcut-aū un vis mare de Rege 'nvingător,
„Dar n'are el, sermanul, așa de largă mână,
„Să poată 'n ea cuprinde o patrie română!
„Nici aū ajuns Moldova de risul mișeliei
„Ca s'o răpească 'n gheare-ī un vultur de-a Lehieī!

„Cât va fi 'n cer o cruce ș' un Stefan pe pământ
„Nime nu va deschide Moldovei un mormânt!
„Cât vor calca dușmaniī in țeara de Romānī
„Eī robī vor fi in țeară, dar vecinic nu stăpānī!
„Decât Moldova 'n lanțurī mai bine ștearsă fie!
„Decât o vîeață moartă, mai bine-o moarte vie!

„Romānī din toată țeara, Boerī, vechī Căpitānī,
„Voi toți ai mei tovarășī de patru-deci de anī!
„Când Albert ne menesce robie, rele soarte,
„Răspundeți, ce se cade lui Albert?..“

— „Moarte, moarte!“

Strigă poeana; *Moarte!* pădurea clocotesc,
S'un soare roș in ceruri de-odată se ivesc.
— „Fie! le dice Stefan, fie cum cereți voi...
„La arme! și pe moarte! căci Domnul e cu noi!“

VI

A S A L T U L

Gonise vântul nopții furtunele ceresci
Lăsând acuma rëndul furtunei omenesci,
Și soarele 'n splendoare din neguri resărise,
Părea că vrea s' admire pe-acel ce se fălise
„Că lumea ingrozită, privind spre resărit,
„Vede-va 'n loc de soare al său chip streclucit!“

El primblă ochi de aur pe tabăra Leșească
Superbă!... impregiuru-î având ca s'o 'ntărească
Un lung ocol de carre legate strins cu lanțuri,
Ocol armat cu tunuri și 'ncungiurat cu șanțuri.

Armata e 'n picioare! Puternica armată
Cu-a sale lungi scadroane in larg cûadrăt formată
Ocupă după șanțuri al tabărei câmp nalt,
Stând gata să respingă Româniî din asalt.

Mii, mii de lănci cu flamuri se vedû filfiitoare,
Ca trestiile dese din bălți, când suflă vântul.

În aer sboruri nechezuri, comăndi resunătoare,
Și cai 'n neastempăr frământă 'n loc pământul.

Ear Albert, mîndrul Rege, în mijloc pe-o nălțime
Privesce cu 'ngămfare frumoasa lui oștime.
Calare pe-un cal sprinten din stepele Ucrane,
El are lângă dînsul un grup strelucitor
De Palatini, de Hatmani sleiți pe caii lor,
Și steagul înainte-î cu semne suverane.

La dreapta, sub pădure, Româna oaste-apare
În pâlcuri și în cete pe câmp orînduită,
Și fie-care ceată de luptă pregătită
C' un tun cu șapte țevii purtat pe roți ușoare. 25
Hotnogi numiți de Stefan comandă Călărașii,
Aprozii, Lefecii, Curtenii și Arcașii.

Ear Stefan stă pe-o culme cu-o ceată ce nu 'l lasă,
De-a țerii boerime și de Copii din casă. 29
Sub dînsul are Domnul un zmeu, un Moldovan,
În stînga lui pe Boldur, în dreapta pe Bogdan,
În mîna-î buzduganul domnesc care 'n resboae 32
Ca brațul care 'l poartă în veci nu se îndoaie,
Și pe de-asupra-î steagul, amenințînd furtuna,
Cu Bourul, cu steoa, cu soarele și luna.

Precum doi nori pe ceruri stau față 'ntunecoși
Și mergu unul spre altul, dînd fulgeri luminoși,

Armatele dușmane, crunt-amenințătoare
Respândă din ochi, din arme, luciri fulgerătoare.
Și Litfii și Româniî privesc în nerăbdare
Unii la Rege, alții la Domn, și fiecare,
Dorind, pândind semnalul resboiului... 43

De-odată

Stefan ridică steagul dând semn l' a lui armată.
Ura!.. trei pâcuri dese de cei mai buni arcași
Plecând, pe câmp se 'nșiră în grupe de hărtași.
Voinicii merg în fugă spre lagăr, îndrăsneți,
Din arcele lor naltă trăgând mii de săgeți
Ce vijie 'n desimea scadroanelor Leșesci
Și prindă resad de moarte în pepturi omenesci.

Dar tunurile-ascunse în lagăr, după carre
S'aprind, scoțând pe gură mortală detunare,
Și mulți dintre arcașii departe 'naintați
Cadu morți, scaldați în sânge, de glonțuri fulgerați.
Tovarșii lor grabnic atunci se intrunesc,
Daș semne de 'ngrozire, la fugă se gătesc, 4
Cercând s'atrage Leșii din tabără afară.

Dar Leahul nu 'i urmează, cercarea le 'i zadară!
— „Veți Litfa! ȳice Boldur, stă 'nchisă la ocol.

„Nu vrea, nu îndrăznesce să easă 'n câmp, la gol.“

— „Vom merge noi la dênșii! Românul Domn răspunde,
„In tabări lântuite scim noi cum se pētrunde.

„Tu, Boldur mare Hatman, și tu Coste-paharnic,

„Precum se cade voă, imi place a fi darnic

„Făcându-ve cu mine partași la ȕi de fală. 61

„In dușmanii Moldovei acu se 'ntrați navală

„Cum intră leu 'n turme și paloșul in coaste!“

Pe loc semeții Coste și Boldur, capi de oaste
S'au dus, s'au pus in fruntea Românilor, strigând:

„La foc, copii!“ și grabnic plecat-au alergând.

Vuesce aprig câmpul și armele resună, 10

Și tunurile crunte ca tunete detună.

O grindină de glonțuri fatală-ucigătoare

In cetele române ducă moarte 'ngrozitoare;

Dar ele, ne 'ngrozite, fără a 'nceta de loc,

Pășescă tot inainte sub viscolul de foc. 6

Mulți le remănă in urmă, ruptii, morții, căduți pe brânci!

Ei sboră și 'ajungă in număr la șanțurile-adânci.

„Naval cu toți in lagăr, naval!“ oastea recnesce,

„Din cer ne vede Domnul, și Stefan ne privesce!“

Și toți s'aruncă 'n șanțuri, dau unii peste alți,

Cei mici, ușori; in grabă s'acată de cei naltii,

Le sară pe umeri sprinten, ca tigri se isbescă,

Cu unghile de maluri se prindă, se opintescă,

Se urcă prinși de lanțuri, de-a tunurilor buze 85

Și pintre miș de săbii și miș de archebuze

Ce îi taie și îi restoarnă in șanțuri, fărâmați,

Ei pună picioru 'n lagăr, puternicii barbați!

Zadarnic Ceremișii, doșiți pe după earre,

Indreaptă groase tunuri, le 'ncarcă, le dau foc,

Români, de-ai lor dușmani deprinși a 'și bate joc,
 Intr'inșii dau isbire cu-o aprigă turbare,
 Îi pună sub coasa morții, în tabără 'i respingă,
 Și grabnic, carre, tunuri, în șanțuri le impingă,
 Și facă podșuri late cu trupuri sângeroase
 Ce moră în vaet jalnic și 'n chinuri dureroase.

Atunce Craiul dice : „O! frate Sigismund!
 „Zăresci tu Moldovenii în lagăr, colo 'n fund?“
 — „Dar! Sigismund răspunde; zăresc o biată turmă.
 „Nici unul însă teafăr nu 'și va călca pe urmă!“
 — „Nici unul viu, nici unul!“ dică Leșii impregiur.
 Și Herbor Lucasiewicz, viteaz cu pērul sur, 2
 Se duce să avēnte armata cea crăească
 Și cu Români aprigă în pept să se lovească.

.
 Ca nisce mari balauri cu lungi coarne-ascuțite,
 Scadroanele în sgomot de tropot sunător
 Se mișcă, saltă 'n copce; apoi luându-și sbor,
 Cu lancele plecate la fugă 'să răpedite.
 Dar Costea și cu Boldur, tovarēși de isbândă,
 Ținēnd în frēu avēntul Românilor semeți,
 Le strigă „Stați aice! toți după cai, la pândă,
 „Să trageți țintă 'n Litfe o ploae de săgeți!“

Și cum veniau grămadă scadroanele sonoare,
 Descalcă arcași, gătesc arcele lor,

Tragă, strunele vibrează, sunând sbărniitoare, 15
Mii de săgeți trecu iute sub soare ca un nor.
Și intră prin scadroane cu-o aspră vîjiire,
Ducend cu ele groază, durere și peire.

Intregi șiruri de oameni din fugă săgetați, 19
Se pleacă morți pe coame, cadu grabnic resturnați.
Mulți cai zacă lângă densesii și mulți, atinși la nări,
Fugă, trăind cadavre cu un picior in scări.
Dar Herbor Lucasiewitz recnesce: „inainte!”
Și lungile scadroane 'nainte mergu grămadă,
Păn' ce topor cu lance, și buzdugan cu spadă 25
S' atingă in zinghenire sub soarele ferbinte.

Atunce mîndrul soare ce spre apus plecase,
Oprit in a sa cale, vîdu cu ochii roși
Un furnicar de moarte ce aprig se 'nceleștase,
Un ead grozav de demoni selbatici, fioroși,
Sărind, urlând ca feare, mușcându-se scrișnind,
Rupend, lovind orbesce, dând moarte și murind!

Români in scadroane intrau ca 'ntr' o pădure
Clădind movili de leșuri sub sdravênul topor. 34

Și coasa ne-obosită, și harnica secure
Sburau abătend caii sub călăreții lor.

Ear ulii din Soroca, și sgriptorii din Vrancea
Cu lancea căngiuită in gloată pătrundeau,
Și resturnaū cu cangea, și strepungeau cu lancea,
Și trupurile moarte cu trupuri le-ascundeau.

Dar și Lehimea cruntă făcea pîrte grozave
In cetele române trecînd ca prin troean.
Bravî, ne 'mpăcați, teribili, sub armele lor brave
Curgea o dără lungă de sânge pămîntean.

De-odată prin oștime o veste aû trecut :

„Herbor sub buzduganul lui Boldur aû cădut!“

— „Herbor e mort!“ Staû Leșii pîtrunși, incremeniți, 47

Scotû șoapte ingrozite, prin ranguri reslețiți,

Perdû cumpêtul, perdû capul, svêrlû armele 'n vîzduh,

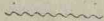
Daû dosul, și fugû îute, goniți de-al spaîmei duh.

Ear Craiul trist, cu palma lovindu-se pe frunte,

Suspină : „O! Toporski, o! veteran cărunte!“

„Privesce, fugû mișei! fugû toți, fugû mic și mare!“

„De-acum in tine singur e singura-mî sperare!“

VII

L U P T A

Toporski veteranul cu-o ceată mai aleasă
Lui Albert se inchină și pleacă la resboiû.
Pe loc bătrînul Cîrjă in cale-î vrînd sê easă,
De lângă Stefan pleacă cu bunî viteji de soiû.
Ei vinû călări in grabă, aprinși de resbunare,
S'apropie; ear Cîrjă sburînd in fuga mare

În fața lui Toporski s'opresce ș' astfel dice :

„Toporski! din doi unul, e scris să peară-aice !

„Orî tu, orî eă; sus pala, și vin' la luptă dreaptă!“

— „Cârjă! răspunde Leahul, ai minte înțeleaptă,

„Dar inimă nebună. Eă te cunosc pe tine,

„Ești leă năprasnic, însă și tu me sciî pe mine 66

„Căci în mai multe rënduri luptat-am înainte

„Pe cînd aveam braț verde și inimă ferbinte.

„Nici tu, vechiul meă dușman, nu m'ai învins pe mine,

„Nici eă n'am avut parte să te inving pe tine.

„Ce dar n'amă putut face în focul tinereții ? i

„Pute-vom face oare sub earna bătrîneții?

„O! Cârjă! barbe albe purtăm acum noi doi,

„Și lupta, draga luptă, nu mai e pentru noi.

„Privesce! alții, tineri, staă împregiurul meă,

„Demni adversari acelor de pe 'mpregiurul teă.

„A lor acum e rëndul, frate. Noi, veteraniî,

„Șoimî învechiți, de-oparte să stăm privind șoimaniî. 72

„Vin' cole lângă mine, și nu fiă dușman mie

„Căci vîrsta între oameni stinge-orî ce dușmănie!“

— Răspunde-atunce Cârjă: „Toporski, ai dreptate,

„Ades e rece peptul și inima tot bate!“

Apoi, mărindu-și glasul, el strigă la ai sei :

„La luptă, voi șoimaniî, la luptă fețiî mei!“

— „La luptă!“ strigă însuși Toporski 'n mare glas,

Și amëndoi bătraniî de-oparte s'aă retras.

Pe loc ambele cete aprins electrisate
 Scotă paloșele 'n soare c' un freamet de oțel.
 Ochirile prin aer se 'ntimpină 'ncruntate
 Căci fiecare-alege un dușman pentru el.

Plecând apoi cu toții stringă frêele, dau pintenî,
 In sprintene desghinuri își saltă caii sprintenî, 92
 Și sboru pe-aripă urei, cu-avântul de nălucă,
 Și intră ceată 'n ceată și 'n luptă se apucă.

Pământul ropotesce sub tropot de copite,
 Vēzduhul strelucesce de arme ascuțite,
 Ear paloșele albe ciocnindu-se 'n loviri
 Dau foc, dau moarte cruntă, dau aspre zingheniri.

In clipă cadu sub ele, strepunuși, scaldați in sânge,
 Iarmeric Mazovitul ce 'n doă pârți se frânge,
 Și Buhtea parcalabul cu-o largă brazdă 'n pept, 701
 Și tinerul Cozjatic lipsit de brațul drept.

Grodeck, dis *falcă-tare*, in crudul seū avēnt,
 Precum un vier de codru, se 'nainta prin gloată
 Și sabia 'mpregiuru-ī făcea o largă roată
 Ce se 'nvērtia la soare și șuera in vēnt.
 Cădeaū victime multe sub arma ce sbura!
 Și Grodeck in turbare pe rēnd le numera
 Călcând tot inainte pe victimele sale.
 Când eată, din mulțime apare drept in cale

Balaur de la Galu ce poartă ușurel
 O ghioagă monstruoasă cu dinții de oțel.
 Grodeck răpede spada-î în peptul lui Balaur!
 Sângele curge!.. peptul greu muge ca un taur,
 Dar ghioaga se abate!.. sub crunta-î lovitură
 Sboru crierii lui Grodeck, și dinții toți din gură; 16
 Ear Leahul, cladă moartă, greu cade pe pământ
 Ne 'ndeplinind în vîeață grozavu-î jurămint.

Coman de la Comana cu Velcea, șerpe iute,
 Privesc din departare cum vine și cum saltă
 Un cal de soiū ogarnic deprins a vîna ciute
 C' un voinicel subțire ca trestia de baltă.

— „Cine sî fie oare cel capitan frumos?

— „E Biela, pîr de aur, cu mijloc mlădios.

— „Vînat de soiū e, frate?

— „E puiū de Palatin!“

— „Aține-te dar, Velceo.

— „Comane, me ațin.“

Și amîndoi la pîndă se punu în a lui cale,
 Coman cu brațe goale, și Velcea cu o coasă.

Vînia fugaru 'n salturi sburlind coama-î pletoasă;
 Vînia voiosul Biela pe câmpul cel de jale
 Și pala-î cînd de-o parte, cînd ear de altă parte,
 Tîind în carne vie, făcea ochiuri deșarte.

De-odată Velcea sare, sub cal se ghemuesce,
Și calu 'mpuns la glezne din fugă poticnesce
Turtind sub el pe Velcea; ear mindru-î capitan
Îl svirle peste capu-î in peptul lui Coman. 28
— „Bine veniși la mine!“ îi dice urieșul,
Ș' in brațele-î de schijă, ridând, grozav îl stringe
Cât peptul îi sdrobesce și oasele îi frânge,
Apoi între cadavre, pe câmp, aruncă leșul...

Gorow și Zablotowski combată de-la-olaltă
Cu Stroe Vlad, Hotnogul, și cu Șoltuzul Daltă.
Umăr de umăr, coastă de coastă, om și cal
Se stringă, se prindă cu ură in cleștet infernal 46
Voind a se absoarbe de pe a lumei față
Cu partea lor de soare, cu partea lor de vîeață.
Și sângele din pepturi, din frunți, mereu se scurge
Și pe sub cai de-alungul el gâlgăe și curge.
Crâncenă luptă! Moartea de-asupra se arată,
Face un semn, alege, și cleștetul de-odată
La semnu-î se desprinde, lăsând pe câmp să cadă
Gorow și Zablotowski, amici, a morței pradă! 54
Ear caii lor ca dînșii nedespărțiți, cu dor,
Se ducă nebuni prin lagăr, chîemând stăpâniî lor.

Glence din Pocuția sub Udrea se doboară.
Udrea e prins de Czîusko dar singur se omoară

Strigând in desperare : „Ah! dece morți mai bine 59
„Decât o viață lungă și dîle cu rușine!“
Corbacî rătează capul baronului Huminski,
Ciolpan apuca 'n brațe-î pe junele Tenczynski
Și merge de 'l depune lui Stefan, la picioare,
Apoi se 'ntoarce iute la nouă vînătoare.

Zbaloș pe-un cal de câmpuri, Negrea pe-un cal de munte
Se întîlnesc cu ochii ș' aleargă se se 'nfrunte.
Isbindu-se 'n mulțime cu-avînt spaîmîntător
Crunt se lovesc din fugă cu paloșele lor.
Lovire fulgerîndă și Leahului fatală!
El cade jos!... in mîna-î se frînge a sa pală,
Dar Negrea, viteaz darnic, îi dice : „Frate Zbaloș,
„Pe-un om cădut nu 'mî place să cadă al meu paloș.
„Te scoală, mergi in pace cu dîle de la mine.
„Ar fi păcat să peară un bun viteaz ca tine!“ ✕.

A dis, calu 'și intoarce și 'n gloată se răpede
Lăsînd in urmă-î Leahul; ear Cîrjă care 'l vede,
Îi strigă de departe : „Ani mulți, Negreo, nepoate!
„Brațul ce nu dă moarte cînd poate, multe poate!“
Și glăsuind, el vede a lui Toporski ceată
Ciuntită, risipită, și 'n tabără-alungată,
Fugînd cum fuge spaîma lipsită de rușine...
Și simte mîndrul Cîrjă o mare vîlfă 'n sine.

Ear căințul Toporski cu fruntea obosită,
Soptesce vîrsînd lacrimi: „O! soartă mult cumplită!
„Eă, tare-odinioară, vechiă arbor a Lehieî,
„Perdut-am frunzi și ramuri sub vîntul vijeliei!
„Eată-me 'nvins!... O! Cîrjă, de-acum sînt robul teă!“
— „Rob, tu? nu mî-ar erta-o prea sfîntul Dumneđu!
„Cînd un pîpor de oameni se 'nchină ție, mie, 90
„Un tu, ș' un eă, Toporski, nu cade în robie!“

Așa grăesce Cîrjă, bătrînul înțelept, 92
Și singur, merge vesel la Stefan Domnul drept
Ce 'i dîce: „Ani mulți, Cîrjă! tu fală mî-ai făcut!
„Ca tine fie-ți neamul viteaz și priceput!“

Apoi cătră oștimea pe lîngă el remasă:
„Acum e rîndul nostru, Boeri, Copii din casă!
„Să dăm zorul din urmă, cumplitul nostru zor
„Ce trece și restoarnă ca trăsnet resbitor.
„Dați vînt armelor voastre! pe caî, și după mine!“

Precum un cărd de vulturi din sferele senine 80
Cadă înte ca un fulger pe-o pradă ce zărescū,
Româniî, duși de Stefan, în lagăr se isbescū!
Nimic nu le resistă, nici tunuri, nici desime,
Nici șanț, nici zid de carre, nici deasă călărime,

Căci ei restoarnă 'n treacăt, și darmă, sfarmă 'n clipă
Scadroane, tunuri, corturi, și pună tot in risipă.

Fugă Leșii, fugă Cruciații și fuge însuși Craiul!
Îi duce Domnul Stefan cum vântul duce paul;
Ear tabăra Leșească un lung pustiū rămâne
Sub apriga furtună a cetelor române!

Când suflă vântul toamnei prin codrii vestețiți,
Copacii plini de frunze sîntu astfel sguduiți,
Și crengile cădute, și frunzele uscate
Pe câmpii in departare sîntu astfel semenate.

VIII

A R A T U L

Armata glorioasă e frântă, răsipită 615
Ca munții de nisipuri in Africe pustii.
Intr' un vârtej de spaîmă din urmă 'i fugărită
Prin văi, prin munți, prin codri, prin ripi și pe câmpii.
Ear Craiu 'n desperare, din dealul Catilinei
Privesce pintre lacrimi frumoasa lui armată

Îeri floarea vitejiei, ađi, vai! prada rușinei,
Cum fuge ca un nour sub zare 'mprăștieată.

Ș'acum el se găsesce cu adevărul față!

Slab, mic, fără trufie, vėdėndu-și inainte
Spectacul peirei ce 'i dă fiori prin minte, 25
Ș' in urmă-ı alt spectacul ce sufletu 'i ingheață.

.
Pe-un șes intins și galbėn, sub arșița de soare,

Cinci sute pluguri ară pământul țelinos,

Și Domnul Stefan insuși, cu fruntea in sudoare,

Asistă pe-un cal negru, sub un stejar frunđos.

Opt miı de Leși de oaste, legați, cu frėu 'n gură, 83

In loc de boi, la juguri se opintescă trăgėnd;

Ei tragă mereu, și ferul greu mușcă 'n bătătură,

Și unii gemă, și alții cadă pe genunchi plăngėnd!

Dar biciul îi lovesce și lancele 'i impungă...

Se scoală 'n brėnci și earăși tragă brazde pe pământ!

Mulți dintre ei, sermanii! in capėt nu ajungă

Și chiar in a lor brazde gălescă a lor mormėt!

Romăniı cu glas aprig indeamnă ca sė 'ntindă, 39

Strigănd: „Hăis, ța, Litfene! hăis, ța, haram de plug!

„Tu 'mı pregătise-și jugul, eă mi te-am pus in jug.

„Hăis, ța!..“ Apoi din urmă aruncă 'n brazde ghindă.

Ear Stefan la tovarėși le ȑice cu glas tare:

„Așa scrie Românul a sale fapte mari,

„Cu feru 'n brazdă neagră!.. Românul astăȑi are

„Pământul seă drept carte și pluguri cărturari.

„Aici pe unde astăzi e numai câmp, otavă,
 „Umbri-se-vor urmașii sub *Roșia-Dumbravă!*“

.

Trecut-au patru seculi din ziua cea fatală
 Când se 'ngropă 'n țerină a dușmanilor fală!
 Și faptul cel istoric, sub formă legendară,
 Din neam in neam Româniî îl povestesc în țară.
 Priviți! lângă-o dumbravă stă tabăra de carre. 53
 Flăcăi voînici șed în roată pe lângă un foc mare
 Mirându-se 'ntre dânsii cum vreascurile 'n foc
 Ca nisce șerpî se mișcă, sucindu-se in loc.
 — „Sciți voi de ce stejarul ardând plânge și geme?
 (Intreabă-un Român ager pe care-a nins de vreme.)
 „Cole 'n astă dumbravă copaciî urieși
 „Sintu locuiți, se spune, cu suflete de Leși.
 „Pe timpul bărbăției au prins Stefan cel Mare
 „O oaste de năvală ș' au pus-o ca să are;
 „Ear in pământul negru cu sânge-amestecat
 „Spre lungă pomenire el ghindă-au semănat!“

.

El ȋdice, și dumbrava se pare că roșesce,
 Ș' un aspru glas de Vultur in noapte se trezesce.
 El ȋdice, focul arde dumbrava luminând,
 Prin crengile frunzoase trecu umbre suspinând!

II

RESBUNAREA LUÎ STATU-PALMĂ

Urieşul Strîmbă-lemne cu-al seû gemin Sfarmă-peatră
Aû vëdut cădënd potopul ş' aû trecut potopu 'n not.
De când sîntû poveşti in lume şi se spunû pe lângă vatră
Eî ducû dîle cu piticul Statu-palmă-Barba-cot.

Amëndoi pe-o vale verde, la picioarele-unui munte
Lungiţi unul lângă altul, staû grăind in limba lor.
Dar eî sîntû in neastêmpêr. Când şi când pe a lor frunte
O gândire 'ntunecată se intinde ca un nor.

— „O cunoscî pe Trestiana, frate? ȳice Strimbă-lemne?

— „O cunosc!... cînd se arată, soarele îi face semne

„Căci de cînd Ileana mîndră n' aũ vȳduť el aša floare...

„Ca Ileana Cosinzana fata 'i chîar ruptă din soare!

— „Bine ȳici, dar nu 'mî stă 'n minte cum l' aša frumósă fată

„Buturuga Statu-palmă aũ putut sȳ fie tată!

— „Pomul nalt, frumos, resare din semȳnța cea mȳruntă,

„S' apoi sciĩ tu că Pepelea vornicel i-aũ fost de nuntă!...

Urieșii, stînd pe coate, aũ trîntit un hohot mare
Cât s' aũ resonat pămȳntul intr' o lungă departare
Și toȳi vulturii din codri, ridicîndu-se pe vȳnt,
S' aũ nălȳtat in nori sȳ vadă ce minune 'i pe pămȳnt?

Apoi ear, cîdȳnd pe gînduri, Sfarmă-peatră ȳice: „Frate,
„Cîte stînci de aur pline și de petre nestimate
„Le-aș da vesel Trestianeĩ, toate zestre ca sȳ 'i fie,
„De-ar vroi cu mine fata sȳ se lege 'n cununie.“

— „Ca și tine, ȳise grabnic Strimbă-lemne, ca și tine
„Cîte lunci, păduri și codri de cîntări și de flori pline,

„Câte paseri vii, măiestre, șoimi și pajuri nasdravane
 „Păuni mindri, fulgi de soare, dulci minuni aeriane,
 „Căți lei, pardoși, căprioare, cerbi cu coarnele de aur,
 „Cuiburi de privighitoare, cuiburi scumpe de balaur,
 „Frunzi și fructe, umbra dulce și codreana armonie
 „Toate-ar fi a Trestianeî, de-ar vroi a mea să fie!“

— „A ta!“ strigă Sfarmă-peatră în văzduh făcând un salt
 Și apucând în a sa mână un gigantic bolovan.

— „A mea!“ strigă Strîmbă-lemne, ridicând un stejar nalt
 Și nvertindu 'l pe de-asupra-î ca un groaznic buzdugan.

Eată că un răcnet jalnic sus pe munte se aude!
 Urieșii se ntorcū iute, părăsind armele crude,
 Și zărescū pe Statu-palmă de-a lungul pe deal sărind
 Și incurcat în a sa barbă ca un ghem rostogolind.

Sfarmă-Peatra 'î ține calea și 'l ridică 'ncet pe palmă.
 — „Săriți, voi, urgia lumeî! săriți!.. țipă Statu-palmă,
 „Resturnați copaci 'n codri, măcinați dealuri și stînci,
 „Astupați cărări și drumuri, tulburați apele-adînci,
 „Puneți stavili netrecute sus din ceruri până jos...
 „Trestiana, Trestiana, mî-aū răpit-o Făt-frumos!“
 — „Făt-frumos pe Trestiana!..“ strigū turbațiî urieși
 Alergând, unul spre codri, cela-l-alt spre munții pleși.

Atunci lumea îngrozită credu că 'î peri norocul!..
Sfarmă-peatră cu largi pasuri calcă munte după munte,
Trece riuri fără poduri și prapastii fără punte,
Lăsând urme de cutremur la tot pasul, în tot locul!

Unde vede-o stincă naltă el o macină cu palma.
Bolovanii sub picioare-î dau de-a dura, dau de-avalma
Și cu peatra măcinată și cu petrele-aruncate
El ieșese, bate, umflă riurile tulburate.

Culmele trecu peste șesuri, apele trecu peste maluri,
Valuri mari se spargu în sgomot, răpedite peste dealuri,
Dar nici clocotul lor aprig, clăbucind, ferbând în spume,
Nici chiar troncătul de sdraveni bolovani în rostogol
Nu 'ngrozescu ca Urieșul ce s'arată crunt la lume
Cu fălci negre scârșnitoare, cu ochi roși, cu peptul gol.
El apare pe sub noură ca un munte de turbare
Ce amenință pământul să 'l turtească 'n resbunare!

Ca și densul Strîmbă-lemne, uragan de vijelie,
Intră 'n lunci, păduri și codri ducând viscol, ducând larmă.
Plopul nalt l'a lui suflare ca o creangă se mlădie,
Ulmul cade, fagul crapă și stejarul gros se darmă.

El pătrunde prin desime, trece ıute prin zevoae,
Și sub brațul seü puternic totul pırıe, trăsnesce,
Tot se rumpe, se restoarnă, se sucesce, se indoe,
Ș' un troean de crengı, de arborı pe-a lui urmă se clădesce.

Eată insă mındrul soare că se 'ntuneacă de-un nor!
Urieșii staü buımaticı, fumegând de-a lor sudoare,
Ridicü ochiı, și pe ceruri vėdü trecēnd in sbor, drept soare,
Fėt-frumos cu Trestiana pe-un cal sprinten sburător.

Trestiana resturnată lângă-un sin plin de iubire
Strelucıa zimbind in aer ca un vesel meteor.
Fėt-frumos cu pěr de aur se părea că 'n fericire
Duce raıului din stele al pămēntului odor.
Pept la pept, gură la gură, ochi in ochi duıos privind,
Se duceau, păreche dulce, ca prin vis călătorind.

Urlă 'n vaet Urieșii!.. Amēdoı cuprinși de-odată
In vėrtej de nebuie, se facü Dunăre turbată
Ș' in vėzduh incepü s'arunce, improșcând ca doi vulcanı,
Ceı mai groși stejari din codri, ceı mai sdravenı bolovanı.

Sborü copaciı cătră soare, stıncele prin nourı sborü,
Și din cer, ca sē 'i sdrobească, ele cadü pe capul lor!

Spunû poveştile c' atuncea Statu-palmă dintr' un plop
Chicoti... apoi calare sări pe-un iepure şchiop
Şi, privind la Urieşii morţi pe munte şi pe vale,
Dise : „Mica buturugă carul mare mi 'l prăvale!...”

III

ANA DOAMNA

dedicată Mariei Sale Doamnei Elisabeta

I

O veste necredută în țeară s' aŭ lătit :
„Pe Doamna, Ghiraî Mirza Tatarul aŭ răpit
Ș' aŭ dispărut în lume pe-un Zmeu încălecat !“

.
Frumoasa Ana Doamna e singură 'n palat,
Visând în meul erniî la blânda primavară
Când paseri pibegite se 'ntorcă voios în țară,
Când muguriî dau frunză și câmpii dau verdeață,
Când penele se scaldă în dalba dimineață
Și florile 'și perdă roua l' al zefirului scutur.
Visa frumoasa Doamnă cu pruncul ei la sin,

Alb flutur zimbind dulce pe-un alb și dulce crin ..
De-odată Han Tatarul răpi și crin și flutur!

II

Tăcutul Međ-de-noapte în stele învălit
Stă 'n lunca pudruită cu albă promoroacă,
Țintind la luna plină din cerul oțelit
Doi ochi, oglinzi de ghiță, în care luna joacă.
Copacii întind brațe uscate, rugătoare,
Și frunzi pe care eara au pus a ei cunună.
Ei par în așteptare să vadă recea lună
Schimbându-se pe cale-î într' un ferbinte soare.
Și pîntre a lor trunchiuri se vedu albind la stele
Poene de zapadă, bălți lucii, cristaline,
Pe care trecu în tăină ușoare nourele
Ca umbre luminoase de palide vergine.
E totul alb, fantastic în Međul-cel-de-noapte,
Și lunca pare-un templu în care, fără șoapte,
Arbori, luceferi, umbre și luna de pe cer
Asistă la 'nsoțirea morții cu asprul ger.

III

De-odată se trezesc pădurea și resună
De-un tropot de copite pe ghiță ropotind,
Ș' în zare se ivesc un cal fugând, sărind,
Urmă de lupi în fugă, ce urlă împreună.

E Mirza! e Tatarul purtând pe Ana Doamna
Ce stringe lângă sinu-î copilul rumeor;
E Mirza care sboară cum sboară 'n aer toamna
Un paiu luat de vânturi pe aripele lor.
Nebun se duce calul de spaîmă spumegând,
Cu nările deschise, cu ochii plini de foc,
Şi lupii după dînsul aleargă toţi urlând
Aproape s'îl ajungă, s'îl sfîşie pe loc.
Dar Mirza, Han Tatarul, cu sufletul hain
Smuncesce 'n desperare copilul de la sin
Şi 'l svêrle 'n urmă!.. Vaet amar se 'nalţă 'n luncă,
Lupii s' opresc, şi calul în laturi se aruncă!

IV

Cădut e copilaşul pe o zapadă moale,
Ear lângă el, din aer, a luncei nourele
S'au coborît în grabă, ca blânde ângerele
Ascunse 'n haîne albe cu lungi şi albe poale,
Misterioase umbre, vergine dulci şi sfinte
Alături cu pruncul s'au pus ele de pază,
În rînd ingenunchete, încinse de o rază,
Cu mâinile unite ca pentru rugămintе.
Şi pe 'mpregiur, aproape, stau lupii flămânzi,
Pe copilaşul fraged avînd ochii ţintiţi,
Şi clenţenesc selbatic, dar nu 'ndrăznesc a trece
Prin cercul cel de umbre, şi nici voesc să plece.

Minune!... eată Doamna! eată duioasa mamă,
 Cu genele în lacrimi, cu brațul plin de sânge!
 Ea vine, prin lupi trece fără a-i băga de samă,
 Își ȋea copilul 'n brațe, la sin plângend îl stringe,
 Și pleacă însoțită de-un ânger nevedut...

v

O veste necredută în țeară-ău resbătut :
 „Ghira! c' un fer în peptu-ȋ și fearelor dat pradă,
 În lunca argintie mort zace pe zapadă!“

.
 Frumoasa Ana Doamna se primblă 'ntr' o grădină
 Ca densa înflorită și plină de lumină,
 Visând în primavară dulci visuri mîngăioase;
 Și însă 'n crâng adese trecea năluci hidoase,
 Și ea videă atunci, videă și ear videă
 Cum se luptă, răpită pe cal, cu Han Tatarul,
 Cum el smuncindu-ȋ pruncul la feare 'l asvêrlea,
 Cum ea-ȋ strepungea peptul din fugă cu pumnarul...
 Ș' atunci duios, frenetic, stringea pe al ei sin
 Copilul, dulce flutur culcat pe dulce crin!
 Și ângerii din ceruri, cuprinși de adorare,
 Veniaă ca să sărute frumoasa-ȋ, albă mână;
 Căci nu 'ȋ nimic mai gingaș și nu 'ȋ nimic mai tare
 Ca dragostea de mamă în inimă română!

IV

CALUL CARDINALULUI BATHORI

1599

*Ὁ Κράλης ὁ ταλαίπορος, ὁ Πάτωρ Ἀνδρεάση,
Σ'τάλογον καβαλλικευσε, φεύγει νὰ μὴν τον πιάση... etc.*

Visternicul Stavrinos

~~~~~
Bathor Cardinalul, ușurel de minte,
Pe-un cal alb de spume fuge tot 'nainte

Peste vâi și riuri, peste munți de-adrept
Fâr' a 'ntoarce capul rezemat de pept,

Câci 'î-e teamă 'n suflet, teamă să zărească
A lui Mihai Vodă umbră vitejească!..

El dedese pradă oastea-î de Magnați
Românilor aprigi de peste Carpați,

Ș' acea oaste mîndră, multă, strelucită
Parte zace moartă, parte 'î risipită!

Fuge Cardinalul!.. impregiurul lui
Vișie și 'l muștră boarea vîntului;

Il muștră și munții cu nourî pe frunte,
Și codrii il muștră și șoimii de munte!

Ear cînd obositul, cuprins de flori,
Vrea să s' odihnească în poenî cu flori,

Florile îndată se prefacă în spinuri,
Poelele negre scotî aspre suspinuri!

Și cînd el aleargă la vre un isvor,
Apa se roșese, se prefacă 'n nor!

Și când el la umbră cată să pătrundă,
Codrii gemă, copacii scutură-a lor frunză!

Și din munți, din codri, din văile-adânci
Esă miî de fantasme cădute pe brânci,

Triste, șovăinde, amenințătoare,
Palide ca moartea, ca ea 'ngrozitoare,

Impedecând sborul albului fugar
Și strigând in cale-î cu vaet amar :

„Blăstem ție, Bathor! tu ce cu rușine
„Fugi lăsându-ți oastea murind pentru tine!“

Calul se 'nfioară! el cearcă 'napoi
Să 'și ducă stăpânul in foc, la resboi,

Și cumplit nechează, și cu mult dor plânge
Intorcându-și capul spre câmpul de sânge.

Ca el Cardinalul cată 'ndărăt... „Vaî!
„Eată 'l! strigă, eată grozavul Mihaî!“

Şi nebun de spaîmă, rugând, Cardinalul
Face cruci o sută, îşi indeamnă calul,

Dar sirepul falnic stă!... ş'oftând din greu
Cade mort de jalea stăpânului seû!

V

TUDORA DE LA TÂRȘOR

Tudora de la Târșor
La fereasta-î se ivesce
Ca o floare de bujor
Ce in soare strelucesce.

Tudora de la Târșor
Pin fereasta ei privesce
Pe Mihaî invingător
Care trece ș'o ochesce.

Tudora de la Târșor
Cu Mihaï se îndrăgește,
Apoi nasce-un pruncușor
Ce pe sinu-î înfloresce.

Tudora de la Târșor
Cu odoru-î se mîndresce,
Ea Mihaï, cuprins de dor,
La picioare-î se 'mblăndesce.

Tudora de la Târșor
Cu Mihaï așa glumesce :
— „Cât ești de stăpănitor
„Un copil te stăpănesce.“

— „Tudoră de la Târșor !
(Mihaï Vodă glăsuiesc)
„Leul e ingrozitor,
„Însă puilul își iubește !“

VI

ODĂ STATUEI LUÎ MIHAÎ VITEAZUL

I

Mărire, adorare, ingenunchiere ție
Gigant din alte timpuri, fruntaș între Eroî!
Mihaî! frate de arme cu dalba vitejie,
Oaspe de bronz scump noastră, sosit ear pintre noi!
Pe 'ntinsul țerii astăzi e splendidă serbare;
Copiii se simtă oameni, bătrâni 'ntinerescă.
Chîar țerna din morminte s'animă și tresare,
Și umbre inarmate prin aer se 'ntrunescă.
Ați noi, Români, cu toții pîtrunși de-o nouă vîeată,
Umbriți de al teș nume feeric, legendar,
Cu-o falnică uîmire stîm, te privim în față
Căci tronul teș prin seculi a devenit altar.

Și vulturul cu sboru-î din ceruri te 'ncunună
Țintind în zare ochii l' Apus, la Resărit,
Și codrii, anticî marturi de gloria străbună,
Se mișcă 'n sgomot mare de freamet oțelit!
— „Ce este 'n România? Ce vifor o pătrunde? „
Intreabă pe Danubiū Balcanul spărieat.
— „Sîntū Pascele române! Danubiul răspunde,
„Privesce! Mihai Bravul în bronz a re 'nvieat!“

II

O! dar, așa 'î cu dreptul: să te revadă eară
Și muntele, și codrul, și vulturul din el,
Mihai, Mihai tu care avut-ai pentru țeară
O inimă de aur și brațul de oțel.
Așa este cu dreptul: să reaparî la lume
Măreț, superb, resboinic, calare pe un Zmeu,
Avînd de scut prestigiul cerescului teū nume
Și cap, și pept, și umeri de bronz ca gîndul teū.

O! mare Domn! pe timpul de fapte colosale
Cînd te luptai, la vîntul produs de spada ta
Nimic nu sta 'n picioare, nimic nu resista
Căci ea cîntărea 'n pumnu-ți cît soarta țerii tale.
Și toți care 'n orbire călcau țeara română,
Ca spice secerate cădeaū pe câmpul ei;
Chiar moartea, moartea crudă scăpa coasa-î din mână
Sub fulgerul teribil eșit din ochii tei!

III

Feerică splendoare de vultur domnitor !
Atât avânt îți dase al Patriei amor,
Și gloria te puse l'atâta înălțime
Că n'aveai tu deasupra-ți ș' alătura pe nime!..

Sigmund Bathor Maghiarul a fost un mare Ducă
Ce nu 'ncăpea in lume de tine, și aprins
El vru să te eclipse, vru țeara să 'ți reducă...
Suflat-ai peste dânsul și 'n clipă tu 'l-ai stins.

Murad era puternic! Sangeacul lui Murad
Lăția o neagră umbră pe lumea spaimântată,
Ear tu diceai, in față cu furia-î turbată :
„Murad se crede-un cedru și nu 'i decât un brad!“

Mehmet era teribil ca un torent de sânge
Pornit ca să inece Creștinii pământenî...
Cine cuteza, cine visa de al infrânge?..
Tu 'l-ai secat in codrii de la Călugăreni,
Căci fost-ai dintre oameni cu semne suverane
Ce morū in apărarea popoarelor sermane,
Și sceptrul lua grabnic in mâna-ți de monarc
Când forma unui paloș, când forma unui arc.

IV

Precum arhipăstorul ce poartă daruri sfinte,
Purtaî moșia 'ntreagă in inima-ți ferbinte
Ș' având lângă-al teū umăr poporul viū și tare,
In patru părți a lumei strigaî in gura mare :

„Voî Turci, Tatarî şi Ungurî, unelte-ale prădărei!
 „Românul e ca stînca în valurile mării.
 „Veniţi cu falca 'n ceruri... Pe-acest viteaz pămînt
 „Nu tremură, nici fuge decît paîuşu 'n vînt.
 „La noi, bătrîn, muîere, barbat, copil de Țiță,
 „Nepăsători de moarte, aû inimă de criță.
 „Sîntu coptî de tinerî încă l' al vitejei soare
 „Şi sîntu deprinşi sê moară pe duşmanul ce moare.
 „Eî sciû sê cate 'n față ear nici odată 'n urmă,
 „Şi 'n ochii lor duşmaniî nu sîntu decît o turmă.
 „Priviți! in a lor suflet nu este nici o pată,
 „Nici o ruşine nu e pe fruntea lor săpată.
 „In eî, pe eî luceşte de-o vie strelucire
 „Şi inimă, şi armă, şi frunte, şi gîndire!“
 Apoi lăsându-ți ochii sê sboare cu mîndrie
 Pe bravii tei tovarêşi, Vultanî din Romănie,
 Diceai: „Țeara e mamă dulce, copiii mei!
 „Ferice care moare, luptând pe sinul eî!
 „Din țerna lui vor cresce odoare vitejesci,
 „Stejarî cu lemn de arce, de ghioage romănesci!“

V

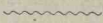
Aûgust erou a căruî memorie aûgustă
 Trecut-a peste seculi cu margine îngustă
 Şi s'a inscris in rađe pe fruntea omenirei
 Afară din domenîul uitărei ş'a peirei!

Precum odinioară pe toți electrisai
Cu glasul și ochirea-ți de-Arhanghel, o! Mihai,
Privesce impregiuru-ți cum vine 'ntreg poporul,
Cum vine să admire in tine Salvatorul.

Vedî cum țeara ferice de-a ecsista pe lume
Se simte 'ncoronată cu falnicul teû nume!

Mihai, devină earăși sub cerul stremoșesc
Echoul prea-puternic de glas dumnezeesc
Ș'aprinde ear scînteia de-antică vitejie
In noi carii aducem ingenunchiere ție
Gigant din alte timpuri, fruntaș între Eroî,
Oaspe de bronz, scump noă, sosit ear pintre noi!

VII

LEGENDĂ DE LA DORNA

I

Pintre arborii din munte
Faptul dîleî se strecoară;
Soarele 'î lucește 'n frunte,
Vulturul in cale-î sboară.

Se vedû turme-albind pe coaste,
Riurî lungî pe vâî frumoase,
Și, crescuî in rînd de oaste,
Brađî pe culme luminoase.

Ca ființele din basme
Pe sub păclă se arată
Munți, gigantice fantasme,
Stînci cu fruntea fulgerată.

Maî de vale-o blîndă cîută
La isvoare se adapă
Și, voioasă, ea sărută
Cerul oglindit in apă;

Ear sub codru, pe potică
Stă un urs la vînătoare
Păndind cîuta sprintenică
Și răvnind a ei picioare.

II

Colo 'n crîngul ce 'nverdesce
Sună-un bucîum de cireș;
Pe-o cărare se 'ntîlnesce
O copilă c' un plăeș.

El se duce prin pădure
După cerbî cu coarne mari;
Ea culege fragi și mure
De sub brađi, de pin tufari.

— „Când, Ilinco, s' a aprinde

„Pentru mine al teŭ dor?

— „Când din sbor ursul a prinde

„Cîuta cea de la isvor.“

El plecâ pe bătătură...

In curênd codrul frunĝos

Resunâ de-o 'mpuşcătură

Şi de-un ţipet dureros.

Vănătorul impuşcase

Bîata cîută la isvor,

Ursu 'n labe-î apucase

Copiliţa, scump odor.

VIII

TOAMNA ȚESETOARE

«Harnică și darnică.»

(*dicere populară.*)

Toamna mîndră, harnică
Și de bunuri darnică
A 'mpărțit a ei comori :
Frunđa-î dat-aŭ vîntuluî,
Ear roada pămîntuluî
Dat-o-aŭ la muncitori.

Dat-aŭ in pentru ștergare,
Și porumb pentru coșare

Plin de ținte auriî,
Și toți struguriî din vie
Pentru dalba veselie
De la nunți și cumătriî.

Dat-aû încă pentru coasă
Earba-î verde și frumoasă
Care 'n Maiu aû înflorit;
Ș' a ei paseri cântătoare,
Ș' a ei șiruri de cucoare
Taîniculuî Resărit.

Ș' aû remas, sermana, goală
Pe când viforul se scoală
Aducênd gerul de an!..
Ce-a să facă ea la earnă?
Noriî vinu ca să aștearnă
Pe câmpii un lung troean.

Vai de ea!.. Ce-a să devie
Sub cumplita vijelie
Care suflă oțerit
Peste vâile uscate,
Peste apele 'nghetate,
Peste codrul desfrundit?

Dar nu 'î pasă!... Cât e soare
Toamna, mîndră țesetoare,
Pune furca 'n brêul ei
Ca să toarcă și să țese
Pânză lată 'n ițe dese
De 'nvălit umerii seî.

Și torcînd de-a-lungul trece
Peste brazda murgă, rece
Unde esă painjină miî.
Ear fuioru-î de matasă
Pe pămînt in urmă lasă
Mreji de rațe argintii.

Câte lanuri, vâi intinse,
Toate-acuma sintă cuprinse
De lungi fire ce lucescî.
Unele s'adună 'n caer,
Altele, perdute 'n aer,
Taînic, lin călătorescî.

Toamna grabnic le urzesce,
Le 'mpletesce, nevedesce,

Și cu toate la un loc
Ea 'și lucrează-o 'nvălitoare
Ca să meargă 'n ședătoare
Și să țiea parte la joc.

Eată-o în cămeșă albă,
Cu lefți mari lucind în salbă,
Mari cât ochii sei căprii.
Trista eamnă-o pizmuesce
Și prin neguri o pândesce
Descântând vrăjitorii.

Ear Românul cu drag spune :
„Doamne! fă încă-o minune!
„Scoate-o fată 'n calea mea,
„Ca și toamna harnică
„Și de suflet darnică,
„Să 'mi fac traiul meu cu ea !

IX

PALATUL LOREDANO

În cel palat de marmoră antică
Ce poartă 'n frunte-o scumpă mozaică,
Tabloû artist de seculi admirat
Reamintind Olympul incântat,

Opt mari fereşti, ogive dantelate,
Cu lei pletosi pe margine săpate
Respândû lumină şi sgomote de bal
În negrul sin al Marelui-Canal.

Dulci armonii de flaute, vioare
Conducă un hor de danțuri săltătoare
Și, ca prin vis, plăcute năluciri
Se vedă trecând prin magice luciri.

Trecă albe frunți cu flori, și brațe dalbe,
Trecă negri ochi cu foc, și sinuri albe,
Ear prin văzduh se 'mprăstie ușor
Un farmec viu, aprins, îmbetător.

Din când în când sus pe-un balcon s'arată
Un ânger alb, o frunte 'ncoronată
Cu flori de crin aduse din Milan
Pentru Alda, comtesa Loredan.

Ș' orî care om sub stele o 'ntrevede
Fie plebeu sau patrician, el crede
Că s'a iuit în ceruri pentru el
Un serafim visat de Rafael.

Gîos pe canal gondolele 'nșirate
De-al nopței vînt alene clătinate
Adormă incet prin legănarea lor
Pe gondolieri în visuri de amor.

Unul din ei tăcut însă veghează ;
Ochîu-î țintit în sus crunt scînteează,
Ș' un lung suspin frămîntă peptul seû :
— „Ah ! unde 'î ea ? dice, și unde 's eû !

„Cuget amar ! frumoasa Contesină
„Respînde 'n bal splendoarea sa divină.
„Toți încantați o 'ncungiură, 'î șoptesc
„Cuvinte dulci de-amor... toți o iubesc !..

„O ! chin grozav !.. și ea fără muștrare
„La acel imn de-amor, de admirare
„Zimbesce lin ca Venus între Deî
„Ne mai gândind la gondolierul ei !“

Plângînd Tonin acoardă mandolina
Și, inspirat de vechîul Palestrina,
Prelude 'ncet, apoi cu glas sonor
Prin vîers duîos el spune al seû dor.

De pe canal vibranta lui cîntare
Sboară 'n vîzduh, pîtrunde 'n sala mare
Cu vîntul blînd ce-aducî albele dori...
Toți staî pe loc și 'n inimî simtî fiori.

Pe la ferești, pe gotice balcoane,
Prin galerii cu sprintene coloane
Vină alergând reginele din bal
Și 'n grup uimit se pleacă pe canal.

Sufletul lor palpita 'n a lor sinuri...
Flori de briliant, brațele cu rubinuri,
Ori și ce au la ele mai de preț
Cade aruncat pe lângă cântăreț;

Dar el, perdut in visuri dureroase,
Răpit pe-un val de note-armonioase
Stă neclintit și fără a videa
Tot ce din sbor in barca lui cădea.

Mister adinc! de-odat' a lui cântare
Vibrează lung de-o stranie-ecsaltare
Căci au cădut pe el din cer senin
Flori de Milan, frumoase flori de crin.

Cine de sus le-au aruncat lui, cine?...
De vrei s'o sciî, răpede-te, străine,
Și vei zări o gondolă sburând
In dori de di spre Lido 'naintând.

Gondola s' a oprit, ear in gondolă
Sub coperiș cântând o barcarolă
Șede 'n genunchi un june gondolier
Mai fericit decât San-Marc in cer.

Un ânger alb pe-o pernă voluptoasă...
Dar ce se spun a lor taînă-amoroasă ?
Soarele 'i sus, apoi soarele 'i gîos,
Valu 'mpregiur suspină-armonios...

Mircescî, 1871.

X

POHOD NA SYBIR

Sub cer de plumb intunecos,
Pe câmp plin de zapadă
Se trăgănează 'ncet pe gîos
O jalnică gramadă
De oameni triști și inghețați
Cu lanțuri ferecați.

Sermani!.. de șese luni acum
Ei mergă fără 'ncetare
Pe-un larg pustiū ce n' are drum
Nici adăpost, nici zare.

Din când in când un ostenit
Mort cade, părăsit!

E lung cel șir de osindiți!
Pe vîneta lor față
Neconținut sînt pămînturi
De-un crivăț plin de gheață,
Și pe-al lor trup de sânge ud
Des cade biciul crud.

In urma lor și pe 'mpregiur
Cazaci, Baskiri selbatici
Cu sulici lungi, cu ochi de ciur
Alergă pe cai sburdatici,
Și 'n zarea sură stă urlând
Urlând lupul flămând.

Dar unde merge-acest popor
Ce nu mai are 'n lume
Nici o sperare 'n viitor,
Nici patrie, nici nume?..
Se duce, șters dintre cei vii,
Să moară prin pustii.

Palid convoiū, perdut, uītat,
Colonă funerară,
Ea poartă 'n frunte un stigmat...
Amorul sfint de țeară!
O! sfint, sublim, ceresc amor,
Câți pentru tine morū!

Ah! câți martiri pentru-un cuvânt,
Un dor de libertate,
Cu dīle mers-aū la mormīnt
Prin resbunări turbate!
Câți aū format grozavul șir,
Pohodul la Sybir!

Acum colona s' aū oprit
Sub crivățul de noapte.
Din sinu-ī rece, amorțit
Esū dureroase șoapte.
Toți se înșiră-acum in rēnd
Gemēnd și tremurând.

Un comandant, aprig calēū,
'Ĭ-adună ca pe-o turmă
Și 'nseamnă chīar pe biciul seū
Câți aū cădut in urmă;

Apoi în vânt cu aspru glas
Dă ordin de popas.

Convoiu 'ntreg, nedeslipit,
Ingenunchind se lasă
Pe câmpul alb și troenit,
Sub negura geroasă,
Și stă gramadă la un loc
Făr' adăpost nici foc.

Cu peptul pe omăt lungiț,.
Sermani! adormu îndată
Visând de câmpii înfloriți,
De țeara departată,
Și peptul lor plin de amar
Se bate tot mai rar.

Unul prin vis vede plângând
O mamă 'mbetrănită.
Altul se 'ngână dismierdând
Soția lui iubită,
Și toți pe sub genele lor
Aū lacrimi de dor.

Ei dormă adînc! ș' al nopței vînt
Cu șuer viscolesce;
Ei dormă adînc și pe pămînt
Mereu troeanul cresce,
Și stelele, privind la ei,
Plîngă lacrimi de scînteî.

Treptat omătul spulberat
Se 'ntinde ca o mare,
Și cresce, și sub el treptat
Convoiu 'ntreg dispare,
Și 'n dorî tot câmpu 'i învîlit
C' un giulgiu nemărginit.

Aă fost! acum ei unde sîntă?..
Un cărd de vulturî sboară
Pe sus c'un rapide avînt
Și iute se coboară,
Ear dintre brađi vine urlînd
Urlînd lupul flămînd!..

XI

LEGENDA RÎNDUNICĂÎ

dedicată d-nei NYKA Grădişteanu

~~~~~

Rîndunică, rîndunea,
Ce bați la fereasta mea?
Du-te 'ți pune rochița
Că te arde arșița,
Te suflă vîntoaele
Și te udă ploaele.
Mergi în câmpul înverdit
Că rochița a nflorit
Și o calcă turmele
Și o pască oițele.

(cîntic popular)

I

Cînd se născu pe lume voioasa Rîndunică
Ea nu avea făptură ș' aripî de păserică,
Fiind al cununiei rod dulce, dismierdat,
Copilă dragalașă de mare împărat.

Dar fost-au o minune frumoasă, zimbitoare,
Sosită pintre oameni ca zimbetul de soare,
O gingașă comoară formată din senin,
Din rațe, din parfumuri, din albul unui crin,
Și maica sa duioasă, privind-o, se temea
Să nu dispară 'n aer sub forma de o stea.

O Zină coborită din zodia cerească
Veni să o descânte, s'o legene, s'o crească,
Se 'i dee farmec dulce, podoabe, scumpe daruri,
S'o apere 'n vieață de-a ȕilelor amaruri.
Ea 'i puse-o scăldătoare cu apă ne 'ncepută,
De ploae neatinsă, de soare nevădută,
Și 'n apa încăldită cu lemn mirositor
O trestie, un fagur ș' o floare de bujor,
Menind prin șoapte blânde copila să devie
Năltuță, mlădioasă ca trestia verȕie,
La graiū ca mîierea dulce, la chip fărmeçătoare 21
Și ca bujorul mîndru de ochi atrăgătoare.

Apoi Zina 'i adusă o dalbă de rochiță,
Din rațe vii țesută, cu stele prin altiță,
Și 'i ȕise : „De 'ți e gîndul să ai parte de bine
„Rochița nici-o-dată să n' o scoți de pe tine,

„Și cât vei fi al lumei frumos, iubit odor,
 „Să fugi în lumea 'ntreagă de-al lunci Sburător,
 „Căci el țintesc ochii și dorurile sale
 „Pe orî care fîntă cu forme virginale,
 „Pe dalbele copile, a dragostei comori,
 „Ce 'să gîumatate fete și gîumatate flori,
 „Pe zinele născute în atmosferă caldă
 „Ce sub văpaea, luniî în lacuri lin se scaldă,
 „Și chiar pe luna plină de o lumină moale
 „Ce-atinge earba verde cu albele ei poale.“

II

Copila descântată de Zina ei cea bună
 Crescea 'ntr'o di numai cât alta într'o lună,
 Ș'a sale brățîșoare, ș'a sale mici picioare
 Aveau, fiind în leagăn, mișcări de aripioare;
 Ear când eși din cuibul în care înflorise
 Ca roza dintr'un mugur cu foile deschise,
 Când umbra sa vioae, plutind sub cer senin,
 Putea să se măsore pe umbra unui crin,
 Mult îi plăcea copilei s'alunge rîndunele
 Ce lunecau prin aer și o chemau la ele,
 S'alerge pe sub bolta bătrînilor arini,
 Cercînd să prindă 'n earbă a rașelor lumini,
 Să fugă rătăcită de-alung, de-alung pe maluri,
 Atrasă 'n cursul apei de-a riurilor valuri.

Și 'n cale-î se s'oprească, uimită, incântată
De dulcea armonie naturei deșteptată.

Atunci pe nesimțite un glas de Sburător
Îi tot fura auzul șoptindu-î, plin de dor :
„Atât ești de frumoasă la chip și la făptură
„Că nopți dai lumină, și ernii dai căldură,
„Și orbilor din umbră dai ochi să te admire,
„Și mușilor graiul dulce se spue-a lor simțire.
„Ah! părul teü lung, negru ca aripa corbie
„Cu-a lui întunecime ar face nopți o mie,
„Și chipul teü ce fură chiar ochii de copile
„Din alba lui splendoare ar face miî de dîle!
„Ah! buzele-ți rotunde, cu ris inveselite,
„Se parü doă cireșe în soare părguite,
„Și mijlocu-ți de-albină sub vëlul teü de aur
„Se leagană prin aer precum un verde laur;
„Ear ochii tei, luceferi cu taînice luciri,
„Resfrîngü toată văpaea cerescilor iubiri
„Ce ai aprins în inimî când te-ai ivit pe lume
„Tu, Zină fără scamën, minune fără nume!“

Copila, cu uîmire, îl asculta zîbind...
Apoi, catînd în urmă-î, se depărta fugind,
Lilie sburătoare, de fluturi alungată
Care 'î formaü pe frunte o salbă 'naripată.

III

Visează luna 'n ceruri!.. sub visul cel de lună
 Flori, ape, cuiburi, inimi visează împreună.
 Nicî o mişcare 'n frunde, şi nicî o adiere
 Nu tulbură in treacăt a nopţii dulci mistere.
 Albina doarme-ascunsă in macul adormit,
 Bătlanul pintre nuferi stă 'n labă neclintit,
 Şi rađa argintie din stele deslipită
 Cădënd, săgeată lungă, prin umbra tăinuită
 Se duce de aprinde văpăi tremurătoare
 In albele şiraguri de roûă lucitoare.

Dar cine-acum, ca rađa, in lumea nopţii zboară?
 Ce umbră, cu sfieală, prin arbori se strecoară
 Şi merge drept la malul pîrăului din vale?
 Oprindu-se 'ngrijită ades in a sa cale,
 Ea vine lângă apă, cu drag la ea privesce
 Şi, singură 'n recoare, de bae se gătesce.

O! dalbă feerie! divină incântare!..

Rochița de pe umeri alunecă, dispare,
 Şi lumei se arată minunea cea mai rară
 Albind ca faptul dîlei in dî de primavară!

Totî ochii de luceferi, de paseri şi de flori,
 Loviți ca de lumina rozatică din dîori,
 S'aprindû de-o scântiere ce 'n inimă pătrunde...
 Dar juna 'mpărăteasă in apă se ascunde.

Ferice, dismierdată de unda recoroasă,
Ea 'noată cu-o mișcare alene, voluptoasă,
Lăsând ca să albească prin valul de cristal
Frumoasa rotundime a sinu-î virginal.
Și earba de pe maluri se pleacă s' o privească,
Și trestia se 'ndoaie voind ca s' o oprească,
Și apa 'n vălurele de aur se 'ncrețesce,
Și nuferii se mișcă, bătlanul se trezesce,
Pădurea cântă imnuri, și luna amoroasă
Revarsă pe copilă o mantie-argintoasă.

Acum pe lângă trestii ea lunecă ușor
Și, vrînd la mal să easă, pătrunsă de-un fior,
Pe sinul ei ud încă, ea părul își adună,
Se oglindește 'n apă, se oglindește 'n lună,
Și umbra-î diafană cu formele-î rotunde
In lină ingănare se clatină pe unde.

IV

Cucoșu 'n departare intonă o fanfară!
Copila cu grăbire din valuri ese-afară.
Ah! unde 'î e rochița și unde-al ei noroc?..
Ea vede Sburătorul cu ochii mari de foc
Ce vine ș'o cuprinde cu brațele 'ntr'o clipă;
Dar grabnic se aude un freamet de aripă

Și dalba 'mpărăteasă, din brațe-î dispărând,
Se schimbă 'n Rîndunică și fuge 'n cer sburând!

Atunci ș'a ei rochiță nălțându-se in vînt
Topitu-s'au in ploae de rade pre pămînt
Și pân' in faptul dîlei crescut-au flori din ele
Odoare-a primăverei: *Rochiți de rîndunele?*..

Mircesci, 1874.

XII

DAN, CAPITAN DE PLAIŪ

(XV secul)

Frună verde de mălaiū
Cine merge sus la raiū?
Merge Dan, Șoiman de plaiū
C'a ucis el mulți dușmanī
Un Vizir și patru Hanī.
Frună verde lemn de brad,
Cine merge gîos în ead?
Mergū Tatarii lui Murad
C'aū ucis în ȕi de Maiū
Pe Dan, Capitan de plaiū!

(Fragm. de cîntic popular).

I

Bătrânul Dan trăește ca Șoimul singuratic
În peșteră de stîncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele resare
Dând vîeață luminoasă cu-o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...
Așa și el apus' aū din ȕile mari și bune!

Vechiŭ pustnic, remas singur din timpul seŭ afară,
Ca pe un gol de munte o stincă solitară,
Dincolo din morminte el trist acum privesce
O tăinică fantasmă ce 'n zare s'adîncesce,
Fantasma drăgălaşă a verdei tinereţi
Ce fuge de resuflul geroasei bătrâneţi,
Şi ȑice : „Timpul rece apasă-umerul meŭ
„Şi căt m'afund in ȑile tot simt că e mai greŭ!
„O! lege-a nimicirei, o lege nemiloasă!
„Când, când s'a toci oare a vremei lungă coasă!“
Apoi el pleacă fruntea şi cade in visare,
Ear munţii albi ca densusul, se 'nclină 'n departare.

Ai timpilor eroici imagină aŭgustă,
Pe când era el tiner, lumea 'i părea ăngustă
Pentru bine, şi largă prea largă pentru reu!
Ei ar fi vrut-o bună ca bunul Dumneȑeŭ. 22
Deci îi plăcea să 'nfrunte cu dalba-i vitejie
Pe cei care prin lume purtau biciŭ de urgie,
Şi mult iubea, când ȑeara striga : la luptă Dane!
Să vânture ca pleava oştirile duşmane.
Atunci a lui mănîe ca trăsnetul era,
In patru mari hotare tuna şi fulgera,
Ear ȑeara dormea 'n pace pe timpii cei mai rei
Căt Dan veghea 'n picioare la căpăteiul ei.

Ades el pleca singur prin codri fioroşi 3
 În carii luceau noaptea oţeluri şi ochi roşi,
 Şi dacă murgu-î sprinten da 'n lături sforăind,
 Viteazul cu blândetă îl dismierda, grăind :
 „N' aibi grijă, mîi şoimane! eu am şi duc cu mine
 „O vrajă rea de duşmanî şi bună pentru tine.“
 Şi murgu 'şi lua calea în linişte deplină
 Prin codri fără drumuri şi fără de lumină.
 Ear vulturiî carpatice cu sborul îndrăzneţ
 Făceau un cortegiū falnic eroului drumet.
 Increderea 'nfloresce în inimele mari!

II

Betrânul Dan ascultă grăind doi vechi stejari 42
 Crescuţi dintr' o tulpină pe culmea cea de munte
 S' avînd ca o coronă un secul pe-a lor frunte.
 — „O! frate, dice unul, un vînt în meş de noapte
 „Adusu-mî-aū din vale lung vaet, triste şoapte!..
 „E sabie în țeară! aū năvălit Tatarii!
 „S' acum în bîlți de sânge își joacă armasarii!“
 — „Aşa! răspunde altul, colo în departare
 „Zărit-am astă noapte pe cer lumină mare!
 „Ardū satele române! ardū holdele 'n câmpii!
 „Ardū codrii!.. sub robie cadū fete şi copii,
 „Şi 'n fumul ce se 'nalță cu larme sgomotoase
 „Sborū suflete gonite din trupuri săngeroase!“

Bătrânul Dan aude, suspină şi nu crede!
Dar eată că pe ceruri din patru părţi el vede
Trecând un stol de vulturi urmaţi de uli gramadă,
Atraşi în orizonuri de-a morţii rece pradă.
Un fulger se aprinde în ochii lui pe loc.
„La luptă, Dane! ţeara 'î în jac, ţeara 'î în foc!“
Bătrânul Dan desprinde un paloş vechiū din cuiū
Şi paloşul luceşte voios în mâna lui.
Bătrânul Dan pe sinu-î apasă a lui mână
Şi simte că tot bate o inimă română,
El ȑice cu mîndrie, năltănd privirea 'n sus:
„Pe inimă şi paloş rugina nu s' aū pus.
„O! Doamne, Doamne sfînte, mai dă-mi ȑile de traiū
„Păn' ce-oiū strivi toţi lupii, toţi şerpii de pe plaiū!
„Fă tu sē 'mî pară numai atunci paloşul greū
„Când inima 'nceta-va sē bată 'n peptul meū,
„S' atunci inima numai de-a bate sē incete
„Când voiū culca sub ţernă a duşmanilor cete!“
Apoi el stringe chinga pe sdravenele-î şale,
Îşi face-o cruce, pleacă şi se coboară 'n vale.

III

În scurtele zestimpuri cînd soarele declină
Şi noaptea 'şi pune stema feerică, stelină,
E un moment de pace în care, neoprit,
Se perde doru 'n umbra amurgului măhnit.

Atunci zăresce ochiul minunile din basme, 79
Acele legioane de tăinice fantasme
Care 'ntre zi şi noapte apară in loc oprite
Cu mantii lungi şi albe de-a-lungul învălitate.

Aşa apare 'n şesuri măreţul om de munte
Călcând cu paşi gigantiçi pe urme mai mărunte!
Nu sciū de el copaci tineri, crescuţi pe maluri.
Dar riul îl cunoasce şi scade-a sale valuri
Să treacă înainte viteazul Dan la luptă.
Şi astfel tot el pasă pe cale ne 'ntreruptă
Pân ce sosese 'n seară la casa lui Ursan.

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul, cu peptul gros şi lat,
Cu braţul de barbat, cu pumnul apăsāt,
E scurt la graiū, năprasnic, la chip intunecos.
El e de peste Milcov pribeag misterios.
Toţi cari sciū de dēnsul spunū multe, dar şoptind
Şi cale de o zare îl ocolescă grăbind,
De şi 'i place să crească sirepe hergheli
Resleţe pe intinsul câmpiilor pustii.

Pe vremea lui, sub ochii lui Stefan Domn cel mare,
Intrând in dūşmanī singur ca vīeru 'n stuhul tare
Aū prins pe Hanul Mirza din fugă cu arcanul;
Ear Stefan de la dēnsul in schimb luând pe Hanul,

’Î-aŭ dis : „Ursane frate! sã ’ŭi faci ochirea roatã
„Şi cât îi vedea zare a ta sã fie toatã!“

De-atunci el stã de pazã in mijlocul câmpiei
Şi nime nu s’ atinge de zmeii hergheliei.

Drumeţul intrã, dice : — „Bine-am gãsit, Ursane!..“
Un aspru glas raspunde : — „Bine-aĩ venit, moş Dane!
„Ce vânt te-aduse-aice?“

— „Vânt reŭ şi de jãlire!
„Ne calcũ pãgãniĩ, frate, şi țeara ’ĩ la peire!“
Ursan tresare, geme, s’ aprinde ’n gãndul seũ.
Dan dice : „De pe munte venit-am sã te ieũ,
„Sã mergem.“

— „Dar! sã mergem! adauge Ursan!“
Şi mult cu drag privesce grozavu-ĩ buzdugan.
Apoi un corn apucã şi buciũmã in vânt.

IV

De-odatã se aude un tropot pe pãmẽnt,
Un tropot de copite, potop rotopitor!

Ursan cu al seũ oaspe in fund, spre soare catã
Şi vëdũ sub cerul luciũ, in zarea ’nflãcãratã
Sburãnd o herghelie de harmasari zmeioşĩ
Cu coamele in vânturĩ, cu ochiĩ scĩnteioşĩ,

Şi 'nflorând câmpia de-o aspră nechezare.

Un voinicel in floare pe-un alb fugar calare
Îl mână c' un harapnic ce 'n urma lor pocnesce
Şi ca un şerpe negru prin aer se 'nvêrtesce.

Ursan le-aţine calea şi caii staū in loc.

Apoi cătră voinicul ce poartă busuioc,
El dice: „Fulgo! prinde-mî pe murgul cel ţintat;
„Moş Dan şi eū la Nistru ne ducem pe luptat!“
— „Dar eū, întreabă Fulga, eū sē nu 'mî cerc puterea?
— „Tu sē remăi aice ca sē 'mî păzesci averea.“

Frumos odor e Fulga! şi naltă 'i e făptura!
Sub genele-î umbroase doi ochi lucescū ca mura
Şi părul seū de aur in creţuri lungi se lasă
Ca pe strujanul verde un caer de matasă.
El are glas puternic in gură rumioară
Şi mers cu legănare de gingaşă fecioară.
Orî cine 'l vede 'n soare cu peliţa lui albă
Purtând la brēū un paloş şi pe grumazî o salbă,
Se 'ntreabă ce sē fie, fecior de zmeū orî fată?...
Ear când pe sub altiţa cămeşii infirată
Zăresce la lumină doi crini eşiţi in undă,
Doi puî in neastēpēr de lebedă rotundă,
Răpit de dor, el cade pe gânduri câte-un an!..
Voinicul e viteaza copilă-a lui Ursan.

Ea intră 'n herghelie cu pasul îndrăzneţ
Şi merge drept la murgul selbatic şi rezleţ,
Dicând lui Dan ce 'n treacăt îi dă povăţuele:
„Moş Dane! tu cu-a tale şi eu cu ale mele!“
Sirepul o zăresce, ridică narea 'n vânt,
Incruntă ochiul, bate copita de pământ,
Sburlesce coama, saltă, în lături se isbesce;
Dar Fulga sverle laţul, de gât îl arcănesce
Şi, rapide ca gândul, s'aruncă uşurel,
Îi pune mâna 'n coamă şi 'ncalecă pe el.

Gemând, el sare 'n aer de patru-a lui picioare,
Asverle, se frământă, se spumegă 'n sudoare
Şi 'n sbor plecând de-odată, nebun de groază, murgul
S'afundă 'n largul spaţiu şi spintecă amurgul...
Dar când steluţa lunei apare viū la lume
Copila se întoarce cu murgul alb de spume
Şi dice: „Eată calul! el scie-acum de îreū
„Ca paloşul de mijloc şi mijlocul de brēū.“

Ursan cu drag răspunde: „Aibī parte de noroc!“
Apoi cu Dan bătrânul, ardând de mare foc,
Încalecă şi 'n umbră disparū ca într'un nor...
Ear Fulga 'i urmăresce cu sufletul în dor.

V

E noaptea instelată, e caldă, liniştită!
Se pare că din ceruri pe lumea adormită

Plutesce-o lină, dulce, divină îndurare;
Dar ea nu poate stinge avântul de turbare
Ce duce călăreții pe 'ntinderea pustie,
Precum doi spectri gemeni mănăți de-o vijelie.
Ei sborū tăcuți sub ochii stelutei trezite
In orizonul negru ce 'i soarbe și 'i inghite.
S'afundū mereū in taīna nopții; dar gândul lor
De mult e cu Tatarii in luptă de omor.

O țintă de lumină, prin umbră viū inoată
Ea cresce, se inalță pe zare ca o roată
Și umple de vāpae cerescile abisuri. 180
Păduri, movile, riuri aparū cădute 'n visuri,
Dar leul de la munte și vīerul de pe vale
Nu vedū prin vis de sānge decāt Moldova 'n jale:
— „E roșie luna! ȱice din doi cel mai bētrān.“
— „E luna insetată de sānge de păgān!“
Raspunde cel mai aspru... Și puii lor de zmei
Se ducū trāgēnd doi spectri de umbră dupā ei.
Se ducū vērtej ca gândul plecat in pribegie,
Se ducū pān' ce-a lor umbră intinsă pe cāmpie
Le trece inainte, și pān' ce se lovescū
In ochi cu faptul ȱilei... atunce se oprescū.

Și eată-ī pe o culme nocturniī cālētōri,
Lucind sub cerul palid in mantie de ȱōri!

Ei lasă jos pe coastă să pască harmasarii
Și staū privind in vale cum facū pîrjol Tatarii.

Cinci sate ardū in flacări pe câmp, și fumul lor
Se 'ntinde ca o apă, plutesce ca un nor
De-a-lung pe șesul umed, și sboară sus in aer
Ducēnd cu el un vuet de larmă și de vaer.
Prin fum se zărescū umbre fuginde, rătécite,
Copii mērunți și mame și fete displetite,
Și cai scăpați in fugă, și cāni și boi in turme
Goniți de Tătărimea ce calcă pe-a lor urme.

Ici, colo, se vėdū cete in luptă inleștate,
Mișcări de brațe goale in aer ridicate,
Luciri de arme crunte patate roș cu sânge 207
Pe care-o rađă vie din soare se resfrânge.
Apoi din vreme 'n vreme o ceată luptătoare
Se 'mprăștie cu grabă lăsând cadavre 'n soare!
Ear lângă Nistru, multa urdie Tătărească
Năprasnic se ucide cu gloata românească.

Dan ȑice : „Măi, Ursane! acolo e de noi!
„Acolo ride moartea in crâncenul resboi.
„Acolo sē dăm proașcă, sub ochiul cel de sus,
„Tu despre faptul ȑilei și eū despre apus,
„Și cale sē deschidem prin aprigul dușman...
„La lucru-acum, fărtate! la lucru, măi Urgan!

— „Amin, și Doamne-ajută! Ursan voios răspunde,
Și 'n gloată fie-care ca viforul pătrunde.

VI

Ursan năval s'aruncă in neagra Tătărima
Croind o parte largă prin deasa ei mulțime. ~
Sub mână-î buzduganul, unealtă de peire,
Ca un balaur face in giuru-î o rotire,
Un cerc de moarte 'n care amar de cine 'î prins!..
Sermanu 'nchide ochii și soarele-î s'au stins!

In lături, înainte, in urmă-î totul moare!
Sboru crierii din tidve sub ghioaga sdrobitoare,
Și 'n urmă, și 'mpregiuru-î, și 'n lături semenate
Zacă sute de cadavre cu capete sfărmate.
Și astfel ne 'mpăcatul Ursan mereu lucrează,
Și spre Apus prin sânge mereu înaintează.

Ca densusul, Dan bătrânul, erou întinerit,
Tot vine după paloș spre mîndrul Resărit.
El intră și se 'ndeasă in gloata tremurândă
Ca giunghiul cel de moarte in inima plăpândă,
Și paloșu-î ce luce ca fulger de urgie
Tot cade 'n dreapta 'n stînga și taie 'n carne vie...
Fugu toți și peru din cale-î!.. el strigă: „Stee față
Cui place vitejia, cui s'au urit de viață!“

Dar nime nu 'ndrăznesce la glasu-î se apară
Căci el se 'naintează precum un stîlp de pară
Şi cine 'l vede falnic, aprins, cu fruntea sus
Îi pare că alt soare se 'nalţă din Apus.
Şi astfel ambiî oaspeţi a morţii ne 'mpăcate
Cosescă la vieţi în floare pe straturi săngerate
Ş' ajungă ei faţă 'n faţă prin apriga furtună,
Şi armele lor ude cruciş le împreună.
— „Noroc ţie, Ursane!“

— „Şi ţie, tot noroc!“

Dar n' au sfîrşit cuvîntul Ursan şi cade 'n loc
Strepuns de o săgeată ce 'i intră 'n pept adînc.
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblînc
Şi greu se prăbuşesce c' un gemet de pe cal.

Tatarii ca zevodii pe dînsul dau năval!
„In lături, Litfe!“ strigă la ei viteazul Dan,
Punîndu-se de pază la capul lui Ursan.
Cu calu 'n mîna stingă, cu pala 'n mîna dreaptă,
Ameninţînd cu ochii Tatarii, mi 'i aşteaptă
Precum aşteaptă zimbrul de lupi incungiurat
Să 'i svêrle cu-a lui coarne pe câmpul spaîmîntat.
Dar nici gîndescă păgânii să dea pept cu el
Căci paloşu-î naprasnic e vultur de oţel.
Retraşi în gîur de-o parte, nemernici, spărieţi,
Ei scotă din a lor arcuiri un vifor de săgeţi,

Şi Dan, lovit in coaste, şoptesce cu oftare :
„Ursane! pentru tine de-acum nu e scapare!”
Dicând el cade-aproape, se sprijină 'ntr' o mână
Şi paloşul lui ţine in loc ceata păgână.

O! Dane Capitane! puterile 'ţi slăbescă
Şi norii pe deasupra-ţi trecând se învârtescă.
Tu mori! şi Tătărimea s'apropie de tine!

Dar eată din pustiuri un alb vârtăj că vine
Şi trece prin urdie ca printr' un lan de grâu.
E un voinic calare pe-un cal ce n'are frâu,
Voinic, in brâu cu paloş şi pe grumaz cu salbă.
E Fulga ce apare ca o fantasmă albă
Şi grabnic pe-al ei tată răpescă din gramadă,
Apoi cu el dispare ca şoimul cu-a sa pradă.

Allah! răcnescă Tatarii cătând cu groază 'n urmă...
Dar ce vedă ei de-odată, căci glasul lor se curmă?
Ei vedă curgând pe dealuri arcaşii din Orhei
Ce vină cu-o falcă 'n ceruri, aprinşi ca nisce zmei!
Un lung fior de spaîmă pătrunde intr' o clipă
Prin deasa Tătărime ce 'i gata de risipă,
Şi toţi pe loc la fugă plecă iute, se ducă orbi
Cum pleacă din câmpie un nor întins de corbi.

Amar e de rezleţul ce 'n urma lor remâne,
Şi cade, mic saŭ mare, pe mânele române!
În faţă cu românul nu 'i milă, nu 'i ertare,
Nici chiar în sin de mamă nu poate-avea scapare.
O sciŭ de mult Tatarii, o sciŭ de la bătrâni
Şi fugŭ, nevrând s'asculte de şefi, de-ai lor stăpâni.
Tot omul vede moartea ş'aleargă 'nspaimântat.
Cel viu uită şi lasă pe mortul ne'ngropat,
Şi fără a 'ntoarce capul se duce-orî ce păgân
Că 'n umbra fiecărui s'avântă un român!

Ear Hanu 'şi smulge barba, îşi rupe şalul verde
Privind urdia 'ntreagă în clipă cum se perde.
Sub ochii lui în lacrimi, pe câmpul cel de lupte
Aparŭ grămădi de leşuri, grămădi de arme rupte,
De cai ucişi, de carre, de corturi risipite,
Şi tuŭurile oastei de oaste părăsite!

O! paş cumplit al soartei! Tot ce 'i era de fală,
Cai, steaguri, cete mîndre, strelucitoare arme,
Clădiri de visuri nalte, magie triumfală,
Aŭ fost de-ajuns o clipă ca totul să se darme!

VII

Ghiraî aŭ trecut Nistrul în not pe calul seŭ
Luând pe Dan rănitul ca pradă şi trofeŭ.

El merge de se 'nchide in cortu-î, umilit,
Precum un lup din codri ce-aû fost de câni gonit.
Treî zile, treî nopţi Hanul nu gustă 'n suflet pace.
Intins ca un cadavru gîos pe covor, el zace
Dar când revine, palid, din lunga-î desperare
In ochii lui trecû fulgeri de cruntă resbunare.
El strigă sê 'î aducă sub cort pe Dan bētrānul.

De şi cuprins de lanţuri, măreţ intră Românul!

— „Ghîaur! dice Tatarul cu inima haină,

„Ce simte firul erbei când coasa e vecină?

— „Ea pleacă fruntea 'n pace, răspunde Capitanul,

„Căci are sê renască mai fragedă la anul!“

Ghiraî cade pe gînduri lăsādu-şî capu 'n pept,
Şi, imblāndindu-şî glasul: „O! Dan, om înţelept!
„Te sciû de mult pe tine, cunosc al teû renume
„Din graîul plin de lacrimi orfanilor din lume.
„Pe mulţi Tatarî cuprins-aî de-aî morţiî reci fiorî!
„Acum îţi veni rēndul şi ţie ca sê morî.
„Privesce! lângă uşă calēul te pāndesce
„Cu ştreangul şi cu pala ce 'n mână-î zingănesce.
„Un semn, şi capu-ţî sboară la câni şi la vulturi,
„Şi sufletu-ţî se perde in lumea de ghîaurî.

„Dar însă îmi fac milă de anî şi de-a ta minte
„Gândind la bătrîneţa ce-apasă-al meu părinte,
„Şi vreî, cu daruri multe, pe tine-a te erta
„De vreî tu să te lepeî acum de legea ta!“

Creştinul Dan, bătrînul cu suflet luminos,
Înalţă-a lui statură şi dice măiestos :

— „Ceahlêul sub furtună nu scade moşunoiî!
„Eî, Dan, sub vîntul soartei să scad păgân, nu voiî.
„Decî nu 'mî convine vîeaţa mişelnic căştigată,
„Nici pata făr' de-legei în fruntea mea sapată.
„Ruşinea 'î o rugină pe-o armă de viteaz,
„Un verme ce manîncă albeaţa din obraz.
„Cî place să roşască, roşască... eî nu vreî
„Nici pată pe-a mea armă, nici pe obrazul meu.
„Alb am trăit un secul pe plaiul stremoşesc
„Şi vreî cu faţa albă senin să me sfîrşesc,
„Ca după-o vîeaţă lungă, ferită de ruşine,
„Mormîntul meu să fie curat şi alb ca mine!
„Aşa m' aî deprins Stefan, uşoară ţerna-î fie!
„La traiî fără mustrare şi fără prihînie.
„Nu 'mî trebuie-a ta milă, nu vreî a tale daruri.
„Tu îmi întîndî o cupă mult plină de amaruri,
„Depart e de mine!... mai drept e ca să mor!..
„Ear dacă aî tu cuget şi 'î pasă de-al meu dor,

„Ghiraî! me lasă, lasă în ora morţii grele
„Să mai sărut odată pământul ţerii mele!“

Uimit, Ghiraî se scoală, cu mâna lui disface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumplitul lanţ ce 'l leagă cu strinse noduri sute,
Şi dice grabnic: „Tată, ȧea calul meu şi du-te!“

Bătrânul Dan ferice se duce, Nistrul trece,
Şi 'n aerul Moldovei se umflă peptu-ȧ rece,
Şi inima lui cresce, şi ochi-ȧ plini de jale
Cu drag privescŭ prin lacrimi podoaba ţerii sale.

Sermanu 'ngenunchiază pe earba ce streluce,
ȧşi pleacă fruntea albă, smerit ȧşi face cruce
Şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte
Pământul ce tresare şi care 'l recunoasce...

Apoi el se întoarce la Hanul, întră 'n cort,
Suspină, şovăesce şi, palid, cade mort!

Ear Hanul, lung privindu-l, rostescce cu durere:
„O! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
„Având o viaţă verde în timpul tinereţii,
„Şi albă ca zapada în eara bătrâneţii!..

XIII

GRUI-SÂNGER

„Ci-că au fost odată un hoț nă-
„prasnic ce se numia Gruî-Sânger.
„El locuia într'un codru întunecos
„și omoritor, ce îi diceau: Codrul-
„fără-viață... etc., etc.

(Poveste veche).

I

CODRUL-FĂRĂ-VIAȚĂ

Cine-au aflat în lume de Codrul-fără-viață
Și n'au simțit în suflet un crunt fior de ghiță?

În cea pădure veche, grozavă, infernală,
Cărarea îi încălce și umbra e mortală,
Și arbori, stînci, prăpastii, și ori care făptură
Îeău forme urieșe prin negura cea sură,
Aspecturi fioroase de pajuri, de balauri,
De zmei culcați pe dâmburi, de șerpi ascunși în gauri,

De toate-acele feare povestice, de pradă,
Ce luna gîlgiuesce cu alba ei zapadă.
Copacii întindă brațe lungi, amenințătoare
Nălțând pe toată culmea câte-o spîndurătoare;
Și stîncile, fantasme pleșuve, mute, oarbe
Deschidă largi, negre peșteri menite de a soarbe
În umbra lor adîncă și de misteruri plină
Pe omu 'mpins de soartă a pere din lumină.

În funduri de prăpastii se bată mereu de maluri
Șioae care poartă cadavre pe-a lor valuri;
Și aburii într' amurgul din ele se ridică
Ce 'n rouă sângerîndă pe frunzi uscate pică,
Său mergu de se așează pe stînci, pe vîrf de munte
Ca palide vedenii cu pletele cărunte.

O crâncenă orgie de sânge, de cruđime
Imbată umbra mută ce zace la desime,
Ș'ades în međ de noapte s' aude prin tăcere
O surdă lovitură, un vaet de durere,
Apoi un sbor de vulturi și urlete hidoase
De lupi ce vinu se 'mparte a victimelor oase,
Și straniu, lung, satanic un hohot ce resună
Ca clocotul de codri cînd cerurile tună.
Atunci păstori sarbedi zărescu din departare
Ivindu-se pe munte o naltă aratare

Ce stă în dreptul lunei cu-o bardă groasă 'n mână...
Și până 'n diuă urlă dulăii de la stână.

Amar de cine intră prin ramurile dese
A codrului de moarte! Sermanul, dacă ese,
El pare-un strigoiu palid zărit ca printr'un vis,
Ce caută cărarea mormântului deschis...

Acolo 'i cuibul spaimei și adăpostul urei.

Gruî-Sânger, ucigașul, e regele pădurei!

II

GRUI-SÂNGER

E crud lupu 'n turbare! crud tigrul ce sfășie
O turmă de gazele pe-a Nilului câmpie!
Crud uliul care trece și țintă se abate
Pe-un stol de păserele în erburî tupilate!
E crud destinul, crudă moartea! dar în cruđime
Pe Sânger ucigașul nu îl întrece nime!
Deabie sosit în viață prin moartea maicei sale,
Vrăjitu-l'aŭ Satana cu pofte criminale
Să schingiue, să rupă, să prade, să omoare,
Să fugă 'n întuneric de oameni și de soare.

Străin de toată mila, plăcerea-î cea mai vie
A fost să nimicească pe lume tot ce 'nvie,
Să calce florî şi roadă, să strice cuiburi pline,
Să smulgă aripioare de fluturi şi de-albine.
Acum însă el cată un alt soiū de victime!
Î place-a sui scara năprasnicelor crime:
Acum ucide oameni!... Cum îi zăresce, ride
Şi îi ucide, numai de setea de-a ucide!

De dece ani in codru el s'aū retras aice.
Soția lui e groaza, şi noaptea-a lui complice!
Ca tigru fără sațiū, sub un stejar la pândă
El face di şi noapte o crâncenă isbândă,
Găsind in agonie un vaet care 'î place
S' o viață desfrēnată in morțile ce face.

Monstru cumplit cu fața ca sufletu-î de slută,
In trame sângeroase gândirea-î e perdută.
Orî cine 'l vede crede că aū vēdut o cūmă,
Şi dacă scapă teafēr, cu pēr de lup s'afumă,
Căci fruntea lui apare sinistru luminată
De-a focului ce 'l arde vāpae 'nflacarată; 70
Dar vulturiî şi uliî şi buhnele şi corbiî,
Precum tot spre lumină cu jale cată orbiî,
Țintescū cu neclipire spre dēnsul ochi selbatici
Ce noaptea pindre arbori s'apriūdū ca roși jaratici.

Ei zboară pretutindenî alături, 'mpreună
Formându-î pe sub nourî cu sborul o cunună,
Un larg cortegiū funebru ce lasă unde trece
De albe oseminte o cladă tristă, rece!

O singură ființă in inima-î secată
Găsesce-adăpostire : bătrănu-î, jalnic tată
La care se gîndesce cuprins de 'nfiorare
De câte orî comite o crimă in turbare.
Imagina iubită a bunului părinte
Adeseorî in lacrimi îî trece-atuncî prin minte
Punēdu-se 'ntre dēnsul și victimele sale...
Zadarnic!.. el e arma puterîi infernale!

III

PARICIDUL

E ora de mistere, de groază și de șoapte
Cînd trecū fiorî in aer și demonî roșî in noapte;
Cînd umbra trădătoare așeadă pe sub malurî,
Prin unghiurile caseî, prin gurî de vâî, pe dealurî,
Prin codri, prin ruine de vechie monăstire,
Pe naltele clopotnițî, prin negre cimitire

Fantasme tupilate, vedenii mari, tăcute, 73
Ce staă ca nisce visuri din ochi nedispărute,
Și astfel, locuită de umbre, noaptea pare
Mută de groază, rece și fără resuflare.

E ora de uimire când Codrul-fără-viață
S' arată mai sinistru prin vâl de oarbă ceață
Și scoate-un aspru vuet ce 'nsuflă oțerire
Ducând in lume, tăinic, o cruntă prevestire.
Tot omul fuge, toată făptura se ascunde...

Un om își face cruce și 'n codrul des pătrunde!

E tatăl lui Gruî-Sânger!.. plâpând, fără putere
Sub sarcina greoaie de anî și de durere,
El intră pe sub arbori in haosul cel mare
De negru întuneric, adînc, fără hotare,
Și tot înaintează pe căi nestrebătute
Și pare că inoată prin unde nevădute.
Incet, avînd de reazem un vechiîu toeag de vie,
Sermanul urcă 'n lacrimi cărarea de urgie
Căci vine ca să cerce de-a smulge din orbire-î
Pe fiul seî ce calcă in volvura peireî.
El vrea să 'l mai revadă, el vrea să 'l mai sărute,
Să 'l scoată la lumină din căile perdute,
Și astfel merge, merge plecând a lui statură,
Ca omul care-așteaptă a morții lovitură,

Și gura lui șoptesce cuvinte dragalase
Ca 'n timpul dismierdării când fiul era 'n fașe.

Stâi! fugi, nenorocite! un pas de 'i face încă...
Dar eată 'l sus pe culme, ah! eată 'l lângă stîncă!
Deodată-o bardă crudă prin aer luce, sboară
Lovesce!.. gîos bătrânul c' un vaet se doboară,
Ear Sânger ucigașul plecându-se, deodată
In clipa unui fulger zăresce... pe-al seŭ tată!

IV

B L A S T E M U L

O! cruntă făr-de-lege! Pecat fără ertare!
Cumplitul, paricidul incremenit apare
De spaîma ce 'l cuprinde, spăimântător, la focul
Aprins cu răpegiune de fulgeri in tot locul.

Pădurea 'ntreagă arde cu negrele-î păcate
Lășind luminî pe ceruri, pe dealuri departate,
Și oaspeții prădalnici in sboruri sgomotoase
Se ducă, vërtej fantastic, cu țipete fîoroase.

Pădurea arde! brađiî s' aprindă ca nalte torțîi,
Sub bolte 'nflăcărare trecă victimele morțîi,

Lung şir de spectri palidî ce mergû ca s' arate
Luî Sânger a lor feţe şi rânî nevindecate.

Deodată prin vuirea de vaete 'n mulţimé,
Prin miile de glasuri ce 'l muştră cu asprime
Şi mai presus de şvonul pădurei ce trăsnesce
Un glas din altă lume se 'nalţă şi grăesce :
„Tu, proclet, ucigaşe! infame paricide!
„Tu pentru care astăzi tot Iadul se deschide,
„Tu răpitor de dîle cui ţi-ai dat viaţă, nume !
„Atunci a ta osindă s' sfîrşit s' aibă 'n lume
„Cînd' astă buturugă de arbor ars sub care
„Părintele teû zace ucis, fără suflare;
„Va da şi florî şi frunde, etern fiind udată
„Cu apa cea din vale in gura ta carată.
„Ear pân' atunce, iazmă ce a născut Păcatul,
„Legată 'n înfrăţire cu Rêul ne 'mpăcatul,
„In viaţă şi 'n mormentu-ţi in veci s' nu guşti pace
„Şi cugetul din tine s' audî că nu mai tace.
„S' nu priveşti tu cerul şi omenirea 'n faţă!
„De foc s' ţi fie apa şi soarele de ghiţă!
„S' bată 'n tine biciul urgiilor turbate
„Pân n' a mai fi pe tine loc unde a mai bate!
„Toţi şerpiî de pe lume s' easă 'n a ta cale!
„S' 'ntimpinî numai ură, s' nu simţi decât jale!

„Să chemî cumplita moarte şi ea l'a ta chemare
„Să ridă, să te lase luptând cu-a ta mustrare,
„Incât s'ajungî tu însuşi a te feri de tine
„Prin ultima ta crimă, uciderea de sine!
„Blăstem! blăstem pe capu-ţi in lunga vecinie!
„A ta cenuşă peară in vînt, şi neagră fie!“

V

P E D E A P S A

Trecut-aŭ jumătate de secul pe-astă lume.
Din codru nu remas-aŭ decât hidosu-î nume;
Pe unde-aŭ fost odată stejarul, bradul, plopul,
Desime urieşă ce-aŭ infruntat potopul,
E numai câmp de petre, gol, trist, secat de soare
De care fugă şi vulturî şi feare răpitoare.
Nici scaiul, nici urzica pe sinul lui nu cresce,
In veci dorita ploae, nici roua nu 'l stropesce,
Ear dac' un nor se sparge deasupra-î câte-odată,
Cu lacrimi lungi de sânge e ploaea-amestecată.
De câmpul cel de groază chîiar gîndul se feresce;
Chîiar crivêţul pe margini din sboru-î se opresce,
Atât este de mare pe locul de-anatemuri
Urgia ne 'mpăcată cerescilor blăstemuri!

Și însă-un om, în soare, om singur... cine-ar crede?
Pe-a dealului cărare un om acum se vede!
Bătrân ca lumea, gârbov, sub vântul relei soarte,
El pare că de seculi a fost uitat de moarte.
Pleșuv, pe a lui frunte părliță, nesenină,
Trecu nori de gânduri negri sub cari ea se 'nclină,
Și deseale sbircele pe ea sîntu impletite
Precum o țesetură de fire încălcite.
Sprincenele lui albe pe ochii lui se pleacă
Lăsând deabia prin ele lumina ca să treacă,
Ear barba-î lungă, aspră se târie 'n carare
Pe când el se tot urcă pe brînci, fără 'ncetare.

De-o jumătate secul, sub gândul ce 'l omoară,
El în genunchi se sue, și în genunchi coboară
Pe culmea virfuită cu-o neagră buturugă,
Și tot șoptesce 'n sine o mult duioasă rugă.
Sermanul! merge 'n vale de 'și umple gura plină
Cu apă din izvoare, vioae, cristalină,
Apoi se 'ntoarce earăși la deal, pe culmea arsă
Și 'ncet la rădăcina copacului o varsă,
O varsă toată, toată! făr' a lăsa din gură
Să lunece în peptu-î macar o picătură;
Dar vai! trecu nopți, trecu zile, trecu ani și cât muncesce
Zadarnic! buturuga nu mai reinverdesce!

VI

E R T A R E A

Adă cerul e mai aspru! cadă rađe infocate
Și setea linge peatra isvoarelor secate!

O gură, numai una de apă mai remâne...

Bătrânul, neertatul, cu focul in plămâne

O soarbe 'n gură-î, pleacă, se urcă ear din vale

Tărîndu-se pe coate, pe brînci in cruda-î cale,

Și ruptî îi sintă genunchiî, și rupte-a sale coate,

Și sângele-î se scurge, și cade, nu mai poate

Căci drumul se lungesce cu cât și setea-î cresce...

Dar eată că la mijloc de cale se opresce!

El vede-o păserică pe jumătate moartă;

In palmă-î o cuprinde, la gura lui o poartă

Și cu o picătură prielnic o adapă

Făr' a 'nghiți, sermanul, macar un pic de apă!

Re 'nvie păserica incet din amortire

Și 'n ceruri se înalță cu-o vie ciripire.

Minune!... eată cerul deschis se ilumina

De-o tăinică-auroră feerică, divină,

Atât de strelucindă cât însuși mîndrul soare
Se stinge ca steluța l' a soarelui splendoare,
Ș' un glas pătuns de milă, duios de bunătate
Din cer grăesce : „Sânger ! ertat ești de păcate !
„Mult reu o faptă bună în ceruri cumpănesce ;
„O biată păserică de muncă te izbăvesce !“

Gruî-Sânger naltă fruntea... El vede cu uîmire
Pe fața părintească o dulce 'nduioșire ;
El vede-a lui victime cu ângerî adunate
În brațe-le deschise chemându-l ca pe-un frate ;
Și vede ca prin farmec pe trunchiul fără viață
Crescînd vlăstări frumoase cu veselă verdeață,
Și 'n vîrf o floare albă ce cade pe-a lui frunte
Ca semn de incetare a chinurilor crunte.
Ertatul, ȳice : „Doamne ! părinte !.. îndurare !..“
Și cade și se stinge cu-o lină suspinare.

Se spune că pe locul unde-aû murit sermanul
Un arbor mic, selbatic, resare pe tot anul
Avînd o păserică în vîrf, cu glas de ânger...
El poartă poame roșii și numele de *Sânger*.

XIV

LEGENDA CÎOCĂRLIEI

„Lie, I ie,
„Cîocărlie,
„Sbori în soare
„Cântătoare
„Și revină
„Din lumină
„Pre pămînt
„Cu dulce cânt!“

(popular.)

I

De când erau ca earba anticii codri deși,
Și mici ca moșunoe Carpații urieși,
Și vâile profunde și latele vâlcele
Ca pe o apă lină ușoare vâlurele;
De când în lume lupii erau păstori de oi,
Și urșii cu cimpoae mănau cireșii de boi;

De când purta 'n cosițe Ileana Cosinzană
O floare cântătoare, o floare nasdravană,
N'aũ fost copilă 'n viață mai dulce, mai aleasă
Decât frumoasa Lia, fecioară 'mpărăteasă!

Născută 'n faptul ȃilei cu fața 'n Resărit,
Luceferii, vȃdȃnd-o, mai viũ aũ strelucit
Ferice de-a atinge cu-o raȃă argintie,
Cu ultima lor raȃă așă minune vie.
Și astfel, de lumina cerească dismierdată,
Ea, resărint ca floare, aũ inflorit ca fată;
Ș' acum e fala lumii, a minții incăntare,
A inimilor farmec, a ochilor mirare.
Tot omul care-o vede, răpit, uĩmit simȃtesce
Că par' că se renasce, că inima lui cresce,
Că trece lin din earnă in dulce primavară,
Că miĩ de paseri cãntă in sinu-ĩ și pe-afară.

Ea are-o faȃă albă de flori de lăcrimioare,
Și ochi ceresci, albastri ca floarea de cicoare,
Ș' un pȃr ce strelucesce pe fruntea sa balae
Căȃnd, fuilor de aur, dealung până 'n călcae,
Incăt pe cãmpul verde cãnd trece zimbitoare
Se pare c' o urmează prin aer fulgi de soare.

Ea poartă haine scumpe, ușoare, descăntate,
Din fire de painjen țesute și lucrate,

Prin care tainic saltă luciri de forme albe,
Comori atrăgătoare ca visurile dalbe,
Precum acele slabe văpăi tremurătoare
Prin frunđe respândite de luna gânditoare.

Aprinșii ochi ai nopții in gîuru-î scînteează,
Formînd cununî de rađe pe fruntea-î ce visează.
Și lunecă pe sinu-î, raiu alb de fericiri,
Voind ca să pîtrundă prin ițele subțiri.

Seninul dulce-al dîlei, rîvnind acea minune,
Din soarele-resare și pîn la soare-apune,
Se 'ntinde pe deasupra-î cu bolta lui rotundă
Voind să 'î facă-un templu in care s' o ascundă.
Și 'î dîce : „Insuși cerul spre tine se inclină...
„Frumseța 'î o coronă pe frunte de regină!“

II

Și mers-au vestea 'n lume, trecînd din gură 'n gură,
Că Lia fură ochii și mințile le fură;
Și dus-o-au pe aripî in locuri departate
Cucoarele 'n triumhîuri prin aer înșirate,
Și spus-au vîntul ager, in veci neodihnit,
Că nu 'î copilă alta mai dulce de iubit.

Ingrabă alergat-au din toate-a lumii zări,
De peste munți, din funduri, de peste noă mări,

Cei mai viteji și mîndri feciori de împărați,
Vrăjiți de-a fi pe viață de Lia fărmecați.

Venit-aă Roșul, craiul înaltelor lungi plăuri,
Și Albul ce domnesce pe doădecă de raiuri,
Și Peneș împăratul, arcaș cu ochiul ținteș,
Ce are 'n tolba fulgeri și 'n grajdii pe calul Vinteș;
Și alții, mulți ca frunza, mănați de-a lor iubire
Cu Lia dragalașă se cate impețire.

Dăr nici își pleacă ochii la ei frumoasa fată
Cum nu se uită crinul la earba cea uscată,
Ci vecinic ea privesce cu drag la mîndrul soare!
Și, tot privind lumina din fața-î ardătoare,
Cu lacrimi i se umple albastrii ochi frumoși.
Ei plângă!.. de ce plângă însă luceferii dușoși?
De mult privit în soare, saă de o jale-ascunsă,
De-o gingașă dorință, de-o taină nepetrunsă?

Ah! taina ei n' o scie nici Zina ce-o iubesce,
N' o scie căpeteiul pe care odihnesce,
Nici apa ce oglindă obrazu-î la trezie,
Nici cerul, nici pămîntul!.. dar umbra sa o scie!

Ades copila, pradă gândirii ce-o răpescce,
Se scaldă în lumină, cu soarele grăescce,
Și dice: „Tu al lumei monarc strălucitor!
„O! splendidă comoară de viață și amor!

„Tu, ochiū deschis in cerurī sē vadă-a mea iubire!
 „Tu, singura-mī dorință, tu dulcele meū mire!
 „Pleca-voiū, ah! pleca-voiū, luând urmele tale,
 „Sē te 'ntēlnesc ferice, sē te culeg in cale,
 „Sē fiī al meū și numai al meū, o! mīndre soare,
 „Sē nu mai plâng de moarte cānd tu săruți o floare,
 „Cāci te uresc atunce... cu dragoste și dor
 „Și vēd că de-acea ură duioasă am sē mor!“
 Ea dice și se simte de rađe inundată.

Ear umbra ei suspină, in urmă-ī tupilată :
 „Ah! draga mea stăpână! Ferească Domnul Sfintul
 „De-a 'ți asculta indemnul, de-a 'ți implini cuvēntul,
 „Cāci vai de-acel ce-apucă pe-a soarelui carare!
 „El intră 'n cale lungă ce capēt nu mai are
 „Și unde inceputul se leagă cu sfirșitul,
 „Și unde 'și perde mintea și pașiī, rătēcitul.
 „Ah! Lia, te gāndesce că soarele 'ī cu dar
 „De viață și de moarte, că 'ī dulce și amar!
 „El dă junie lumei, iubire, fericire,
 „La plānte, cuīburi, inimii el dă insuflețire,
 „Dar rađa-ī ce invie e rađa și de foc
 „Ce arde crinul fraged și tristul siminoc,
 „Și riurile soarbe, și paseri săgetează
 „Și umbra o inghite cānd soarele 'ī ameadă.

— „Ah! fie ori cum fie! răspunde 'ngrabă Lia.
„Durerea fie 'mî partea saŭ fie 'mî bucuria,
„De-oiŭ sci că 'n a mea cale voiŭ face totdeauna
„Din şapte nopţi o noapte, din şapte zile una,
„M' oiŭ duce mult departe c' un răpide avînt,
„Depart unde cerul se lasă pe pămînt,
„Pe unde munţii falnici aparŭ ca nourele,
„Pe unde staŭ de vorbă la umbră florî cu stele.
„M' oiŭ duce, duce, duce pîn 'mî-oiŭ găsi ursitul
„Ş' oiŭ sta gură la gură cu soarele iubitul,
„Căci vreŭ sŭ 'î privesc faţa ca sŭ 'mî alin durerea,
„Sŭ ved curgînd din buze-î cuvintele ca mîierea!
— „Amar de tine, Lie! o! Lie-amar de mine!
„Dar fie! unde 'î merge, şi eŭ me duc cu tine.“

III

În revîrsatul zilei, cînd nascŭ a vieţii şoapte
Şi lin se desvelesce seninul cer din noapte,
Pe cînd lumina 'î sură, plapîndă, recoroasă.
Şi somnul îşi destinde aripa somnoroasă,
Frumoasa Lia pleacă pe Graur, calu-î şarg
Ce dice că pămîntul nu e destul de larg,
Şi sboară fără saţiŭ, luîndu-şi iute sborul
Ca vîntul şi ca gîndul, ca spaîmă şi ca dorul.
El fuge pe sub soare, el fuge pe sub lună
Şi pere într'un fulger cum pere vestea bună;

Și trece pe sub nour, și trece pe sub stea
Clipiș, cum se strecoară prin oameni vestea rea!

Se duce calul Graur spre codrii de stejari
In care greu se luptă balaurii cei mari
Cu pajuri nasdravane născute 'n ceea lume;
Prin locuri unde șerpii brilianturi facă din spume,
Și zmeii facă palaturi de-argint cu turnuri dese
Ca 'n ele să ascundă frumoase 'mpărătese.
El trece prin poene cu tufe aurite
In care se alungă șopârle smălțuite
Și blânde păserile ce cântă 'n cuibul cald
Având rubine pliscuri și ochii de smarald.
Acolo vântul serii prin frunze-alene sboară
Lovind incet de umbră aripa lui ușoară,
Și earba, chîemînd vîntul din ȕiori ca s' o dismierde
Se mișcă 'n vălurele precum o apă verde.
El trece peste riuri ce curgă neconținut
Ca ȕilele senine a celui fericit,
Și apa 'ndeamnă fata pe maluri să se culce
In ea să se oglinde, s' o facă apă dulce.

Zadarnic! ea 'nainte, înainte mereu pasă
Ca omul cu grăbire mînat de dor de casă,
Și de trei ori trei ȕile și nopți de trei ori trei
Ea lasă somnul dulce să peară 'n urma ei.
Și astfel tot pe cale, cu ochii țintă 'n soare,
Cu coamele-î lucioase in vînt fîlfăitoare

Ea pare și dispăre, răpită de cal-Graur,
Precum un vis ferice într' un vîrtej de aur.

Dar după multă trudă și mult amar de cale
Odată cu amurgul ajunge într' o vale,
O vale înverdită ce se unesce 'n zare
Cu-albastra, sgomotoasa, clocotitoarea mare.
Acolo calul Graur își încetează sborul
Ne mai avînd pămînturi să bată cu piciorul,
Ea Lia se coboară cu grabă de pe cal
Și merge de se pune pe-al mării verde mal
Privind cu dor la raîul din fundul departat
Pe care se ridică al soarelui palat.

— „Pe unde 'ți merge gîndul, stăpîna mea iubită ?“
O 'ntreabă glasul umbrei de cale obosită.

— „Ah ! dragă sorioară ! duîoasa Lia dice,
„Zăresci în departare cea insulă ferice
„Plutind sub cer albastru pe-a mării albastime ?
„Vezi tu colo, în zare, colo pe-o înălțime
„Acel palat de aur, cel cuib de streluciri
„Cu poarta de rubinuri și stîlpii de safiri ?
„Acolo 'mpărătește frumos ursitul meu,
„Acolo 'mi sboară gîndul, acolo eu me vreî !
„Dar cum se fac, vai mie !.. ah ! calul meu nu poate
„Să calce și pămîntul, și mările să 'noate !“

— „Stăpână! dice Graur, ce nu pot eu pe lume
„O poate al meu frate născut pe-a mării spume.”
Cum dice, cum nechează...

Din marea cea profundă
O volvură se 'naltă, și ese-un cal în undă,
Cu erburi și mărganuri avînd coama 'mpletită,
Și solzi de-argint pe spate, și palmă sub copită.
Zărindu-l Lia, vesel de cale se gătesce,
Dar când e ca să plece și când se despărțese
De Graur, ea 'l sărută, pe coardă 'l mai dismîeardă,
Și 'l chîamă drag pe nume și plînge c' a să 'l peardă.
Apoi se 'ntoarce iute la mal, și iute sare
Pe noul cal ce-o poartă ușor pe-a lui spinare.
Și umbra ei rămîne pe mal înstrăinată,
Și Graur se afundă în zarea nourată.

IV

Prin valuri spumegoase ce 'n gîuru-î se alină
Cîntînd o melodie simfonică, marină,
Ajunge Lia grabnic la insula dorită
A cărei earbă vie cu rațe 'î altoită.

Copila 'n haine mîndre de fiu împărătesc
S'afundă în lumină, dar chipu-î ăngeresc,
Dar mersu-î plin de farmec, cu pas legănător,
O spunu mai mult că 'î fată decît că e fecior.

Ea intră în palatul acel de feerie
Cu inima 'n batae de dulce bucurie
Dorind ca să 'ntîlnească, temînd de-a întîlni
Pe-acel care-aû vrăjit-o aicea de-a veni,
Şi eată că zăresce a lui bătrână mamă
Cu genele cădute pe ochi ca o naframă!

De cînd nu era încă pămîntul care este,
De cînd tot ce e 'n lume era numai poveste
Şi rađa de lumină şi rađeale căldurei
Eraû comori ascunse în haosul naturei,
A splendidului soare fericite născătoare
Trăesce 'n luminoasă şi magică splendoare,
Dar tristă şi orbită de vecinica-î lucire
Acum ea nu mai poate pe soare să 'l admire,
Şi 'î este scris de soartă atunci numai să vadă
Cînd fiul ei în cursă ar fi spus să cadă.

Sermana 'ncet aude sunînd pasuri străine,
Tresare şi întreabă: „Ce om, ce feară, cine
„Aû îndrăznit să vie aice, ş' a pătrunde
„În locuri necalcate de pas de om; pe unde
„Nici paserea măcastră a trece nu 'ndrăznesce,
„Nici doru 'n rătăcire pierdut, nu se opresce?“
Copila tremurîndă s' apropie şi ȑice:
„Sînt om cu gînduri. blînde venit din lume-aice.“

— „De ești fecior, replică bătrâna îngrijită,
 „Să 'ți fie calea floare și urma inflorită,
 „Și 'n viață să ai parte de soacră iubitoare
 „Și de nevestă dulce, frumoasă, zimbitoare;
 „Ear dacă ești tu fată, precum te-arată glasul,
 „Pe urma ta ușoară întoarce 'ți iute pasul
 „Și pei din aste locuri ne-atinse și curate,
 „Domnite de-al meu soare, copil fără păcate!“

.
 Copila spaimântată cu dorul ei se ceartă,
 Ar vrea, ar vrea să fugă dar inima n' o eartă;
 Când eată că s' aude în lungă departare
 De cai venind spre casă voioasă nechezare,
 Și eată că palatul se umple de odată
 Cu dilnica lumină din lume adunată;
 Căci soarele apune lăsând de-alung pe ceruri
 Clipirile de stele ș' a umbrelor misteruri.
 El vine și apare atât de luminos
 Că 'ntuneacă vederea cu chipul său frumos.
 — „Bine-ai venit, copile, de mult înstrăinat!“
 Îi dice blânda mamă c' un dulce sărutat.
 „Te bucură de oaspe venit de pre pământ,
 „Un oaspe blând la suflet și gingaș la cuvânt.

În giuru-î mindrul soare se uită cu mirare...
 El vede și nu crede, îi pare că îi pare

Și simte-un neastemper în inima-îi vergină
Sub galișa ochire a fetei ce suspină.

Apoi, luând de mână pe Lia tremurândă :

„Orî cine-ai fi, el Ți-ce, ființă, tu, plătândă!

„Durerea omenească în veci se nu te-ajungă,

„Și fie Ți-scurt necazul și fericirea lungă!

„Pe florî de primavară obrazu-Ți se se culce,

„Și fie Ți-dulce viața și moartea fie Ți-dulce!“

Copila îl ascultă percută în estaz,

Cu zimbetul pe buze, cu lacrimi pe obraz,

Și Ți-ce: „Mindre soare! lasat-am scumpa țară

„Și casa părintească în timp de primavară

„Cu dor se vin la tine, de-aproape se te-admir;

„Și 'n calea mea grăit-am cu florî de trandafir,

„Cu riuri și cu nourî, cu fluturi și cu stele;

„Grăit-am și cu vulturi, cu șoimi, cu rondunele,

„Cu tot ce putea 'n lume de tine se 'mî grăească,

„Ș' acum îți Ți-dic eu Ți-tie în limba omenească :

„Minune mult iubită! Lumină de lumină!

„Ah! inima me poartă se stău în veci cu tine!“

Și soarele și Lia, păreche de iubire,

În ochi aprinși de doruri înecă-a lor privire,

Zimbind unul la altul cu 'ndușoare multă.

Ear mama ce nu 'i vede, dar care îi ascultă,

Grăind cu mintea, ȳdice : „Să fiu oare 'nșelată?

„Acest străin să fie oare fecior saŭ fată?

„El are glasul dulce, prea dulce, prea dușos

„De cînd aŭ dat cu ochiŭ de fiul meŭ frumos!

Apoi, mai stînd pe gînduri, adaoge 'n tristetă

„Ah! unde 'mŭ e vederea din dalba tinereță!...

„Amar de cine are pe ochi un negru nor

„Cînd inima presimte!... E fată saŭ fecior..

„La noapte voiŭ așterne in patu-ŭ albe flori;

„De-a fi barbat, sub dînsul peri-vor pînă 'n ȳdorŭ

„Ear de-a fi fată, ele, de sinul ei lipite,

„In faptul dimineții vor fi mai inflorite.“

Bêtrîna 'n neastîmpăr se duce șovîind
Condusă de-a ei cîrjă prin umbră pipîind.

Atunci voșosul soare, simțind o nouă viață,

O ŭiea pe Lia 'n brațe și o sîrută 'n față

Și 'ŭ ȳdice cu 'nfocare : „Îubita mea mireasă

„In lumea pămînteană ai fost impîrăteasă,

„De-acum, tot impreună gustînd cerescul bine,

„Eu lumina-voiŭ cerul și tu, dragă, pe mine.“

Copila varsă lacrimi; uîmită ea simțesce

Că inima-ŭ ferece in sinu-ŭ se topesce

Ca ȳdiua cea de vară cînd raȳele se scurgŭ

Topindu-se in umbra adîncă din amurg.

Și astfel dragalașii de-a lor îubiri aŭ parte...

Ear cînd le spune noaptea că 'ŭ timp a să desparte

Nici unul n' are gândul să facă începutul,
Să rupă lanțul dulce ce 'i leagă cu sărutul!

V

A doa-đi, pe timpul minunilor visate,
Când faptul dimineții la ușa nopții bate,
Bêtrâna mamă, trează de grija ce-o domină,
Simțesce că e 'n lume o stranie lumină.
Ea merge cu grăbire la patul unde crede
C' aũ trebuit să doarmă străinul... și ea vede
(Căci dragostea de mamă o face-acum să vadă,) 7
Ea vede 'n așternutu-ı florı vii ca de zapadă.
„Ah! ȡice cu durere; nici una nu 'ı uscată!
„Nici una vesteđită! Străinul oaspe 'ı fată!“
Apoi, in tulburarea-ı de crudă presimțire,
Inalță ochi 'n ceruri și vede cu-oțerire...
Ce vede?

Pe zenitul adınc, inflacarat,
Mărețul soare plană! și caru'ı inhamat
Cu noă cai de rađe ce 'n spațiu l' aũ răpit,
Cutrieră cerescul intins nemărginit.
Sboru caii lăsând riuri de foc in urma lor
Și frêele scapate de-alung in aer sborũ;
Ear soarele ferice, dând lumilor uıtare,
Cu Lia leganată pe sinul lui apare,

Și lumile 'nundate sub flacări ardetoare
 Privesc cu îngrozire alt soare lângă soare...
 „Blăstem! strigă bătrâna, blăstem pe capul teă,
 „Tu care 'mă răpesci vieața, răpind pe fiul meu!“
 Și mama cade moartă!

Ea cade! dar urgia,
 Dar cruntul blăstem sboară, se sue păn la Lia,
 Ș' a soarelui mireasă lovită, fulgerată,
 Din ceruri cade 'n marea lucind ca o săgeată.

.
 Ah! mare î-aă fost visul și scurtă fericirea!
 Îubirea î-aă dat moartea, și moartea nemûrirea!
 Ear sufletu-î ferice luat-aă forma vie
 De-o mică, dragalașă, duîoasă Cîocărlie
 Ce vecinic cătră soare se 'nalță 'n adorare
 Chîemându-l, primavara, cu dulcea ei cîntare!

1875, Maî.

XV

VLAD ȚEPEȘ ȘI STEJARUL

Țărgoviștea e 'n larmă in Ți de Pasci cu soare!
Vlad Țepeș incrunțatul Ț-aŭ pus o cingătoare,
O cingătoare largă de oameni înțepați,
Betrâni cu barbe albe, călugări, junți barbați,
Smunciți de la ospete, din hori, din veselie,
Ș' acum umplând vėzduhul de-o vastă agonie!

Privindu-Ți, mīndrul soare in nori de sange-apune!
Ear Țepeș, nu departe, sub un stejar se pune
Pe-o culme, se intinde la umbră și admiră
In Țiua de 'nviere orașul cum espiră,

Și cum, gemând sermanii în chin și 'n foc de sete,
Apară pe zarea roșă în negre siluete.

Și ride, cumplit ride calêul ne 'mpăcat!

Superb, stremos de arbori, cu frunze 'ncoronat,
Stejarul, remas singur pe câmpul de năgară,
Se pare o fantasmă din lumea legendară,
O moaște urieașă din codrul dărmădat! 97
În seculul ce trece pierdut, instrăinat,
Uitat de coasa morții pe țermul scurtei vieți,
El are maiestatea aūgusteī bētrăneți.
Un cârd de vulturi agerī în frunđa lui s' ascundă,
Furtunele cūplite în ea se perdū afund,
Și aprigul cutremur de munți resturnător
Îi pare-un fior moale ce 'l sgudue ușor.
Cu cât se 'ntinde noaptea în giuru-ī, el lucește;
Cu cât în giuru-ī cresce pustiul, și el cresce.
Picioarele 'ī sîntū prinse în țerna mormîntală,
Dar fruntea 'ī luminată de rađa imortală.
Păstorul de la munte și omul de ogor
Se 'nchină lui și 'n față-ī grăescū incetișor,
Căci umbra lui cuprinde trei seculi de misteruri
Căci trunchiu 'ī o coloană dintre pămînt și ceruri,
Căci prin frunđu-ī verde un vuet lung resună
Ce pare că șoptește de gloria strebună.
Vlad Țepeș îl privesce și dice cu gînd reū:
„Ce de mai țepi aș face, stejar, din codrul teū!“

Atunci, ca nici odată, gigantul s'au uimit!
De-un lung fior in freamet frunzișul a vuit,
Ș' un glas de altă lume adînc pîtrundător
A dis :

„O! tu, Vlad Țepeș! hain cutezător!
„Treî seculi sîntu, treî seculi de cînd voiosul soare
„Revarsă peste mine cereasca lui splendoare!
„Treî seculi am dat umbră și dulce adăpost
„La lumea care este, la lumea care-au fost,
„La oameni și la feare!... dar om așa cumplit,
„Dar feară-asa ca tine eu încă n'am umbrit!
„Tu ai in loc de suflet o iazmă neagră care
„Pe cruntul Satan însuși l-ar pune in mirare,
„Ear gîndul teû nu vede a tale fapte rele,
„Cum nu se vede noaptea orbită, fără stele!

„Și înșă ești puternic, ești Domn, păstor de turmă!
„Ar fi să înflorească pămîntul pe-a ta urmă;
„Dar nu! cînd te-arăți lumii, in sin copilul plînge;
„Cînd riști, a tale gîngeni se vîdă roșind de sânge;
„Ș' orî unde îți duci pașii, o buhă cu-al ei sbor
„Punîndu-se drept soare, te 'ntunecă de-un nor!
„O! timp, al meu tovarăș, o! timp neodihnit,
„Secerător de oameni! sub mine ai privit
„Pe Domnul Negru-vodă cu stemă 'ncoronat
„Cînd in această țeară el a descălecat,

„Om verde, Român neaș, măsurător de lume,
 „Ce vrea pe-a ei măsură ca să 'și croască-un nume!
 „Aî mai privit aice pe Mircea cel bătrân
 „Sub un nămol de lauri culcat pe-un pat de fân,
 „Dormind cu față blândă și 'n vis încă vedând
 „Pe Baiazed în fugă prin Dunărea trecând.
 „Atunci din al meu codru iubit și respectat
 „Mult lemn de ghioage, arce, voinicilor am dat,
 „Căci pe atunci, când țeara suna de crunte larme,
 „Stejarul cu voinicul era frate de arme,
 „Ear codrii, cetăți unde mănăți de a lor soarte,
 „Românii găseau vîreață, dușmanii găseau moarte!
 „S' acum eă, martur falnic de-atâtea fapte mari,
 „Eă care port în ghindă-mi un codru de stejari,
 „Eă care port pe umeri trecutul luminat,
 „Eă! să me vedă acuma de-un verme-amenințat!..
 „În lături feară cruntă cu negru cer-de-gură;
 „Tu spurci umbra mea sacră cu-a ta hidoasă ură!
 „În lături, Țepeluș!.. un arbor viu ca mine
 „Nu crește gigant falnic pentru-un pitic ca tine!“

Vlad Țepeș se încruntă! în oarba lui turbare
 Tresare, se răpede, lovesce 'n trunchiul tare,
 Dar, umilit, el cade și scapă gîos pumnarul...
 Cu-o frunză vestejită l-au palmuit stejarul!

XVI

LEGENDA LĂCRIMÎOAREÎ

I

În raiu nici o minune plăcută nu lipsia.
Văzduhul lin, recoare, a crini amirosia,

Câci albele potire in veci tot in florite
Scoteau din a lor sinuri arome nesfîrșite.

Lumina era moale și 'ndemnătoare șoptii.
Nici noaptea urma zilei, nici ziua urma nopții.

Prin arbori cântău paseri, prin aer sburau ângerî,
Și nu găsea resunet in el a lumii plângerî;

Căci scris era pe ceruri, pe frunze și pe unde :
„Nici umbra de durere aici nu pătrunde.“

Pe maluri verzi, frumoase de riuri limpedite
Sta sufețele blânde, iubinde, fericite,

Gustând in liniștire cerească veselie
Ce 'n fiecare clipă cuprinde-o vecinicie.

Dulce-adăpost de pace, grădină 'ncântătoare...
Avea ori ce minune, dar îi lipsia o floare.

II

Și eată că sosesc un oaspe de pe lume,
Un suflet alb și tânăr pe-un nor de dulci parfume;

Ear sufețele toate îi esă lui înainte,
Primindu-l cu zimbire, cu gingașe cuvinte,

Și 'î dică : „In răul nostru bine-ai sosit, copile!
„Curând plecași din viață ! Nu plângi a tale dîle ?“

— „Nu, căci am dat o clipă de viață trecătoare
„Pe alta mai ferice și 'n veci neperitoare.“

— „Și nu 'ți e dor acum de lumea pămîntească ?“

— „Nu, căci mai mult îmi place întinderea cerească.“

— „Cum ? Nu lași nici o jale pe urma ta duioasă ?“

— „Ah ! las o mamă scumpă, o mamă dragăstoasă,
„Și vecinic după dînsa voi plînge cu durere !“

Dicînd, copilul plînge lipsit de mîngăere,
Și lacrimile-î calde se schimbă 'n Lăcrimîoare.

De-atunci nu mai e lipsă in raiu de nici o floare !

XVII

CUZA VODĂ

³/₁₅ Maiu 1873

Vădutu-te-am în pace suind scara mării
Și 'n pace luând calea îngustă-a nemuririi,
O! scump amic, Domn mare, o! nume cu splendoare
Sădit pe miriade de libere ogoare!

O clipă apărut-ai în plaiul veciniei
Și vecinice mari fapte lasat-ai României,
Năltând din părăsire antica-î demnitate
Prin magica *Unire* și sacra *Libertate*.

Ca norul plin de mană ce trece și revarsă
O ploae roditoare pe brazda care 'î arsă,
Și, stând apoi de-oparte, în urma lui privesce
Cum brazda se deschide și câmpul înflorește,

Așa și tu din ceruri ai dulcea mîngăiere
Să vezi a țerii tale frumoasă re 'nviere,
Tu ce-ai stîrpit cu sceptrul, unealtă de rodire,
Din suflete și câmpuri semînța de șerbire,

Acum te odihnesce gustînd eterna pace
În tîna maîestoasă a morții care tace,
Lăsînd o lume 'ntreagă la Tine să gîndească
Ș' a ta legendă, *Cuza!* cu fală s' o rostească...

Sîntă nume destinate, ca numele tei mare,
Să stee neclintite pe-a Timpului hotare
Și vecinic să respîndă o falnică lumină
Pe seculi ce 'n umbră, trecînd, li se închină!

NOTE

LEGENDE

Dumbrava roșie

Visul lui Albert.

Regele Albert, după invoirea ce făcuse cu frații săi, regele Ungariei și ducele Litvaniei, în conferința de la Leutschau, cercând a-și împlini gândul asupra domnului Ștefan al Moldovei (conferință în care se desbătu despre stêrpirea Românilor: *super extirpatione Valachi*); chemă la arme toată Polonia, Galiția, Mazovia, pe Ioan de Tiffen magisterul Prusiei, ear mai ales pe Alecsandru, ducele Litvaniei cu toată nobilimea Litvană. Decî cu multă oaste de mercenari pedestri și călăreți el plecă de la Leopold spre Moldova, la 26 Iunie.

Acea nefericită expediție fu preînaintată de următoarele pronosticuri: Doă sute de boi, apucându-și un vîrtej înfricoșat la ȧșirea din Leopold, se împrăștiară în toate părțile; unii cădură în șanțurile suburbiei, ear ceilalți cu greu se putură găsi și aduna. Când Regele trecea un riuleț, calul său de mână se poticni și se inecă. Un oarecare *Sropski*, nobil de neam, dar cam nebun, de mai multe ori strigă în Leopold cu spaimă, prevestind peirea Polonilor.

Fulgerul cădând asupra taberei, ucise pe un nobil și 12 cai. Preotul servind dinaintea Regelui, scăpă gîos sfintele Tăine.....

Și cu toate aceste înspăimîntătoare întemplări, departe de a se lăsa de păcate, oastea petrecea în libertate cu mueri, și însuși șefii nu numai noaptea dar și chiar la lumina zilei se desfătau în baie și în beție, dismișdându-se în brațele femeilor.

Creslan Curozwanski, nobil de Roza, decan de Cracovia, și Padlowski de Przytyk, castelanul Radomiei, au fost trimiși soli către Stefan Vodă, pentru ca să ceară libera trecere prin țeară a oastei Leșesci, cercând a-l înșela că expediția lui Albert ar fi menită în contra Turcilor. Asemine misie au avut și Matei Lonzinski, episcopul Cameniței.

Albert începu resboiul asediînd și bombardînd Suceava, însă nu reuși a lua orașul, ci perdu multă oaste și timp în zadar.

Oastea Leșească se retrase prin codrii Bucovinei, avînd în mijloc pe regele bolnav și dus pe un leagăn; însă acolo Moldovenii ascunși între copaci, se isbiră ca lupii asupra Leșilor și le făcură multă stricăciune. Periră atunci mulți din neamul lui Toporski (unul din cele mai vechi din Polonia), doi Tenczynski, Nicolai, palatinul Galitiiei, și Gabriel de Moravița, etc.

Tot atunci un contingent de Cruciați Prusiani, urmînd după armata regală, fură atacați de hatmanul Boldur, risipiți, și câți scăpară de moarte fură robiți.

Acea oaste regală în care se aflau magnații Podoliei, fu reu vătămata de oamenii lui Stefan.

Matei Miechowski dice: «O! Stefan, barbat triumfal și victorios, care biruiși pe toți regii inveninați! O! om fericit, care te bucurai de toate darurile căte natura le dă altora numai în «părți, unii fiind înțelepți cu viclenie, alții viteji cu sublima virtute a dreptății, alții ear norocoși contra dușmanilor, tu singur «le avuși hărăzite ție toate de-odată: just, prevădător, viclean, «biruitor asupra tuturor adversarilor! Nu degeaba cată a fi numărat între eroii seculului nostru!» etc.

(Arhiva istorică a României.)

Aceste fapte sînt relatate de Matei Miechowski în istoria lui Stefan Vodă; ear prințul D. Cantimir, adeverind legenda populară, dice: «Stefan V, prințul Moldovei, bătînd oastea Leșească «la Cotnar, unde crește vinul cel lăudat, cu totul o au stins; nu- «mai 15000 au prins vii, pre cari i-au pus în jug și i-au silit

«de aŭ arat in lung două mile, in lat o milă de pământ, in care
 «arătură tot prin Leșii aceia aŭ sêmănat doă păduri ce și până
 «astăzi se numescŭ de Poloni *Bucovina*, ear de Moldoveni, *Dum-
 «brava roșie*, saŭ păduri roșii pentru că s' aŭ sêmănat și sădit
 «cu sânge Leșesc.»

„*Glumet, îi place-a dice lui Negrea, viteaz darnic*“

Familia Negre este una din cele mai vechi din Moldova. Chiar pe la începutul secolului XIV, un Negre Vornicul figurează in istorie, timp de 24 ani, adică de la 1402 până la 1426, între cei 12 boeri mari, consilierii a lui Alecsandru cel bun.

La 1471, Paharnicul Negre a fost descăpăținat in Vaslui din ordinul lui Stefan cel Mare, fiind că a fost de părere a nu se resboi in contra lui Radu a țerei Muntenesci, ca unul ce era Creștin și Român.

Un alt Negre, Patrasco, ginere lui Petre Vodă Schiopul, aŭ urmat in eșil pe socrul seŭ, aŭ fost in scris in cartea de aur din Venetia și aŭ murit la Barcelona, etc. etc.

In hronicele și hrisoavele remase de la strebuni, numele de Negre apare ades ca proprietari de moșii Negresci, ca oameni insemnați pe timpul lor, și ades ca victime a urgiilor domnesci.

„*Moldova, la Dreptate, pe soarta ei stăpână*“

Locul pe care Stefan aŭ fost proclamat Domn Moldovei, purta numele de *Dreptate*.

„*Maghiari schimbați in iepuri s' un Purice 'n Movilă*“

Numele Puricescilor aŭ fost schimbat in Movilescii pe câmpul luptei de la Skee, luptă in care Hroiot șeful armiei Unguresci aŭ fost descăpăținat de Purice Aprodul.

(Veđi poemul lui C. Negruzzi, *Aprodul Purice*.)

„*Stefan, Stefan Domn cel Mare*“

Cântic vechiŭ poporal.

Resbunarea lui Statu-Palmă

Statu-Palmă-barba-cot este un personagiū fantastic din cei mai originali care se găsescū in povestī. El e un pitic monstruos, avēnd statura mică de o palmă, și barba lungă de un cot. Locuința lui este intr'un vîrf de plop; ear cînd se coboară din acel copac, el incalecă pe un iepure schiop de cutrieră lumea și pîtrunde chîiar pe sub pămînt.

Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne sintū personificările urieșe a torentelor care macină și restoarnă stîncele cît de nalte, și a furtunelor care indoaie și rupū arborii cît de groși.

Făt-frumos este eroul ce se luptă cu Zmeii, cu balaurii, cu urieșii și cu fearele codrilor pentru apărarea fetelor de împerați care se dau in dragoste cu el.

Pepelea represintă spiritul giuinet al Românilor; el scie se se descurce cu dibăcie in toate întemplările, se joace feste dușmanilor lui, și strecurându-se ușor prin valurile lumii, se easă totdeauna din ori ce pericol cu risul pe față.

Calul Cardinalului Bathori

Andreī Bathori, cardinalul, vîre primare lui Sigismund, cum se puse Craiū in Ardeal, nu voi nici cum se aibă legături amicale cu Mihaī, dar încă i ordonă se lase Țeara Românească și se vie curēnd in Ardeal cu toată familia sa, căci avea de gînd se l dea in mîna Turcilor. Mihaī, drept respuns, se răpeși cu oastea lui formată de Români, de Cazaci și de Moldoveni, și puse sub sabie armia Ungurească.

Bathori care inainte de luptă dicea cu fală că *Românii sintū turme de oi, ear Ungurii neimblîndite feare*, vedēndu-și oastea risipită, incălecă iute, părăsind cîmpul resboiului, și cîntă scapare in fuga calului seū. El apucă prin munți și prin pustietăți unde urmă de om nu se afla; însă cîdēndu-i calul mort, el se întelni noaptea cu nisce ciobani carii l'aū ucis și aū dus capul seū lui Mihaī, cerēndu-i a fi boierii pentru isbânda lor. Viteazul Domn făcu dreaptă judecată și fără întărziere puse de se spēndură pe ucigași... etc.

(Poemul Vistierului Stavrinos.)

Tudora de la Târșor

«Mihai Viteazul s'a fost dat in dragoste cu Tudora de la Târșor (sau Târgușor), și din amorul lor s'a născut o fată numită Marula ce s'a măritat cu Socol paharnicul.»

Palatul Loredano

Gondolierii din Veneția cântă ades în hor strofe din *Orlando furioso* și *Jerusalem liberata*.

Dan, Capitan de plaiu

„*Ear Stefan de la dânsul luând in schimb pe Hanul*
 „*I-au dis: Ursane frate! se'ți faci ochirea roată*
 „*Și cât îi videa zare a ta se fie toată!*“

Astfel Domniile vechi, in timpul luptelor recompensau pe barbatii cari faceau acte de vitejie. Astfel s'a format in vechime proprietatile mari din țeară.

„*De-atunci el stă de pază in mijlocul câmpiei*
 „*Și nime nu s'atinge de zmeii hergheliei.*“

In timpul năvălirilor de Tataři, de Leși, de Unguri, de Cazaci și de Turci, dușmani neimpăcați cu cari țeara noastră a fost in luptă seculi intregi, numai codrii și munții erau locuiți; câmpiile pustiite, in lipsă de agricultură, serviau numai pentru hrana turmelor de vite albe și de herghelii de cai. Aceste turme și herghelii formau cel mai mare venit al țerii, căci erau vestite pentru calitatea soului lor.

Gruî-Sânger

Cu pâr de lup s'afumă

Leac popular în contra efectului spaimei.

„A ta cenușă peară în vânt, și neagră fie!”

Cenușa celor buni e albă, cenușa celor rei e neagră. (Cre-
dintă populară.)

El poartă poame roșii și numele de Sânger.

Copăcel care produce struguri de fructe selbatice, roșii.

Vlad Țepeș și Stejarul

Acest Domn a făcut cetatea de la Poenari și sfânta mona-
stire de la Snagov; a mai făcut un lucru cu orașenii din Târ-
goviște pentru o vină mare ce au fost făcut ei unui frate al lui
Vlad Vodă, când a fost în ziua Pascilor, fiind toți orașenii la
ospete, ear cei tineri la hori, așa fără veste pre toți i-au cu-
prins. Deci câți au fost oameni mari bătrâni, pre toți i-au întâ-
pat de au ocolit cu ei tot târgul, ear câți au fost tineri, cu ne-
vestele lor și cu fete mari, așa cum au fost împodobiți în ziua
Pascilor, pre toți i-au dus la Poenari de au tot lucrat la cetate
până s'au spart toate hainele de pre ei, și au ramas toți despoiați în
peile goale; pentru aceea i-au scos nume *Țepeluș*. Domni 15 ani.

(Manuscrise vechi pe limbă română găsite în Sfin-
tele monăstiri Kozia și Șerbănesci.

Stefan vodă și codrul, Stefan și Dunărea

(pagina 157 și 159 din „Varia“)

Aceste două balade, scrise în stilul cântecelor populare, cu li-
cențele obicnuite de rime defectuoase, precum: *aruncă-adîncă*,
agiuunge-strînge, sintă bazate pe tradiții vechi, care din nenorocire
se perdă zilnic din memoria poporului.

